

ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ-
ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ LAFARGE

Η εργασία υποβάλλεται για τη μερική κάλυψη των απαιτήσεων με στόχο την
απόκτηση
του διπλώματος:

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

ΑΠΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΠΑΝΤΕΛΙΔΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 1ο: Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα-εισαγωγικές έννοιες παγκοσμιοποίησης και άμεσων ξένων επενδύσεων στα Βαλκάνια.....	6
Κεφάλαιο 2ο: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις- το Θεωρητικό Πλαίσιο.....	8
2.1 Οι πρώιμες προσεγγίσεις.....	8
2.1.1 Stephen Hymer: Ο πρωτοπόρος.....	8
2.1.2 Η Θεωρία του Κύκλου Ζωής του Προϊόντος.....	11
2.2 Οι σύγχρονες θεωρίες.....	14
2.2.1 Η θεωρία της εσωτερικοποίησης.....	14
2.2.2 Η εκλεκτική προσέγγιση.....	16
2.2.3 Η θεωρία της βιομηχανικής οργάνωσης.....	19
2.2.4 Θεωρία διαφοροποίησης χαρτοφυλακίου.....	20
2.3 Είδη Άμεσης Ξένης Επένδυσης.....	21
2.4 Κατηγορίες Άμεσης Ξένης Επένδυσης.....	22
Κεφάλαιο 3ο : Βαλκάνια.....	25
Κεφάλαιο 4ο: Ελληνικές ΑΞΕ ανά χώρα	30
4.1 Ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στη ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ.....	30
4.2 Ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στη ΡΟΥΜΑΝΙΑ.....	36
4.3 Ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στη ΣΕΡΒΙΑ.....	41

4.4 Ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην ΑΛΒΑΝΙΑ.....	44
4.5 Ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στη ΠΓΔΜ.....	47
4.6 Ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στη ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ.....	50
Κεφάλαιο 5ο: Λόγοι που οδηγούν τις επιχειρήσεις να αναλάβουν προγράμματα επενδύσεων.....	51
Κεφάλαιο 6ο: LAFARGE.....	59
6.1 Εταιρική διακυβέρνηση.....	61
6.2 Εργοστάσιο Βόλου.....	62
6.3 Εργοστάσιο Μηλακίου.....	67
6.4 Τσιμέντο, Σκυρόδεμα και Αδρανή Υλικά.....	70
6.4.1. Τσιμέντο.....	70
6.4.2. Ιστορική αναδρομή.....	71
6.4.3.Τσιμέντο Διαδικασία παραγωγής.....	75
6.5 Σκυρόδεμα.....	78
6.5.1. Διαδικασία παραγωγής.....	79
6.5.2. Προϊόντα σκυροδέματος.....	80
6.6 Κέντρο ανάπτυξης προϊόντων.....	86
Κεφάλαιο 7 ^ο : Χρηματιστηριακά-Οικονομικά στοιχεία Lafarge.....	102
Κεφάλαιο 8 ^ο : ΑΞΕ της Lafarge στα Βαλκάνια.....	106
8.1 Η Lafarge στη Σερβία.....	106
8.2 Η Lafarge στη Ρουμανία.....	110
8.3 Η Lafarge στη Σλοβενία.....	112

8.4 Συμπεράσματα.....	114
Βιβλιογραφία.....	116

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών με τίτλο «Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική» εκπονήθηκε η παρούσα διπλωματική εργασία με τίτλο «Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στα Βαλκάνια-Δραστηριοποίηση του Ομίλου Lafarge στις χώρες των Βαλκανίων».

Αναμφίβολα, κατά τη διάρκεια της φοίτησής μου στο συγκεκριμένο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών ξεχώρισε ως άνθρωπος και προσωπικότητα αρχικά και κατόπιν ως καθηγητής, ο Παντελής Παντελίδης. Ως επιβλέπων καθηγητής, υπήρξε ο καθοδηγητής μου στο δύσκολο έργο της συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας, γι' αυτό και τον ευχαριστώ εκ βαθέων.

Κανένα από τα έως σήμερα προσωπικά επιτεύγματα δε θα μπορούσε να υλοποιηθεί χωρίς την έμπρακτη, υλική και συναισθηματική στήριξη της οικογένειάς μου, την οποία βαθιά ευγνωμονώ. Είναι σχεδόν βέβαιο, πως χωρίς τις προσπάθειες και τους κόπους τους, όχι μόνο σε μορφωτικό επίπεδο αλλά σε όλους τους τομείς γενικότερα, λίγα θα ήταν εκείνα που θα είχα πραγματώσει.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι γεγονός πως τα τελευταία χρόνια, ιδίως μετά τις οικονομικοπολιτικές ανατροπές που σημειώθηκαν στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, η παρουσία των ελληνικών επιχειρήσεων στις εν λόγω αγορές είναι ιδιαίτερος έντονη. Για πρώτη φορά στην ελληνική ιστορία, η εμπλοκή ελληνικών επιχειρήσεων στην επενδυτική και επιχειρηματική πραγματικότητα άλλων χωρών είναι τόσο δυναμική και μαζική, όπως αυτή παρατηρείται στην περιοχή των Βαλκανίων. Αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματα της γεωγραφικής εγγύτητας, των παραδοσιακών σχέσεων φιλίας και πολιτιστικής συνάφειας, καθώς και της έλλειψης επενδυτικού ενδιαφέροντος των δυτικοευρωπαϊκών χωρών, οι ελληνικές επιχειρήσεις κατάφεραν μέσα σε λιγότερο από 10 χρόνια, να αναδειχθούν σε έναν από τους σημαντικότερους επενδυτές στις χώρες αυτές.

Με τη παρούσα εργασία, επιδιώκεται να δοθεί ερμηνεία στην εισροή των ΑΞΕ στις χώρες της βαλκανικής χερσονήσου, εστιάζοντας στη σημαντική εισροή ελληνικών επενδύσεων. Παρουσιάζεται, η εξέλιξη των ελληνικών επενδύσεων στα Βαλκάνια, καταγράφοντας τους παράγοντες προσέλκυσης. Έπειτα γίνεται αναφορά σε κάθε μία από τις βαλκανικές χώρες, σχετικά με την οικονομική τους κατάσταση και την ελληνική παρουσία μέσα από τη δραστηριοποίηση του Ομίλου Εταιρειών Ηρακλής- Lafargeστο χώρο των Βαλκανίων.

Κεφάλαιο 1ο: Επιχειρηματική Δραστηριότητα Παγκοσμίως-εισαγωγικές έννοιες παγκοσμιοποίησης και άμεσων ξένων επενδύσεων στα Βαλκάνια

Η φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου και της μεταφοράς κεφαλαίων από χώρα σε χώρα έχει επιφέρει ριζικές αλλαγές στις συνθήκες που επικρατούν στη διεθνή επιχειρηματική δραστηριότητα.¹ Το «άνοιγμα» των μέχρι πρόσφατα «κλειστών οικονομιών», προκάλεσε την εμφάνιση πολλών νέων ευκαιριών διεθνούς επιχειρηματικής δραστηριοποίησης, δίνοντας την ευκαιρία στις επιχειρήσεις να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους και έτσι σήμερα, πολύ συχνά κάνουμε λόγο για παγκοσμιοποίηση των αγορών.

Η παγκοσμιοποίηση αναφέρεται στο φαινόμενο του ανοίγματος των οικονομιών και των αγορών, ως αποτέλεσμα της αύξησης του εμπορίου και των μετακινήσεων των κεφαλαίων, της κυκλοφορίας των ατόμων και των ιδεών, της διάδοσης των πληροφοριών, της γνώσης και της τεχνολογίας, καθώς και τη διαδικασία απορρύθμισης. Η διαδικασία αυτή, τόσο γεωγραφική όσο και τομεακή, δεν είναι πρόσφατη αλλά έχει επιταχυνθεί τα τελευταία χρόνια.²

Κατά συνέπεια, εκείνο που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη παγκόσμια οικονομία είναι η παγκοσμιοποίηση των οικονομικών σχέσεων και φαινομένων μέσω της εντατικοποίησης των διεθνών εμπορικών συναλλαγών και της αύξουσας κινητικότητας του κεφαλαίου, της διεθνοποίησης της παραγωγής και του αυξημένου ρόλου.

¹ Παπαγεωργίου, Πέτρος Π., και Διονύσιος Χιόνης, Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Οργανισμοί, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2003.

²<http://en.wikipedia.org/wiki/balanceoftrade>

Στα τέλη της δεκαετίας του 1970, η ήδη διεθνοποιημένη παγκόσμια οικονομία άρχισε να περνάει σε ένα ποιοτικά διαφορετικό στάδιο, αυτό της παγκοσμιοποίησης. Άλλωστε η φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου είχε επιφέρει ριζικές αλλαγές στις συνθήκες που επικρατούσαν στη διεθνή επιχειρηματική δραστηριότητα. Παρότι υπάρχουν συγγραφείς που υποστηρίζουν ότι η περίοδος που διανύουμε δεν είναι η πρώτη περίοδος παγκοσμιοποίησης, υπάρχουν δύο βασικές διαφορές μεταξύ της τρέχουσας και των αντίστοιχων παλαιότερων περιόδων.³ Η πρώτη αφορά την έκταση του φαινομένου, καθώς στη προηγούμενη περίοδο παγκοσμιοποίησης (1850-1914), οι χώρες που συμμετείχαν τόσο έμμεσα όσο και άμεσα επηρεάζονταν και περιορίζονταν σε γενικές γραμμές στη ζώνη του Ατλαντικού. Η δεύτερη βασική διαφορά αφορά την ένταση, ή αλλιώς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του φαινομένου και είναι μάλλον η ουσιαστική ειδοποιός διαφορά. Το σημαντικότερο, επομένως, χαρακτηριστικό της περιόδου που διανύουμε είναι η έντονη δομική αλληλεξάρτηση της συντριπτικής πλειοψηφίας των οικονομιών, κάτι που δεν ίσχυε στην προηγούμενη περίοδο.

Στα πλαίσια αυτά ιδιαίτερη θέση κατέχουν οι άμεσες ξένες επενδύσεις, οι οποίες τη τελευταία δεκαετία παρουσιάζουν αλματώδη ανάπτυξη, όπως προκύπτει από τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία των διεθνών οργανισμών, όπως είναι ο Ο.Α.Σ.Α. και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην απελευθέρωση των αγορών και την ελάττωση των επενδυτικών εμποδίων στις διεθνείς αγορές. Σημαντικό ρόλο παίζει και η πολιτική που ασκείται από τις κυβερνήσεις των διαφόρων χωρών.

Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και της μεταγενέστερης συμφωνίας του Ο.Ο.Σ.Α. ως άμεση ξένη επένδυση ορίζεται μια διεθνής μετακίνηση

³Kindleberger C.P.(1973).The World in Depression, 1929-1939 Berkley: University of California Press

κεφαλαίου μέσω της οποίας η εταιρεία με έδρα σε μια συγκεκριμένη χώρα ξεκινά μια παραγωγική δραστηριότητα σε κάποια άλλη χώρα, είτε με μια νέα επένδυση ιδρύοντας δηλαδή μια νέα επιχείρηση (green-fieldinvestment), είτε μέσω μιας εξαγοράς ολόκληρης ή μέρους μιας προϋπάρχουσας ξένης εταιρίας και ταυτόχρονης συγχώνευσης (brown-fieldinvestment), στοχεύοντας στον έλεγχο της ξένης επιχείρησης ή τουλάχιστον στην άσκηση επιρροής σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας της. Η έννοια του ελέγχου είναι κεντρική στον ορισμό των ΑΞΕ και ασκείται όχι μόνο μέσω πλειοψηφικής συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο της θυγατρικής αλλά και με συμμετοχή μειοψηφίας.

Κεφάλαιο 2ο : ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ-ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 Οι πρώιμες προσεγγίσεις

2.1.1 Stephen Hymer: Ο πρωτοπόρος

Ο οικονομολόγος Stephen Hymer υπήρξε εκείνος που άλλαξε τον τρόπο αντίληψης και ερμηνείας του φαινομένου των ΑΞΕ. Με τη διδακτορική του διατριβή (Hymer, 1960), παρατήρησε ότι οι ΑΞΕ, αντίθετα με ότι πρέσβευε η νέο-κλασσική προσέγγιση, πραγματοποιούνταν όχι μόνο ανάμεσα στις αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες αλλά μεταξύ των αναπτυγμένων χωρών.⁴ Έδωσε ουσιαστικά καινούρια ώθηση στην ανάλυση των ΑΞΕ και επηρέασε σχεδόν όλες τις μετέπειτα θεωρίες.

⁴Hymer S.(1993). 'On Multinational Corporations and Foreign Direct Investment in J.H.Dynning (ed), The theory of transnational corporations. London: Routledge

Η καινοτομία του Hymer⁵ εντοπίζεται στο γεγονός ότι δεν προσπάθησε να ερμηνεύσει το φαινόμενο βασισμένος στη θεωρία της διεθνούς οικονομικής, αλλά κυρίως της βιομηχανικής οργάνωσης. Έτσι λοιπόν, κατάφερε να φέρει την επιχείρηση ως ερμηνευτικό εργαλείο στο κέντρο της ανάλυσης, γεγονός που είχε σαν αποτέλεσμα τη μετατόπιση της εστίασης από το διεθνές εμπόριο στη διεθνή παραγωγή.

Ο Hymer⁶ υποστηρίζει ότι η θεωρία των κεφαλαιακών ροών αδυνατεί να ερμηνεύσει τον ουσιαστικό έλεγχο που ασκείται από μία επιχείρηση σε μία άλλη η οποία βρίσκεται σε άλλη χώρα. Προσπαθώντας να αναλύσει τους παράγοντες που οδηγούν την επέκταση των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης εκτός των εθνικών της συνόρων αναφέρει δύο κύριους λόγους⁷.

1. Ότι είναι συχνά επικερδής ο έλεγχος επιχειρήσεων σε περισσότερες από μία χώρες προκειμένου να εξαλειφθεί ο μεταξύ τους ανταγωνισμός και
2. Όταν κάποιες επιχειρήσεις έχουν κάποιο πλεονέκτημα σε μία συγκεκριμένη δραστηριότητα μπορεί να τους συμφέρει η εκμετάλλευση αυτού του πλεονεκτήματος μέσω της δημιουργίας ξένων θυγατρικών.

Επιπλέον, θεωρεί ότι οι εγχώριες επιχειρήσεις έχουν ένα συγκριτικό πλεονέκτημα απέναντι στις ξένες σε μία συγκεκριμένη αγορά, αφού αυτές γνωρίζουν καλύτερα το τοπικό επιχειρηματικό περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένου της φύσης

⁵Hymer S.(1960). The International Operation of National Firms:A Study of Direct Investment, PhD Thesis. MIT, 1960.

⁶Hymer S.(1993). 'On Multinational Corporations and Foreign Direct Investment in J.H.Dynning (ed), The theory of transnational corporations. London: Routledge

⁷Hymer S.(1960). The International Operation of National Firms:A Study of Direct Investment, PhD Thesis. MIT, 1960.

της αγοράς και της νομοθεσίας. Συγκεκριμένα, αναγνώρισε τέσσερις κατηγορίες πλεονεκτημάτων :

- a) «προνομιακή» πρόσβαση σε φθηνότερους συντελεστές παραγωγής σε σχέση με τον ανταγωνισμό,
- b) Συνάρτηση παραγωγής χαμηλότερου κόστους,
- c) Πρόσβαση σε καλύτερα (φθηνότερα ή πιο εκτεταμένα) δίκτυα διανομής και
- d) Διαφοροποίηση προϊόντος μέσω της ενσωμάτωσης κάποιων χαρακτηριστικών που απουσιάζουν από ανταγωνιστικά προϊόντα. Πλεονεκτήματα όπως η πρόσβαση σε φθηνότερους συντελεστές παραγωγής, η πρόσβαση σε φθηνότερα ή και καλύτερα δίκτυα διανομής, δημιουργούνται αρχικά στη μητρική αγορά της επιχείρησης και κατόπιν η επιχείρηση μπορεί να τα εκμεταλλευτεί καταλλήλως ώστε να έχει επικερδή αποτελέσματα και στο εξωτερικό.

Μία από τις καινοτομίες του Hymer⁸ ήταν ότι θεώρησε πως τα πλεονεκτήματα αυτά δημιουργούνται αρχικά στη μητρική αγορά της επιχείρησης και αφού τα εκμεταλλευτεί στο εξωτερικό καταλλήλως, μπορεί να αποδειχθεί περισσότερο επικερδές. Οι επιχειρήσεις, δηλαδή, πρέπει να κατέχουν ορισμένα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας ώστε να αισθάνονται «αυτοπεποίθηση» στην απόφασή τους να επενδύσουν εκτός της χώρας προέλευσής τους.

Η συνεισφορά του με τη συμβολή του έργου του είναι κεφαλαιώδους σημασίας, αφού η επιχείρηση και οι ατέλειες των αγορών μπήκαν για πρώτη φορά

⁸Hymer S.(1960). The International Operation of National Firms:A Study of Direct Investment, PhD Thesis. MIT, 1960.

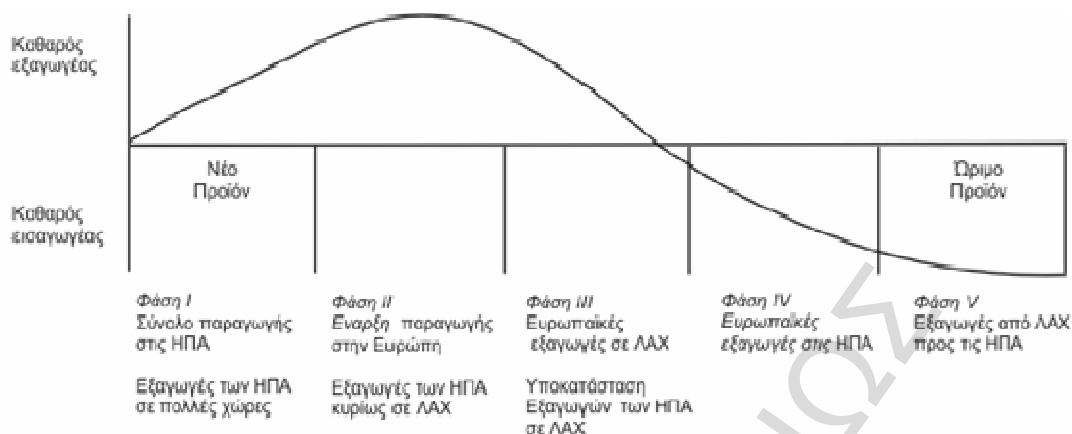
στο κέντρο της ανάλυσης της διεθνούς παραγωγής. Παρόλο που δεν πρόκειται για μία ολοκληρωμένη θεωρία, είναι ίσως η μόνη από τις θεωρίες που επηρέασε αλλά και προσέγγισε τις σύγχρονες θεωρίες των ΑΞΕ σε μεγάλο βαθμό.

2.1.2 Η Θεωρία του Κύκλου Ζωής του Προϊόντος

Η Θεωρία του Κύκλου Ζωής του Προϊόντος αναπτύχθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1960 από τον οικονομολόγο Raymond Vernon⁹, ο οποίος στη προσπάθειά του να εξηγήσει την ανάπτυξη της διεθνούς παραγωγής και τις Αμερικανικές ΑΞΕ με αφορμή τη ταχεία επέκτασή τους μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, υιοθέτησε το 1966 την έννοια του κύκλου ζωής του προϊόντος. Αρχικά θεώρησε, όπως και ο Hymer, ότι οι παραγωγοί είναι περισσότερο πιθανό να παράγουν νέα προϊόντα στην αγορά που είναι εγκατεστημένο το παραγωγικό τους κατάστημα και πουθενά αλλού, αντικατοπτρίζοντας μάλιστα στα προϊόντα αυτά τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης εγχώριας αγοράς.

Επιπλέον, στην ανάλυσή του χρησιμοποίησε τόσο την άποψη του Posner περί τεχνολογικού χάσματος ανάμεσα στις αναπτυγμένες και στις αναπτυσσόμενες χώρες όσο και την άποψη του Linder σχετικά με την ομοιότητα της ζήτησης στις αναπτυγμένες χώρες. Πιο συγκεκριμένα, η ζωή του προϊόντος περνά από 3 φάσεις (καινοτομία, ωρίμανση, παρακμή), τις οποίες και συνέδεσε με την απόφαση σχετικά με το που μπορεί να παραχθεί το προϊόν ανάλογα με τη κάθε φάση της ζωής του. Αναλυτικότερα διέκρινε τα ακόλουθα στάδια στη παραγωγή ενός προϊόντος:

⁹Vernon R. (1979). 'The Product Cycle Hypothesis in a New International Environment' Oxford Bulletin of Economics and Statistics

Πηγή: Dicken (1998: 183)

Γράφημα 2.1: Ο κύκλος ζωής προϊόντος

Φάση ανάπτυξης: Το καινοτόμο προϊόν έχει μόλις προωθηθεί στη τοπική αγορά. Ο μεγάλος βαθμός διαφοροποίησης του προϊόντος, το κόστος και η δυσκολία σχεδιασμού και ανάπτυξης καινοτόμων προϊόντων καθιστούν τις συνθήκες στη νοε-αναπτυσσόμενη αυτή αγορά ολιγοπωλιακές.¹⁰ Ως εκ τούτου, η ελαστικότητα της ζήτησης ως προς τη τιμή είναι μικρή και ο ένας ή οι λίγοι παραγωγοί έχουν τη δυνατότητα συγκέντρωσης μονοπωλιακών κερδών. Οι πωλήσεις αυξάνονται με ολοένα και εντεινόμενο ρυθμό. Είναι πιθανόν να ανοιχθούν και δυνατότητες εξαγωγών, αλλά η κινητήρια δύναμη στην ανάπτυξη των παραγωγών προκύπτει από τη δυναμική εξέλιξη της αγοράς. Η επιλογή του χώρου εγκατάστασης ώστε να αναπτυχθούν καινούρια προϊόντα, εξαρτάται από τις δοσμένες παραγωγικές συνθήκες της κάθε περιοχής και τις ιδιαιτερότητες της ζήτησης. Σε αυτή τη φάση δεν υπάρχει λόγος για ΑΞΕ.

Φάση Ωρίμανσης: Η εγχώρια ζήτηση συνεχίζει να αυξάνει στο χρόνο, αλλά πλέον με μια σημαντική ποιοτική αλλαγή στην εξέλιξή της: η οριακή της αύξηση, η

¹⁰Coase R.H. (1937). 'The Nature of the Firm'

ταχύτητα ανάπτυξης των συνολικών πωλήσεων φθίνει. Οι ανάγκες των καταναλωτών που αρχικά ανακαλύφθηκαν, φαίνεται να φθάνουν στα ποσοτικά τους όρια, ενώ ταυτόχρονα άλλοι καινοτόμοι παραγωγοί εξελίσσουν υποκατάστατα προϊόντα και υπηρεσίες. Οι εξαγωγές κερδίζουν συνεπώς περισσότερο σε σημασία ως μία επιπλέον διέξοδο προώθησης της παραγωγής. Παράλληλα, η αρχική επιτυχία και οι θετικές προοπτικές του εν λόγω προϊόντος έχουν προσεγγίσει πολλούς ανταγωνιστές. Ο ανταγωνισμός αυξάνει με αποτέλεσμα να αυξάνεται και η ελαστικότητα της ζήτησης ως προς τη τιμή. Απόρροια των παραπάνω, τα κέρδη των παραγωγών να συρρικνώνονται. Η πίεση αυτή γεννά κάποιες αρχικές επενδυτικές κινήσεις στο εξωτερικό, στη προσπάθεια εκμετάλλευσης των καλύτερων παραγωγικών συνθηκών άλλων χώρων.

Φάση Συστολής: Η εγχώρια αγορά παρουσιάζει εμφανή σημεία στασιμότητας και σταδιακής μείωσης των συνολικών πωλήσεων. Ο εγχώριος ανταγωνισμός ενισχύεται ακόμη περισσότερο και τα περιθώρια κέρδους συρρικνώνονται περαιτέρω. Έτσι η εγχώρια παραγωγή μικραίνει με πιο δυνατό ρυθμό, αφού οι επιχειρήσεις επιλέγουν να προσαρμόσουν το αντικείμενο των εργασιών τους ή να μεταφέρουν τα κεφάλαιά τους και τα μέσα παραγωγής σε άλλες περιοχές. Οι ΑΞΕ που δημιουργούνται εδώ είναι σαφώς περισσότερες και το περιεχόμενό τους διαφορετικό. Οι εγχώριοι επενδυτές δεν επιλέγουν τη μεταφορά τους απλά σε περιοχές οι οποίες έχουν μικρότερο κόστος παραγωγής, αλλά επιλέγουν και εκείνες τις περιοχές οι οποίες χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερα δυναμική ζήτηση. Όσο πιο γρήγορα και δυναμικά συντελείται αυτή η αποεπένδυση στο εσωτερικό της χώρας, ο κλάδος της συγκεκριμένης ομάδας προϊόντων μπορεί να καταστεί ελλειμματικός από πλευράς εμπορικού ισοζυγίου. Στη προχωρημένη φάση συστολής της εγχώριας αγοράς, η

χώρα που εξέλιξε αρχικά το συγκεκριμένο προϊόν καλύπτει τις μειωμένες πλέον ανάγκες της με εισαγωγές.

Σύμφωνα λοιπόν με τον Vernon¹¹ και τη κριτική που έγραψε πάνω στο μοντέλο του το 1979, αναφέρει ότι μπορεί να εφαρμοστεί σε εταιρείες που μόλις αρχίζουν τη διεθνή τους επέκταση και σε εταιρείες των οποίων τα προϊόντα τους χρήζουν υψηλού επιπέδου πειραματισμού και ακαθόριστων αρχικών περιόδων παραγωγής .

2.2 Οι σύγχρονες θεωρίες

2.2.1 Η θεωρία της εσωτερικοποίησης

Με τον όρο εσωτερικοποίηση εννοούμε τη διαδικασία κάθετης διεύρυνσης των εταιρικών οργανισμών, μέσα από την οποία οι πελάτες ή οι προμηθευτές γίνονται και αυτοί μέρος της δομής, την οποία αγοράζανε ή προμηθεύανε στην αρχή από αυτή αντιστοίχως.

Ο Coase¹² (1937) , διαπίστωσε ότι η λειτουργία της αγοράς έχει κόστος το οποίο οφείλεται:

- στη προσπάθεια καθορισμού της σωστής τιμής
- στη προσπάθεια καθορισμού των υποχρεώσεων των συμμετεχόντων σε μια σύμβαση ιδιαίτερα όταν η εφαρμογή της αναφέρεται στο μέλλον και όταν πρέπει να συναφθούν ξεχωριστά συμβόλαια για μια ομάδα αλληλεξαρτώμενων συναλλαγών,

¹¹Vernon R. (1979). 'The Product Cycle Hypothesis in a New International Environment' Oxford Bulletin of Economics and Statistics

¹²Coase R.H. (1937). 'The Nature of the Firm'

- στην αβεβαιότητα που χαρακτηρίζει την εκτίμηση του κόστους των εισροών στη μακροχρόνια περίοδο
- στους φόρους που επιβάλλονται στις συναλλαγές μέσω της αγοράς (έμμεσοι φόροι).

Η επιχείρηση μπορεί να αποφύγει το κόστος λειτουργίας της αγοράς με την ολοκλήρωση της αντίστοιχης αγοράς στο εσωτερικό της και τη χρησιμοποίηση της εσωτερικής δομής της για τη διαχείριση της συναλλαγής.

Η κάθετη διεύρυνση σημαίνει και διάφορα είδη κόστους, τα οποία συνιστούν τα διάφορα προβλήματα ανάληψης αλλά και οργάνωσης των αρχικά εμπορικής φύσεως συναλλαγών εντός της ίδιας εταιρείας, όπως:

- φθίνουσες αποδόσεις κλίμακας της επιχειρηματικότητας,
- αυξανόμενη αποτυχία στη χρήση των συντελεστών παραγωγής εκεί όπου μεγιστοποιείται η αποτελεσματικότητά τους,
- πιθανή αύξηση της τιμής προσφοράς ενός ή περισσότερων συντελεστών παραγωγής εξαιτίας της αύξησης του μεγέθους της επιχείρησης,
- αυξανόμενο κόστος από λάθη προερχόμενα από τη γεωγραφική διασπορά και τη διαφορετικότητα των συναλλαγών που οργανώνονται στο εσωτερικό της επιχείρησης.

Ο Coase,¹³ κάνοντας χρήση της λογικής των οριακών αποδόσεων των κοστών, διατύπωσε ένα θεώρημα βάση του οποίου «η επιχείρηση ολοκληρώνεται

¹³Coase R.H. (1937). 'The Nature of the Firm'

(διευρύνεται) μέχρι του σημείου όπου το κόστος ανάληψης μιας επιπλέον συναλλαγής εντός της επιχειρησιακής της οργάνωσης εξισώνεται με το κόστος εκτέλεσής της μέσω της αγοράς».

2.2.2 Η εκλεκτική προσέγγιση

(Dunning, 1981)

Ο Dunning (1981)¹⁴ υποστηρίζει ότι δεν υφίσταται θεωρία που να μπορεί από μόνη της να ερμηνεύσει την ύπαρξη ΑΞΕ και γι' αυτό προτείνει μία εκλεκτική προσέγγιση, ώστε να συμφιλιώσει διαφορετικές προτάσεις και υποθέσεις. Αυτή η προσέγγιση προσφέρει μία νέα οπτική γωνία ως προς τα πλεονεκτήματα Ιδιοκτησίας (O), Τοποθεσίας (L) και Εσωτερικοποίησης (I) που διαθέτει μία επιχείρηση. Μία επιχείρηση μπορεί να κυριαρχήσει σε μία ξένη αγορά μόνο αν έχει την ικανότητα να εκμεταλλευτεί ταυτόχρονα και τα τρία αυτά είδη πλεονεκτημάτων.

Πλεονεκτήματα Ιδιοκτησίας (Ownership): Έχουν σχέση με την Μητρική Εταιρεία και συμβαίνουν στη χώρα προέλευσης. Όπως για παράδειγμα επάρκεια κεφαλαίου, τεχνολογία, τεχνογνωσία, πρόσβαση σε αγορές, R&D, οικονομίες κλίμακας, οργανωτικές δεξιότητες κá. Είναι τα πλεονεκτήματα που έχουν οι επιχειρήσεις μίας εθνικότητας έναντι μιας άλλης, προμηθεύοντας μία συγκεκριμένη αγορά ή ένα σύνολο αγορών. Αυτά τα πλεονεκτήματα μπορεί να προκύπτουν είτε από μία προνομακική κατοχή ενός συνόλου περιουσιακών στοιχείων από την επιχείρηση είτε από την ικανότητα αυτής να συνδυάζει τα υπάρχοντα στοιχεία με άλλα στοιχεία, μεταξύ των εθνικών συνόρων, με τέτοιο τρόπο που την ωφελεί σε σχέση με τους ανταγωνιστές της, οι οποίοι δεν είναι ικανοί ή πρόθυμοι να αναλάβουν μία τέτοια

¹⁴ Dunning J.H.(1981). International production and the multination enterprise. London : Allen & Unwin

παραγωγή . Παραδείγματα καθαρών ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων είναι το μέγεθος και η θέση της επιχείρησης στην αγορά, η διαφοροποίηση των προϊόντων, η διαθεσιμότητα του κεφαλαίου, η εμπειρία στη διοικητική οργάνωση, η εκμετάλλευση του καταμερισμού της εργασίας, της εξειδίκευσης, ή των μονοπωλιακών δυνατοτήτων. Επίσης, είναι τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την οργάνωση-διαχείριση της παραγωγής, τα συστήματα marketing, την έρευνα και την τεχνολογία και τα πλεονεκτήματα από την κρατική προστασία, την αποκλειστική ή προνομιακή πρόσβαση σε αγορές και σε εισροές, όπως φυσικοί πόροι, εργασία, χρηματοδότηση ή πληροφόρηση και τη δυνατότητα πρόσβασης στη γνώση και τις τεχνικές της μητρικής εταιρείας.

Πλεονεκτήματα Τοποθεσίας (Location): Τα Πλεονεκτήματα Τοποθεσίας είναι τα κεφάλαια που είναι συνδεδεμένα με τη χώρα , όπως η διαθεσιμότητα και το κόστος των φυσικών πόρων, η διαθεσιμότητα, το κόστος και η δυνατότητα του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και οι εμπορικοί περιορισμοί, οι κυβερνητικές πολιτικές, ή το μέγεθος της αγοράς και η ανάπτυξή της. Η βέλτιστη εκμετάλλευση τέτοιων πλεονεκτημάτων απαιτεί την τοποθέτηση των περιοχών παραγωγής ή άλλων εγκαταστάσεων στην παραγωγή που διαθέτει εκείνα τα πλεονεκτήματα τοποθεσίας. Επιπλέον, όσο περισσότερα πλεονεκτήματα τύπου L διαθέτει μία ξένη αγορά αντί της εγχώριας, τόσο περισσότερες θα είναι εκείνες οι επιχειρήσεις, που θα επιλέγουν να αυξήσουν ή να εκμεταλλευτούν τα υπάρχοντα «Ο» χαρακτηριστικά τους με το να εμπλακούν σε ΑΞΕ.

Πλεονεκτήματα Εσωτερικοποίησης (Internalization): Η συγκεκριμένη κατηγορία παραγόντων είναι ο βαθμός στον οποίο οι επιχειρήσεις που κατέχουν κάποια περιουσιακά στοιχεία κρίνουν ότι είναι περισσότερο προσοδοφόρο να εσωτερικεύσουν τη χρήση τους κάνοντάς τα κομμάτι της επιχείρησης και της

παραγωγικής της διαδικασίας, ή διαφορετικά να προβούν σε πώληση ή εκμίσθωση σε επιχειρήσεις ήδη εγκατεστημένες στην εν λόγω περιοχή και να συνεργαστούν μαζί τους . Μία επιχείρηση, δηλαδή, προσπαθεί να διασφαλίσει από τους ανταγωνιστές της τις ενδιάμεσες αγορές της, όπως τη δημιουργία τεχνολογίας μέσω ΑΞΕ. Κύριος παράγοντας της εσωτερίκευσης θεωρείται η αβεβαιότητα. Όσο μεγαλύτερη είναι αυτή, όσο αφορά την ποιότητα, τη διαθεσιμότητα ή τη τιμή, τόσο μεγαλύτερο πλεονέκτημα αποκτούν οι επιχειρήσεις ελέγχοντας τις συναλλαγές οι ίδιες . Στη περίπτωση μάλιστα της έρευνας και της ανάπτυξης, όπου ξοδεύονται υπέρογκα ποσά από τις μεγάλες και ιδίως της υψηλής τεχνολογίας βιομηχανίες, για να έχουν την αποκλειστικότητα της επένδυσης αυτής και να μη διαρρεύσουν τα αποτελέσματά της στους ανταγωνιστές, επιδιώκεται να κρατηθεί η χρήση της τεχνολογίας στο εσωτερικό της επιχείρησης. Κατά συνέπεια, αντί να πωληθεί ή να ενοικιαστεί η τεχνολογία σε άλλη επιχείρηση στο εξωτερικό, η επιχείρηση εγκαθιστά τις δικές της παραγωγικές δραστηριότητες εκμεταλλευόμενη το τεχνολογικό πλεονέκτημα άμεσα .

Από το πίνακα που παρατίθεται, παρατηρείται ότι οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις υπερέχουν έναντι του Licencing και του Διεθνούς Εμπορίου. Οι ΑΞΕ έχουν και πλεονεκτήματα τύπου O, τύπου I και L, την ίδια στιγμή που το Licencing δεν παρουσιάζει πλεονεκτήματα τύπου I (καθώς υπάρχει κόστος μεταξύ θυγατρικής και εταιρείας), και το Διεθνές Εμπόριο δεν έχει πλεονεκτήματα τύπου L (καθώς φορολογείται.)

	Πλεονεκτήματα τύπου O	Πλεονεκτήματα τύπου I	Πλεονεκτήματα τύπου L
ΑΞΕ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Licencing	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
Διεθνές Εμπόριο	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ

2.2.3 Η θεωρία της βιομηχανικής οργάνωσης

Ο Hymer¹⁵ (1960) ήταν ένας από τους πρώτους που μελέτησαν τους λόγους για τους οποίους οι επιχειρήσεις εμπλέκονται σε διεθνή παραγωγή, βασισμένος στη θεωρία βιομηχανικής οργάνωσης. Σύμφωνα με τον Kindleberger (1969), τον Caves (1971), και τον Hymer (1960) οι πολυεθνικές επιχειρήσεις γεννήθηκαν λόγω «ατελών αγορών». Αυτές οι ατέλειες τους οδήγησαν σε μία απόκλιση από το πλήρη ανταγωνισμό στις τελικές αγορές αγαθών. Η απόκλιση αυτή θεωρείται αποτέλεσμα του ελέγχου πάνω στα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας (Ownership Advantages).

Ο Kindleberger¹⁶ (1969) θεωρούσε ότι οι ατέλειες της αγοράς αποτελούσαν το κύριο λόγο ύπαρξης ΑΞΕ και ανέφερε τα ακόλουθα αίτια: ατέλεια στις αγορές αγαθών, στους παραγωγικούς συντελεστές και στις αγορές κλίμακας μεγέθους.

Η κατοχή πλεονεκτημάτων συνιστά ατέλεια της αγοράς στο βαθμό που η επιχείρηση που έχει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα αποκλείει άλλες επιχειρήσεις από τη χρήση του. Είναι δηλαδή ο αποκλειστικός ιδιοκτήτης του. Η κατοχή και χρήση ενός ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος επιτρέπει στην επιχείρηση-ιδιοκτήτη να βελτιώσει τη θέση της στην αγορά σε βάρος των ανταγωνιστών της και κατά συνέπεια να αυξήσει τα κέρδη της. Επιχειρήσεις με μικρότερη ικανότητα δημιουργίας ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων είτε περιθωριοποιούνται, είτε εξέρχονται της αγοράς. Τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα λειτουργούν ως εμπόδια εισόδου στην αγορά αφού οποιαδήποτε επιχείρηση οφείλει να διαθέτει τα ανάλογα πλεονεκτήματα ώστε να είναι σε θέση να λειτουργήσει ανταγωνιστικά. Η δημιουργία, όμως, τέτοιων

¹⁵Hymer S.(1993). 'On Multinational Corporations and Foreign Direct Investment in J.H.Dynning (ed), The theory of transnational corporations. London: Routledge

¹⁶Kindleberger C.P.(1973).The World in Depression, 1929-1939 Berkley: University of California Press

πλεονεκτημάτων έχει κόστος, το οποίο δυσχεραίνει την είσοδο νέων ανταγωνιστών στον κλάδο. Απόρροια των παραπάνω είναι ο βαθμός συγκέντρωσης της αγοράς να ανέρχεται, οι επιχειρήσεις με τη σειρά τους να μεγεθύνονται, αυξάνοντας τα μερίδια αγοράς τους και να αποκτούν μονοπωλιακή δύναμη, η οποία να εγγυάται τα κέρδη τους στη μακροχρόνια περίοδο.

2.2.4 Θεωρία διαφοροποίησης χαρτοφυλακίου

Σύμφωνα με τους Agmon και Lessard, οι ΑΞΕ υφίστανται όταν οι πολυεθνικές εταιρείες διαφοροποιούν τις δραστηριότητές τους μέσα σε συναφείς (related) εταιρείες για να διερευνήσουν τα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας και για να ξεπεράσουν μερικές από τις ατέλειες της αγοράς.¹⁷ Μία πολυεθνική εταιρεία μπορεί να τροποποιήσει τις δραστηριότητές της μέσα από μη συναφείς βιομηχανίες, μέσω μετατροπής ενός προϊόντος. Η ελπίδα για αύξηση πωλήσεων, κερδών, καθώς και μεριδίου αγοράς υφίσταται και στις δύο περιπτώσεις.

Με τη παρουσία εμποδίων στις ροές του κεφαλαιουχικού χαρτοφυλακίου οι πολυεθνικές έχουν ένα πλεονέκτημα σε σχέση με τις εταιρείες μιας χώρας εξαιτίας της ικανότητάς τους να διαφοροποιούνται διεθνώς. Οι επενδυτές θα διαφοροποιούσαν τα στοιχεία χαρτοφυλακίου τους διεθνώς και τα απαιτούμενα ποσοστά απόδοσης των μετοχών θα αντικατόπτριζαν μόνο τις συνεισφορές τους στον κίνδυνο ενός πλήρους διαφοροποιημένου παγκόσμιου χαρτοφυλακίου, αν δεν υπήρχαν εμπόδια στις ροές διεθνούς κεφαλαίου και αν οι αγορές κεφαλαίου αναπτύσσονταν ομοιόμορφα.

¹⁷ International Business, Ricky W. Griffin, Michael W. Pustay, Pearson International Edition

2.3 Είδη Άμεσης Ξένης Επένδυσης

Κρίνεται αναγκαίο να αναφερθούν τα είδη της Άμεσης Ξένης Επένδυσης καθώς επίσης και οι κατηγορίες της. Συγκεκριμένα, τα είδη της Άμεσης Ξένης Επένδυσης είναι η :

- Νέα επένδυση (Greenfieldinvestment): Είναι η καθιέρωση μιας εξ' ολοκλήρου νέας οντότητας από το μηδέν (π.χ. εξαγορά γης, μηχανημάτων, κατασκευής κτιριακών εγκαταστάσεων).
- Συγχώνευση (mergers): Είναι η συγχώνευση δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων, συνήθως μιας μεγάλης και μιας μικρής, που έχουν ως σκοπό την αναδιάρθρωση της μικρής εταιρείας. Οι περιπτώσεις αυτές συχνά προσφέρουν το πιο γρήγορο τρόπο εισόδου μιας επιχείρησης.
- Εξαγορά (acquisitions): Είναι η απόκτηση μιας υπάρχουσας επιχείρησης και η λειτουργία της χωρίς σημαντικές αλλαγές.

Καθένα από τα είδη των ΑΞΕ παρουσιάζει ποικίλες ποσότητες κινδύνων αλλά και ανταμοιβής για τον επενδυτικό φορέα της χώρας υποδοχής. Η Νέα Επένδυση είναι ο πρωταρχικός στόχος των προσπαθειών προώθησης ενός έθνους υποδοχής, διότι δημιουργείται νέα παραγωγική ικανότητα και απασχόληση (καινούριες θέσεις εργασίας), μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας. Κατά συνέπεια, μπορεί να οδηγήσει σε διασυνδέσεις στη παγκόσμια αγορά. Το μειονέκτημα της επένδυσης Greenfield είναι ότι τα κέρδη από την παραγωγή δεν μπορούν να τροφοδοτούν τη τοπική οικονομία. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τις τοπικές βιομηχανίες των οποίων τα κέρδη εισρέουν στην εγχώρια οικονομία για την προώθηση της ανάπτυξης.

Οι όροι συγχώνευση (merger) και απόκτηση/ εξαγορά (acquisition), παρότι παρουσιάζουν από νομική άποψη ορισμένες διαφοροποιήσεις, στην οικονομική βιβλιογραφία χρησιμοποιούνται για να υποδηλώσουν ουσιαστικά την ίδια κατάσταση, δηλαδή τη κεφαλαιακή διαπλοκή και συνένωση μέχρι πρότινος ανεξάρτητων επιχειρήσεων, οι οποίες εντάσσονται σε ένα ενιαίο επιχειρησιακό σχεδιασμό. Στη περίπτωση αυτή, οι επιχειρήσεις δε χάνουν μόνο την οικονομική αλλά και τη νομική τους αυτονομία, καθώς μετά τη συνένωση υπάρχει από νομική άποψη μόνο μία εταιρεία, η οποία προκύπτει είτε από την εξαγορά μιας επιχείρησης από μια άλλη (άρα η εξαγορασθείσα παύει νομικά να υπάρχει), είτε από τη δημιουργία μιας νέας μονάδας με τη δική της ξεχωριστή νομική υπόσταση μέσω της συνένωσης δύο υπαρχόντων επιχειρήσεων (οπότε καταλύεται η νομική τους προσωπικότητα).

2.4 Κατηγορίες Άμεσης Ξένης Επένδυσης

Οι κατηγορίες της Άμεσης Ξένης Επένδυσης είναι οι ακόλουθες:¹⁸

1. Επενδύσεις εκμετάλλευσης φυσικών πόρων (φθηνοί πόροι και φυσικοί και εργασία και κεφάλαιο).
2. Επενδύσεις εκμετάλλευσης αγορών. Επενδύσεις υποκατάστασης εισαγωγών με στόχο την προσφορά αγαθών και υπηρεσιών στη χώρα υποδοχής μέσω επιτόπιας παραγωγής αντί εξαγωγών.
3. Επενδύσεις εξαγωγικού προσανατολισμού με στόχο τη παραγωγή προϊόντων τυποποιημένης τεχνολογίας και έντασης ανειδίκευτης ή ημιειδικευμένης

¹⁸ Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & Η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς-Εντοπίζοντας Επενδυτικές Ευκαιρίες στο Πλαίσιο της Παγκοσμιοποίησης & Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, τόμος Α' Αριστείδης Μπιτζένης, εκδόσεις Αθ. Σταμούλης (2003)

εργασίας, η οποία διατίθεται σε αφθονία και σε σχετικά μικρό κόστος στη χώρα εγκατάστασης.

4. Επενδύσεις ορθολογικού τύπου με στόχο την εξασφάλιση οικονομιών κλίμακας και σκοπού αν έχουμε συγχωνεύσεις μέσω οριζόντιας ή κάθετης ολοκλήρωσης.

5. Επενδύσεις στρατηγικού χαρακτήρα με στόχο την ενδυνάμωση της παγκόσμιας ανταγωνιστικής θέσης της μητρικής εταιρείας μέσω απορρόφησης άλλων πόρων όπως για παράδειγμα τεχνολογίας.

Χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων που πραγματοποιούν Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Επιχειρήσεις που κάνουν επενδύσεις τέτοιου είδους παρουσιάζουν μία σειρά από κοινά χαρακτηριστικά μερικά εκ των οποίων είναι απαραίτητα ενώ άλλα αποτελούν απλώς επιπλέον στοιχεία για την καλύτερη ανταπόκρισή τους στις απαιτήσεις που δημιουργεί ο ανταγωνισμός.¹⁹ Η μέθοδος των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων δεν είναι εφικτή για όλες τις επιχειρήσεις. Απαιτεί την ύπαρξη μιας αναγνωρισμένης εμπορικής επωνυμίας σε διεθνές επίπεδο και μιας επιχείρησης, που να μπορεί να διαχειριστεί και να ενισχύσει τις επιχειρήσεις σε όλους τους τομείς και σε όλα τα επίπεδα. Για τη δημιουργία και τη λειτουργία της επιχείρησης είναι αναγκαία η διάθεση μεγάλων κεφαλαίων η προέλευση των οποίων θα είναι είτε από την ίδια την επιχείρηση και τους μετόχους της, είτε από δάνεια με ευνοϊκούς όρους που μπορεί αυτή να συνάψει εκμεταλλευόμενη την ανταγωνιστική θέση στη διεθνή αγορά.

¹⁹ Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, Δημήτρης Κυρκιλής, εκδόσεις Κριτική(2002)

Επίσης είναι πολλές φορές αναγκαία και επιθυμητή, για τις οικονομίες των χωρών όπου πραγματοποιείται η εγκατάσταση των επιχειρήσεών της, η παρουσία μιας γνωστής πολυεθνικής εταιρείας με σημαντικά οικονομικά οφέλη. Γενικά υπάρχουν πολλές περιπτώσεις όπου η λειτουργία των παραγωγικών εγκαταστάσεων μίας πολυεθνικής επιχείρησης στηρίζει την τοπική και την εθνική οικονομία. Σε πολλές περιπτώσεις όταν αυτές αποσύρθηκαν δημιουργήθηκαν οικονομικές και κοινωνικές αναταράξεις. Αυτή η κατάσταση δίνει την δυνατότητα σε αυτές τις πολυεθνικές επιχειρήσεις να εισέρχονται ακόμα και σε κράτη όπου υπάρχει πολιτική δυσαρέσκεια έναντι των πολυεθνικών αλλά και έναντι της εθνικής επιχείρησης. Επιπροσθέτως άλλα κοινά χαρακτηριστικά στοιχεία είναι η ικανότητα των πολυεθνικών για διεθνή οργάνωση και διαχείριση των επιχειρήσεών τους, καθώς και η δυνατότητα ανάπτυξης του marketing σε πολυεθνική εμβέλεια.

Σημαντικότητα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων για τις αναπτυσσόμενες χώρες

Έχει παρατηρηθεί ότι τα τελευταία χρόνια οι Α.Ξ.Ε. αποδείχθηκαν ιδιαίτερα σημαντικές για τις αναπτυσσόμενες χώρες καθώς:²⁰

- Συμβάλλουν στη μεταφορά της τεχνολογίας, η οποία μπορεί να ενισχύσει την εγχώρια καινοτομία.
- Αποκτούν πρόσβαση σε διάφορες αγορές.
- Μεταβιβάζεται η τεχνογνωσία και οι δεξιότητες που οδηγούν στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου.
- Τονώνεται ο ανταγωνισμός στην εγχώρια οικονομία, βελτιώνοντας έτσι την παραγωγικότητα και τη μείωση των πληθωριστικών πιέσεων.

²⁰ Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, Δημήτρης Κυρκιλής, εκδόσεις Κριτική(2002)

- Επιτυγχάνεται η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς της χώρας με τις διεθνείς αλυσίδες εφοδιασμού, βελτιώνονται οι οικονομίες κλίμακας και αυξάνονται οι εξαγωγές.
- Επωφελούνται από το συνδυασμό των ΑΞΕ και των επικερδών εγχώριων επενδύσεων.

Κεφάλαιο 3: Βαλκάνια

Τα Βαλκάνια ²¹(προερχόμενα από τη τουρκική λέξη *balcan*, όρος) είναι περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, η οποία λειτούργησε και λειτουργεί ως σταυροδρόμι πολιτισμών, ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή και την Ασιατική Ήπειρο. Η διακριτή ταυτότητα και ο τεμαχισμός της βαλκανικής χερσονήσου θεωρείται σύμφωνα με αρκετούς ιστορικούς απότοκο της ορεινής γεωγραφίας της, της συγκέντρωσης πολλών εθνοτήτων σε έναν γεωγραφικά περιορισμένο χώρο και της

²¹ Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & Η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς-Εντοπίζοντας Επενδυτικές Ευκαιρίες στο Πλαίσιο της Παγκοσμιοποίησης & Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, τόμος Α' Αριστείδης Μπιτζένης, εκδόσεις Αθ. Σταμούλης (2003)

εξαιρετικά βίαιης ιστορίας της, που είναι γεμάτη πολέμους, επιδρομές, εξεγέρσεις. Η ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων καλύπτει 550.000 χλμ² και ο πληθυσμός της αγγίζει τα 53 εκατομμύρια. Το όνομα της περιοχής αντλείται από τα Βαλκάνια όρη ή οροσειρά του Αίμου που διατρέχουν την περιοχή από το κέντρο της Βουλγαρίας, έως την ανατολική Σερβία. Οι χώρες που περιλαμβάνονται στη γεωπολιτική σφαίρα των Βαλκανίων είναι οι εξής: Αλβανία 100%, Βοσνία και Ερζεγοβίνη 100%, Βουλγαρία 100%, Κροατία 47%, Ελλάδα 84%, Σερβία 73%, Μαυροβούνιο 100%, 100% Κοσσυφοπέδιο (ντε φάκτο), ΠΓΔΜ 100%. Στον κατάλογο ενίοτε περιέχονται η Ρουμανία, Σλοβενία και η Τουρκία, με τη δεύτερη να αρνείται ότι ανήκει στα Βαλκάνια, αυτοχαρακτηριζόμενη «χώρα της Κεντρικής Ευρώπης».

Οι σχέσεις της Ελλάδας με τη Βουλγαρία²² στις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα έμελλε να σκιάζονται βαριά από τη τριαντάχρονη προσπάθεια της Βουλγαρίας να ανατρέψει τα δεδομένα της συνθήκης ειρήνης που επέβαλαν οι Βαλκανικοί Πόλεμοι. Επρόκειτο ουσιαστικά για μία ανοιχτή πληγή στη καρδιά της βαλκανικής χερσονήσου, που συνδέθηκε με αιματηρές πολεμικές συγκρούσεις και τη πρόσκαιρη βουλγαρική κατοχή τμημάτων της ελληνικής Μακεδονίας και της Θράκης. Η υποθήκη που άφησε πίσω της αυτή η μακρόχρονη και επώδυνη αντιπαράθεση ήταν να ταυτιστεί η ελληνοβουλγαρική γειτνίαση με μία έντονη πολεμική και εθνικιστική ατμόσφαιρα που συνέχιζε να βασανίζει τους λαούς των δύο χωρών και μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Με το τερματισμό του Β' Παγκοσμίου Πολέμου οι δύο χώρες εντάχθηκαν σε διαφορετικούς ιδεολογικούς και πολιτικοστρατιωτικούς συνασπισμούς. Η μεταπολεμική κομμουνιστική Βουλγαρία προσπάθησε τουλάχιστον στο τομέα της περιφερειακής της εξωτερικής πολιτικής, να βρει εκείνους τους

²² Εγχειρίδιο Ξένων Επενδύσεων στις Βαλκανικές Χώρες-οι περιπτώσεις της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, Κωνσταντίνος Ι. Χαζάκης, εκδόσεις Ζήτη (Θεσσαλονίκη 2000)

διαδρόμους μέσα στο περίγυρο του σοσιαλιστικού στρατοπέδου, που θα της επέτρεπαν να συντηρεί τα βουλγαρικά όνειρα στην περιοχή των Βαλκανίων. Η Ελλάδα με τη σειρά της, με την ένταξη της στο δυτικό στρατόπεδο ενδιαφερόταν εξίσου για τη προάσπιση των συμφερόντων της στην ευρύτερη ζώνη της Βαλκανικής.

Οι σχέσεις της Ελλάδας με τη Ρουμανία συνιστούσαν πάντοτε χαρακτηριστικό παράδειγμα συνεργασίας και αμοιβαίας κατανόησης στα Βαλκάνια. Η σύνδεση των δύο λαών με κοινούς απελευθερωτικούς αγώνες και με τη προσπάθεια προάσπισης των συνθηκών ειρήνης μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, που σε συνδυασμό με τη γόνιμη και καθοριστική παρουσία των ελληνικών κοινοτήτων στις παραδουνάβιες ηγεμονίες και τη μη επιβάρυνση των διμερών τους σχέσεων από την ύπαρξη κοινών και κατά συνέπεια αμφισβητούμενων συνόρων, έχουν συμβάλει σημαντικά στη διατήρηση ενός ευνοϊκού κλίματος στην ιστορική διαδρομή των δύο κρατών. Η εικόνα της αμοιβαίας καλής θέλησης και φιλίας στις ελληνορουμανικές σχέσεις έχει παγιωθεί ουσιαστικά σε τέτοιο βαθμό που να θεωρείται αυτονόητη και συνάμα απαραίτητη για τη διατήρηση στα Βαλκάνια. Η λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου θα σημάνει για τις δύο χώρες της ένταξή τους σε διαφορετικούς πολιτικοστρατιωτικούς και ιδεολογικούς συνασπισμούς. Η εξέλιξη αυτή έμελλε να περιορίσει σημαντικά το πλαίσιο της μεταξύ τους συνεργασίας, χωρίς όμως να δημιουργήσει σοβαρές μεμονωμένες εντάσεις στις διμερείς τους σχέσεις.

Στο ίδιο φιλικό πνεύμα συνεργασίας και αμοιβαίας κατανόησης στα Βαλκάνια κινήθηκαν και οι σχέσεις Σερβίας και Μαυροβουνίου και Ελλάδας.²³ Η χαρακτηριστική «φιλοσερβική» στάση της ελληνικής κυβέρνησης η οποία οφειλόταν στους παραδοσιακούς ιστορικούς και θρησκευτικούς δεσμούς μεταξύ Ελλάδας και

²³ Εγχειρίδιο Ξένων Επενδύσεων στις Βαλκανικές Χώρες-οι περιπτώσεις της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, Κωνσταντίνος Ι. Χαζάκης, εκδόσεις Ζήτη (Θεσσαλονίκη 2000)

Σερβίας συνεχίστηκε και κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας του 20ού αιώνα όταν η Σερβία απομονώθηκε από όλη τη Δύση και μόνο η Ελλάδα παρέμεινε στο πλευρό της χωρίς όμως να προβεί σε ουσιαστικές πολιτικές κινήσεις βοήθειας οι οποίες θα την έφερναν σε δύσκολη θέση.

Τέλος, στις σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΔΜ παρουσιάζεται το σημαντικότερο και αμεσότερο πρόβλημα που προκάλεσε η διάλυση της πρώην Γιουγκοσλαβίας για την Ελλάδα και είναι η «μετάλλαξη» σε ανεξάρτητο κράτος, το Σεπτέμβριο του 1991, της ιδρυθείσας από του 1945 ομόσπονδης πρώην «Λαϊκής (μετέπειτα Σοσιαλιστικής) Δημοκρατίας της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ). Οι επιπτώσεις από την εξέλιξη αυτή έγιναν αισθητές τόσο στη διεθνή θέση της χώρας μας, όσο και στην εσωτερική μας πολιτική ζωή. Η ΠΓΔΜ, μία από τις έξι Δημοκρατίες της πρώην Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας, αποτέλεσε αμέσως μετά την ίδρυσή της το βασικό σημείο τριβής στις γενικά πολύ καλές ελληνογιουγκοσλαβικές σχέσεις. Κι αυτό γιατί το ιδιόμορφο αυτό γιουγκοσλαβικό κράτος στηρίχτηκε ιδεολογικά στη στοιχειοθέτηση και τη προβολή της δήθεν ύπαρξης ενός ιδιαίτερου έθνους, του «μακεδονικού», του οποίου μοναδική «ελεύθερη» πατρίδα ήταν η γιουγκοσλαβική Μακεδονία.

SWOT ANALYSIS ΓΙΑΒΑΛΚΑΝΙΑ**ΔΥΝΑΤΑΣΗΜΕΙΑ**

- ✓ Νέα αγορά(κυνηγοί αγοράς)
- ✓ Γεωγραφική Εγγύτητα με Ελλάδα
- ✓ Χαμηλό Εργατικό κόστος(ειδικευμένο και ανειδίκευτο)
- ✓ Έλλειψη τοπικού ανταγωνισμού
- ✓ Τα Βαλκάνια αποτελούν ζωτική σύνδεση μεταξύ Ελλάδας και Ανατολικών Χωρών(στρατηγικός λόγος)
- ✓ Ιστορικοί δεσμοί, πολιτιστική εγγύτητα, κοινή θρησκεία
- ✓ Χαμηλή φορολόγηση-φοροαπαλλαγές(κυρίως στα κέρδη)
- ✓ Χαμηλό κόστος μεταφοράς
- ✓ Χαμηλό κόστος πρώτων υλών

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

- ⇒ Ανάπτυξη στο εξωτερικό-Εξαγωγές
- ⇒ Νέα αγορά χωρίς πολλούς ανταγωνιστές
- ⇒ Ένταξη κάποιων Βαλκανικών χωρών στη Ε.Ε.
- ⇒ Πώληση κρατικών επιχειρήσεων,μέσω ιδιωτικοποιήσεων ή μέσω jointventures
- ⇒ Λόγω συνεχούς αύξησης του αριθμού των φοιτητών στις χώρες αυτές ιδιαίτερα στη Βουλγαρία-Ρουμανία,ευκαιρία για ανάπτυξη επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

- Ασταθές Νομικό σύστημα
- Γραφειοκρατία
- Διαφθορά,εγκληματικότητα. Μαφία
- Έλλειψη υποδομών
- Αστάθεια στο οικονομικό περιβάλλον
- Χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα
- Έλλειψη εξειδίκευσης
- Αργή ανάπτυξη
- Μακροοικονομική αστάθεια

ΑΠΕΙΛΕΣ

- ⇒ Η είσοδος νέων ανταγωνιστών
- ⇒ Αύξηση ανεργίας στη Βόρεια Ελλάδα λόγω επενδύσεων στις Γείτονες χώρες(Επενδύσεις Διαφυγής)
- ⇒ Η παγκόσμια οικονομική κρίση να πλήξει την οικονομία των Βαλκανίων
- ⇒ Χαμηλού κόστους εισαγόμενα προϊόντα

**κλάδους της ψυχαγωγίας
,εστιατορίων και της
βιομηχανίας τροφίμων**

Κεφάλαιο 4ο : Ελληνικές ΑΞΕ ανά χώρα

Οι συνολικές επενδύσεις ελληνικών κεφαλαίων ξεπερνούν το ποσό των 15 δις ευρώ στις αγορές των Βαλκανίων, με προοπτική να αυξηθούν κατά πολύ καθώς οι χώρες σε αυτή τη γεωγραφική περιοχή παρουσιάζουν υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης και εδραιώνουν ένα σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον. Ειδικά στη Ρουμανία, στη Βουλγαρία και στη Σερβία, οι ελληνικές επιχειρήσεις συγκαταλέγονται μεταξύ των τριών μεγαλύτερων ξένων επενδυτών.

4.1 Ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στη ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας²⁴ είναι μία χώρα της Νοτιοανατολικής Ευρώπης με έκταση 110.910 τετραγωνικά χλμ. και πληθυσμό 7.602.116. Στα ανατολικά βρέχεται από τη Μαύρη Θάλασσα, ενώ συνορεύει με την Ελλάδα στα νότια, τη Τουρκία στα ανατολικά, την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας στα δυτικά, τη Σερβία και τη Ρουμανία στα βόρεια. Ο ποταμός

²⁴<http://el.wikipedia.org>

Δούναβης αποτελεί φυσικό σύνορο μεταξύ Ρουμανίας και Βουλγαρίας. Πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη της χώρας είναι η Σόφια με περίπου 1.100.000 κατοίκους. Επιπροσθέτως άλλες μεγάλες πόλεις είναι η Φιλιπούπολη, η Βάρνα και ο Πύργος (Μπουργκάς) στη Μαύρη Θάλασσα, η ΣτάραΖαγόρα, το Πλέβεν, το Λόβετς, το Σούμεν, το Ρούσε (στις όχθες του Δούναβη) και το ΒέλικοΤάρνοβο (η πρώτη πρωτεύουσα της Βουλγαρίας).

Η επίσημη γλώσσα της Βουλγαρίας είναι τα Βουλγαρικά, τα οποία μιλούνται επίσης σε Καναδά, Ελλάδα (με τη μορφή της Πομάκικης;), Ισραήλ, Ουγγαρία, Μολδαβία, Ρουμανία, Ρωσία, Σερβία και Μαυροβούνιο, Ουκρανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Τουρκία και τις ΗΠΑ. Εκτιμάται πως διαθέτει συνολικά 10 εκατομμύρια γηγενείς ομιλητές. Το πολίτευμά της είναι η Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Επίσης το νόμισμά της είναι το Λέβ.

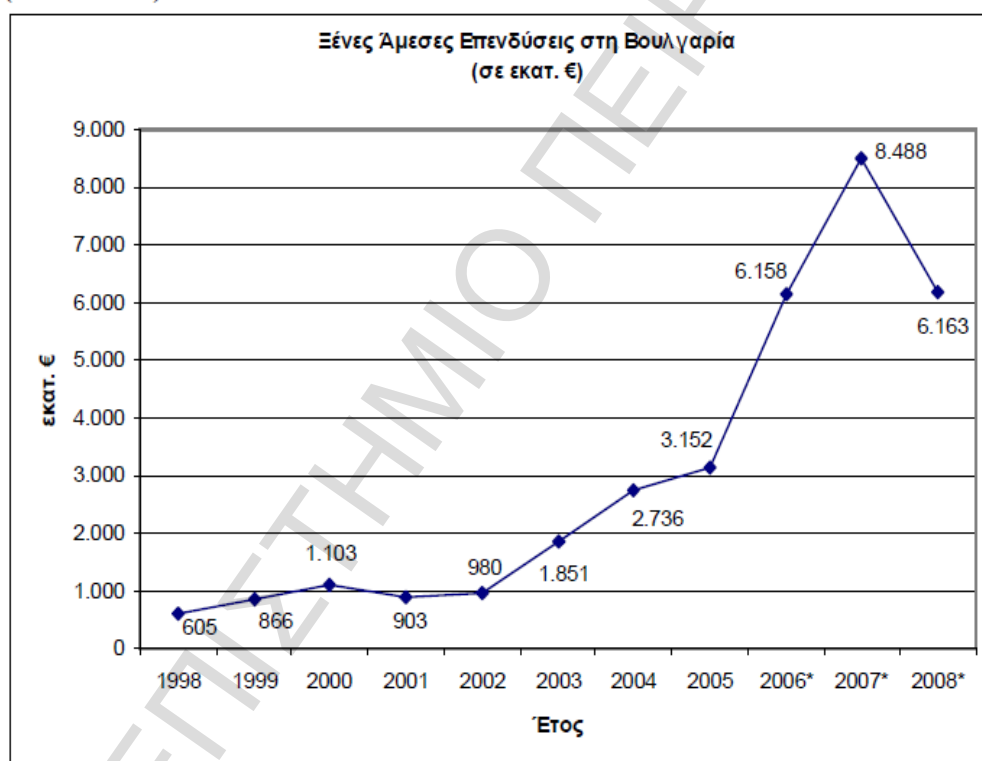
Όσον αφορά τη θρησκεία, η συντριπτική πλειοψηφία των Βουλγάρων (82,6%) είναι ορθόδοξοι χριστιανοί. Οι μουσουλμάνοι αποτελούν τη δεύτερη μεγαλύτερη θρησκευτική ομάδα στο Βουλγαρικό έθνος (περίπου 13%) 131.000, υπάρχει ένα ποσοστό καθολικών που αριθμεί περίπου 50.000 και μικρός αριθμός προτεσταντών, περίπου 25.000.

Σημάδι υγείας της ελληνικής επιχειρηματικής δραστηριότητας στη Βουλγαρία αποτελεί η παρουσία των ελληνικών τραπεζών, οι οποίες ελέγχουν μερίδιο μεγαλύτερο από το 25% της βουλγαρικής τραπεζικής αγοράς. Οι ελληνικές επενδύσεις αντιπροσωπεύουν το 10,2% του συνόλου, έναντι 16,4% της Αυστρίας και 9,1% της Ολλανδίας.

Σύμφωνα με το κατωτέρω γράφημα, από το 2002 και μετά, με την εξαίρεση του 2008, οι ξένες επενδύσεις παρουσίασαν συνεχή ετήσια άνοδο, ενώ, μόνο κατά

την τελευταία διετία, η Βουλγαρία προσέλκυσε επενδυτικά κεφάλαια από το εξωτερικό, αξίας 12 δισεκ. €

Γραφική απεικόνιση των ξένων επενδύσεων στην Βουλγαρία (σε εκατ. €)

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)

Αναφορικά με την προέλευση των ΑΞΕ στη Βουλγαρία, ο κάτωθι πίνακας συνοψίζει τη συμμετοχή των κύριων ξένων επενδυτών στη διαμόρφωσή τους.²⁵

²⁵ Εγχειρίδιο Ξένων Επενδύσεων στις Βαλκανικές Χώρες-οι περιπτώσεις της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, Κωνσταντίνος Ι. Χαζάκης, εκδόσεις Ζήτη (Θεσσαλονίκη 2000)

Πίνακας : Μεγαλύτεροι ξένοι επενδυτές στην Βουλγαρία

Αξία : εκατ. €

	2005	2006	2007	2008	96 – 08	%
ΣΥΝΟΛΟ	3.152,1	6.158,4	8.487,9	6.163,0	33.713,3	100,0
Αυστρία	747,3	948,5	1.085,0	1.250,7	5.426,5	16,1%
Ολλανδία	239,9	1.007,0	935,8	909,3	3.949,0	11,7%
Ελλάδα	324,2	512,7	574,2	431,5	2.861,6	8,6%
Ην. Βασίλειο	343,4	821,5	751,8	573,6	2.741,4	8,1%
Γερμανία	107,1	268,3	440,5	687,7	2.185,5	6,5%
Κύπρος	36,9	200,3	548,7	321,7	1.752,7	5,2%
Βέλγιο & Λουξ.	-55,4	-45,6	699,0	303,1	1.577,1	4,7%
ΗΠΑ	83,0	264,4	257,4	60,1	1.218,7	3,6%

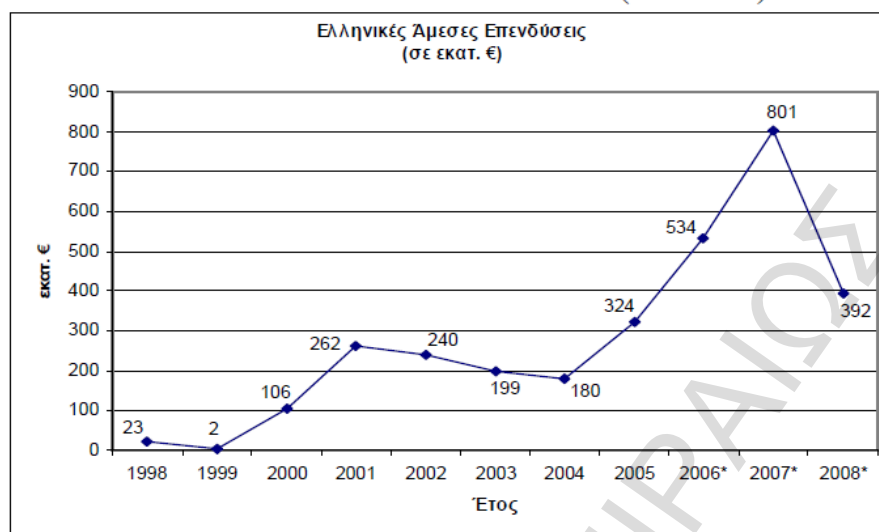
Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)

Σύμφωνα με στοιχεία για το 2008 του Εθνικού Στατιστικού Ινστιτούτου της Βουλγαρίας (NSI), το ύψος των ελληνικών άμεσων επενδύσεων ανήλθε στα 392,3 εκατ. €, καταγράφοντας μείωση πλέον του 50% σε σχέση με το 2007 (801,1 εκατ.€), το δε σύνολο των ελληνικών άμεσων επενδύσεων, σε αξία, που καλύπτει την χρονική περίοδο 1996 – 2008, διαμορφώθηκε στα 2.856,2 εκατ. €. Παρά την ανωτέρω μείωση, η Ελλάδα διατηρεί και κατά το 2008 την τρίτη θέση μεταξύ των ξένων επενδυτών στη Βουλγαρία (μετά την Αυστρία και Ολλανδία) συμμετέχοντας με ποσοστό 8,6% στις συνολικές ΑΞΕ στην χώρα.²⁶

Όπως συνάγεται από το κατωτέρω γράφημα, η επενδυτική δραστηριότητα των ελληνικών επιχειρήσεων στην Βουλγαρία γνώρισε μεγάλη ώθηση μετά το 2000 και, ύστερα από μία προσωρινή υποχώρηση κατά την διετία 2002-2004, έφθασε σε ύψος ρεκόρ το 2007 για να υποχωρήσει εκ νέου, το 2008, υπό το κράτος της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης που εκδηλώθηκε κατά το τελευταίο τρίμηνο του έτους.

²⁶ Εγχειρίδιο Ξένων Επενδύσεων στις Βαλκανικές Χώρες-οι περιπτώσεις της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, Κωνσταντίνος Ι. Χαζάκης, εκδόσεις Ζήτη (Θεσσαλονίκη 2000)

Γραφική απεικόνιση της εξέλιξης των ελληνικών επενδύσεων στην Βουλγαρία (σε εκατ. €)

Πηγή : Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο Βουλγαρίας (NSI)

Το ύψος των ΑΞΕ που προσέλκυσε η Βουλγαρία στο πρώτο δίμηνο του 2010 συρρικνώθηκε κατά 20 φορές σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2009, σύμφωνα με στοιχεία που ανακοίνωσε η κεντρική τράπεζα της χώρας.²⁷ Συγκεκριμένα, το ύψος των ΑΞΕ μειώθηκε από 555 εκατ. € στο πρώτο δίμηνο του 2009 σε μόλις 28 εκατ. € στο δίμηνο του 2010 με αποτέλεσμα να καλύπτουν μόλις το 18% του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της περιόδου (έναντι 64,2% το 2009). Ειδικά το Φεβρουάριο, το συνολικό ύψος των ΑΞΕ ήταν αρνητικό (για πρώτη φορά τα τελευταία χρόνια κατά 25,3 εκατ. €). Ωστόσο, στο πρώτο δίμηνο του 2010 το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Βουλγαρίας συρρικνώθηκε κατά τέσσερις φορές σε ετήσια βάση και από 864,9 εκατ. € το 2009 διαμορφώθηκε μόλις στα 155,3 εκατ. € το 2010.²⁸ Ο κυριότερος παράγοντας που τροφοδότησε τη παραπάνω εξέλιξη ήταν η υποχώρηση του εμπορικού ελλείμματος,

²⁷<http://www.statistics.gr/>

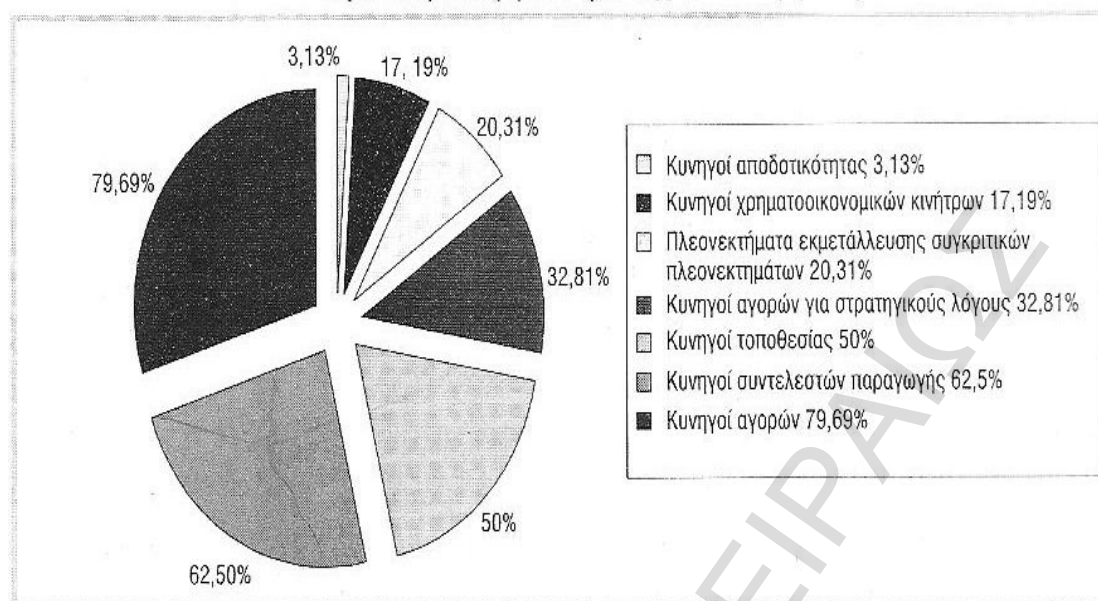
²⁸ Εγχειρίδιο Ξένων Επενδύσεων στις Βαλκανικές Χώρες-οι περιπτώσεις της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, Κωνσταντίνος Ι. Χαζάκης, εκδόσεις Ζήτη (Θεσσαλονίκη 2000)

το οποίο από 693 εκατ. € στο πρώτο δίμηνο του 2009 μειώθηκε στα 310 εκατ. € στο αντίστοιχο δίμηνο του 2010. (-55%).

Από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον Αριστείδη Μπιτζένη²⁹, οι ξένοι επενδυτές αποδείχτηκαν κυνηγοί αγορών με ένα ποσοστό της τάξεως το 79,69%, ακολουθούμενοι από κυνηγούς παραγωγικών συντελεστών με 62,5% και κυνηγούς αγορών για στρατηγικούς λόγους με 32,81%. Κατά την ίδια στιγμή το 20,31% έχει επενδύσει στη Βουλγαρία με σκοπό να εκμεταλλευτεί τα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας και συγκριτικών πλεονεκτημάτων που κατέχει η ίδια η εταιρία και 17,19% για να εκμεταλλευτεί τα χρηματοοικονομικά πλεονεκτήματα όπως για παράδειγμα τις φοροαπαλλαγές τα επενδυτικά κίνητρα κ.λ.π. Μόνο το 3,13% των επενδυτών υπήρξαν κυνηγοί αποδοτικότητας. Κατά αυτό τον τρόπο μπορεί να εξαχθεί ως συμπέρασμα, ότι σε μια χώρα όπως η Βουλγαρία η οποία έχει μια καταναλωτική βάση οκτώ εκατομμυρίων ανθρώπων με πολλές ανικανοποίητες ανάγκες, οι ξένοι επενδυτές επιστούν την προσοχή τους πρωταρχικά στα χαρακτηριστικά της αγοράς.

²⁹ Μπιτζένης, Αριστείδης, Π., Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & Η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Τόμος Α' Αθήνα 2003.

Ομάδες κινήτρων (κυνηγών κινήτρων)

Πηγή: Έρευνα ερωτηματολογίου Α. Μπιτζένη.

Εάν και το χαμηλότερο κόστος εργασίας κάνει τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία πιο ελκυστικούς προορισμούς για ξένες επενδύσεις, ο παράγων αυτός θα παίζει όλο και μικρότερο ρόλο κατά τα επόμενα χρόνια. Η Βουλγαρία έχει γίνει ελκυστικός τόπος για ξένες επενδύσεις εξαιτίας των χαμηλών φόρων για τις επιχειρήσεις, των ευκαιριών στο χώρο των ακινήτων, του υψηλού μορφωτικού επιπέδου ενός τμήματος του εργατικού δυναμικού, αλλά και συγκεκριμένων πολιτικών των πολυεθνικών.

Ωστόσο, η πραγματικότητα των χωρών αυτών δεν είναι τόσο ανθηρή. Αν δε διορθωθούν μια σειρά από αρνητικές καταστάσεις, μπορεί να υπάρξει αντίκτυπος και στην ανάπτυξη ορισμένων τομέων της οικονομίας.

4.2 Ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στη ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Η Ρουμανία επιδεικνύει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη προσέλκυση ξένων επενδύσεων καθώς επιδιώξη της είναι να αυξήσει τη συμμετοχή της στις παγκόσμιες εμπορικές ροές.³⁰ Τον Ιούλιο του 2001 ετέθη σε εφαρμογή ο νέος επενδυτικός νόμος (N332/2001), που παρά το γεγονός ότι δεν εισάγει πολλά κίνητρα, προσπαθεί να εγκαινιάσει μία περίοδο νομικής σταθερότητας. Στο άρθρο 1 αναφέρονται τα κίνητρα για επενδύσεις άνω του 1 εκατ. δολαρίου με ιδιαίτερη βαρύτητα για την οικονομία. Οι ξένοι επενδυτές δύνανται να εξάγουν το συνάλλαγμα, τις μετοχές και το ποσό ρευστοποίησης της εταιρείας στο εξωτερικό.

Η Ρουμανία παρουσιάζει επενδυτικό ενδιαφέρον λόγω της πιο οργανωμένης κοινωνίας συγκριτικά με τις άλλες χώρες, αλλά και της μεγαλύτερης φυσικής ασφάλειας. Το μέγεθος της αγοράς, η σταδιακά αυξανόμενη εγκατάσταση μεγάλων ξένων επιχειρήσεων και η εισροή κεφαλαίων, ώθησαν όλο και περισσότερες ελληνικές επιχειρήσεις να αποκτήσουν δραστηριότητα ανά χώρα. Ειδικότερα, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Ρουμανίας ως χώρα επιλογής μιας επένδυσης είναι:

- Διαθέτει πολλές πλουτοπαραγωγικές πηγές

³⁰ Εγχειρίδιο Ξένων Επενδύσεων στις Βαλκανικές Χώρες-οι περιπτώσεις της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, Κωνσταντίνος Ι. Χαζάκης, εκδόσεις Ζήτη (Θεσσαλονίκη 2000)

- Είναι η δεύτερη χώρα σε σημασία Ανατολικής Ευρώπης, από πλευράς έκτασης, τουρισμού
- Κατά 60% είναι αυτάρκης στο τομέα ενέργειας
- Έχει χαμηλό εργατικό κόστος
- Η διάρθρωση του πληθυσμού αποτελείται στην πλειοψηφία από άτομα νέων ηλικιών, αφού το 38% του πληθυσμού είναι άτομα ηλικίας 15 – 39 ετών.
- Καθιερώθηκε από 1/1/2005 ενιαίος φορολογικός συντελεστής 16% για φορολογία εισοδημάτων και κερδών επιχειρήσεων
- Η εισαγωγή από την ΕΕ βιομηχανικών προϊόντων είναι άνευ δασμών
- Ο φυσικός χώρος ανάπτυξης, επέκτασης και ενδυνάμωσης των επιχειρήσεων, όχι μόνο στη παραγωγή, αλλά και στις υπηρεσίες και στα κανάλια διανομής
- Είναι ελεύθερος ο επαναπατρισμός κεφαλαίων και κερδών
- Η Ρουμανία είναι χώρα μέλος του ΝΑΤΟ και η ένταξή της στη ΕΕ συντελεί στο γεγονός πολλών εισροών κοινοτικής χρηματοδότησης για επενδύσεις σε διάφορους τομείς.

Συνέπεια αυτού ήταν να διαθέτει η Ελλάδα σήμερα περί τις 3.500 επιχειρήσεις με συνολικό επενδυμένο κεφάλαιο άνω των 3 δις ευρώ. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του μητρώου Εμπορικών Εταιρειών, ως τη περίοδο του Δεκεμβρίου 2003, η Ελλάδα κατείχε την 11η θέση με 2.555 επιχειρήσεις μεταξύ των ξένων επενδυτών, με συνολικό επενδυμένο κεφάλαιο 318 εκ. δολ. Εκτιμάται ότι από τις 2.555 εγγεγραμμένες επιχειρήσεις μόνο 500 περίπου ήταν ενεργές.

Α/Α	ΧΩΡΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΕ ΕΚΑΤ. \$	% ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
1	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	1743	1858,9	17,93%
2	ΓΑΛΛΙΑ	3150	1067,0	10,30%
3	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	10954	880,3	8,49%
4	ΗΠΑ	3800	704,3	6,79%
5	ΙΤΑΛΙΑ	14157	624,5	6,02%
6	ΟΜ. ΑΝΤΙΛΛΕΣ	9	598,4	5,77%
7	ΑΥΣΤΡΙΑ	2785	595,0	5,74%
8	ΚΥΠΡΟΣ	1144	504,9	4,87%
9	ΤΟΥΡΚΙΑ	8666	418,7	4,04%
10	Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ	1658	373,7	3,61%
11	ΕΛΛΑΔΑ	2555	318,0	3,07%
12	ΕΛΒΕΤΙΑ	1252	308,1	2,97%
13	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	4392	264,5	2,55%
14	Ν. ΚΟΡΕΑ	82	218,3	2,11%
ΣΥΝΟΛ		97.203	10.365,8	100%

Το Σεπτέμβριο του 2004, η Ελλάδα κατείχε την 12η θέση μεταξύ των ξένων επενδυτών με 2.826 επιχειρήσεις και με συνολικό επενδυμένο κεφάλαιο 327 εκατ. δολαρίων. Οι ελληνικές επενδύσεις αντιστοιχούσαν στο 2,75% του συνόλου των ξένων επενδύσεων.³¹ Εκτιμάται ότι από τις 2.826 εγγεγραμμένες ελληνικών συμφερόντων επιχειρήσεις μόνο οι περίπου 600 ήταν ενεργές. Την πρώτη θέση μεταξύ των κυριότερων επενδυτών στη Ρουμανία κατείχε η Ολλανδία με ποσοστό συμμετοχής 17% και ακολουθούσαν η Γαλλία με 12,7%, η Γερμανία με 8,6%, οι ΗΠΑ με 7,4%, η Ιταλία με 5,5%, η Αυστρία με 5,32%, η Κύπρος με 4,87%, και η Μ. Βρετανία με 4,5%.

Το 2006 η σωρευτική αξία των επενδύσεων στη Ρουμανία ανήλθε στα 15,3 δις € (στοιχεία της Υπηρεσίας Εμπορικού Μητρώου), με συνολικό αριθμό 131.943

³¹ Εγχειρίδιο Ξένων Επενδύσεων στις Βαλκανικές Χώρες-οι περιπτώσεις της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, Κωνσταντίνος Ι. Χαζάκης, εκδόσεις Ζήτη (Θεσσαλονίκη 2000)

εγγεγραμμένες επιχειρήσεις. Η Ελλάδα κατείχε τη 10η θέση με 3.608 καταγεγραμμένες εταιρείες ελληνικών συμφερόντων (ποσοστό 2,73% του συνόλου), με εγγεγραμμένο κεφάλαιο 552,1 εκατ. € (που αντιπροσωπεύει 3,61% του συνολικά εγγεγραμμένου ξένου κεφαλαίου).

Τα εν λόγω στοιχεία, δεν απεικονίζουν την πλήρη εικόνα, αφού λαμβάνουν υπόψη μόνο το αρχικό κατατεθειμένο κεφάλαιο κατά την ίδρυση της εταιρείας και όχι το πραγματικό επενδυμένο κεφάλαιο το οποίο αποτυπώνεται στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της Κεντρικής Τράπεζας της Ρουμανίας.

Παρόλο το μεγάλο βαθμό διείσδυσης, το 2008 υφίσταται κάμψη των επενδύσεων. Το αθροιστικό σύνολο των επενδύσεων από την Ελλάδα κυμαίνεται περί τα 4 δις. Ευρώ, ενώ το 2009, οι ελληνικές ΑΞΕ στη χώρα διαμορφώθηκαν στα 400 εκατ. ευρώ, υποχωρώντας κατά 30%. Το 2009, οι εταιρείες ελληνικών συμφερόντων διατήρησαν τις θέσεις τους και έδειξαν αντοχή. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύτηκαν με βάση το ενημερωτικό δελτίο του γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων (ΟΕΥ) της ελληνικής πρεσβείας στο Βουκουρέστι, η Ελλάδα κατατάσσεται 5η στη σειρά κατάταξης έπειτα από την Ολλανδία, την Αυστρία, τη Γερμανία και τη Γαλλία.

Το ελληνικό μερίδιο στις ξένες επενδύσεις διαμορφώθηκε στις 31/12/2009 στο 5,45% από 3,02% στις 31/12/2008. Από τα ίδια στοιχεία προκύπτει επίσης πως από το σύνολο των ρουμανικών εταιρειών με αλλοδαπή συμμετοχή, οι 4.697 είναι ελληνικών συμφερόντων, ενώ το 2008 ήταν 4.484. Παρά τη κρίση, μέσα στο 2009 ιδρύθηκαν 213 νέες εταιρείες ελληνικών συμφερόντων. Από αυτές οι πραγματικά ενεργές είναι οι 800 έως 1000.

Η συμμετοχή της Ρουμανίας στην ΕΕ³² όχι μόνο επιφυλάσσει κίνδυνο για τις ελληνικές επιχειρήσεις, αλλά αντιθέτως προσφέρει μεγαλύτερη προστασία στη τήρηση των κανόνων υγιούς ανταγωνισμού. Ας μη ξεχνάμε ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις επιβίωσαν σε εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες οικονομικού περιβάλλοντος στη Ρουμανία στα μέσα της δεκαετίας του '90. Το στοιχείο αυτό σε συνδυασμό με τους παραδοσιακούς δεσμούς φιλίας μεταξύ των δύο λαών, προσδίδει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα στις ελληνικές επιχειρήσεις.

4.3 Ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στη ΣΕΡΒΙΑ

Η Σερβία, επίσημα Δημοκρατία της Σερβίας, είναι μεσόγεια χώρα των κεντρικών Βαλκανίων. Πρωτεύουσά της είναι το Βελιγράδι. Συνορεύει βόρεια με την Ουγγαρία, δυτικά με τη Κροατία, τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, το Μαυροβούνιο και την Αλβανία, νότια με την Π.Γ.Δ.Μ., και ανατολικά με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Μέχρι τον Ιούνιο του 2006 ήταν μία από τις δύο δημοκρατίες που αποτελούσαν την ομοσπονδιακή Δημοκρατία Σερβία και Μαυροβούνιο.

Έχει πληθυσμό 7.379.339 κατοίκων και έκταση 77.474 τ.χλμ. Αποτελείται από την κεντρική Σερβία, τη περιοχή του Κοσσόβου στο νότο, και τη Βοϊβοντίνα στο βορά. Η επαρχία του Κοσσόβου, παρ' ότι είναι μέρος της Σερβίας, από το πόλεμο του

³² Εγχειρίδιο Ξένων Επενδύσεων στις Βαλκανικές Χώρες-οι περιπτώσεις της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, Κωνσταντίνος Ι. Χαζάκης, εκδόσεις Ζήτη (Θεσσαλονίκη 2000)

1999 κι έπειτα είναι προτεκτοράτο του ΟΗΕ και defactoεκτός του ελέγχου των Σερβικών αρχών. Μετά από δημοψήφισμα που διεξήχθη στο Μαυροβούνιο η ένωση Σερβίας-Μαυροβουνίου διαλύθηκε, συνεπώς και η Σερβία πλέον αποτελεί ανεξάρτητη δημοκρατία.

Η Ελλάδα αποτελεί τον πρώτο ξένο επενδυτή στη Σερβία. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Σερβικής Υπηρεσίας Προώθησης Επενδύσεων για τις άμεσες επενδύσεις, κατά το 2001-2004 οι ελληνικές επενδύσεις καταλάμβαναν την 4η θέση, με το ύψος του κεφαλαίου που επενδύθηκε να φθάνει τα 122,12 εκατ. δολ., ενώ οι

A/a	Χώρα	2001	2002	2003	2004	Σύνολο
1	Ολλανδία	0,230	2,248	598,963	101,571	703,012
2	Γερμανία	15,224	82,801	75,708	48,481	222,214
3	Αυστρία	5,499	33,876	93,747	138,852	271,974
4	ΕΛΛΑΣ	1,496	12,496	62,268	45,854	122,114
5	Γαλλία	1,129	87,489	7,858	21,590	118,066
6	Κύπρος	6,860	41,717	31,581	14,526	94,684
7	Ην. Βασίλειο	1,995	6,618	20,631	63,254	92,498
8	Σλοβενία	2,297	9,561	29,036	12,624	53,518
9	ΗΠΑ	8,739	18,099	15,068	8,370	50,276
10	Κροατία	1,410	5,243	34,446	5,808	46,907
11	Ιταλία	4,816	7,553	21,325	9,228	42,922
ΣΥΝΟΛΟ (εκ. δολ \$)		48,133	326,454	1.070,910	556,765	2.559,027

σημαντικότερες ελληνικές επενδύσεις μέχρι το 2005 είναι:

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΥΨΟΣ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ
TELEKOM SERBIA	Ο.Τ.Ε.	330 εκατ. ευρώ	
YUBANKA	ALPHA BANK	152 εκατ. ευρώ	
JUGOPETROL KOTOR	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ	105 εκατ. ευρώ	
EKO YU A.D.	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ	10 εκατ. ευρώ	26,5 εκατ. ευρώ
FABRIKA CEMENTA KOSJERIC	TITAN CEMENT COMPANY	35,4 εκατ. \$	23,7 εκατ. \$
IBP BEOGRAD AD	COCA COLA 3E	41 εκατ. ευρώ	58 εκατ. ευρώ
VLASNISKA ROSA	COCA COLA 3E	21,5 εκατ. ευρώ	
SECERANA CRVENKA	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΖΑΧΑΡΗΣ	3,2 εκατ. ευρώ	7,8 εκατ. ευρώ
SECERANA ZABALJ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΖΑΧΑΡΗΣ	1,1 εκατ. ευρώ	7,9 εκατ. ευρώ
DELYUG A.D.	ΔΕΛΤΑ Α.Ε.	32 εκατ. ευρώ	
SUPER VERO DOO	VEROPOULOS BROS S.A.	8 εκατ. ευρώ	16,5 εκατ. ευρώ
ALPHA BANK	ALPHA BANK	5 εκατ. \$	
NATIONAL BANK OF GREECE	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	6 εκατ. ευρώ	16 εκατ. ευρώ
YUGOLOT D.O.O.	INTRALOT S.A.	3,5 εκατ. \$	
MAMADAS BROS	EUROSOLES	5 εκατ. ευρώ	
ALUMIL-YU DOO	ALUMIL MYLONAS	2 εκατ. \$	

ROUKIS ELEMENT	ELLINOSERVIKI	1 εκατ. ευρώ	
POSTA BANKA	EFG EUROBANK Ergasias	30 εκατ. ευρώ	
PLEXIGLAS PROMET	PLEXIGLAS PROMET	1 εκατ. \$	
ATLAS BANKA	ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	21 εκατ. ευρώ	
ΣΥΝΟΛΟ		766,8 εκατ. ευρώ + 46,9 εκατ. \$	132,7 εκατ. ευρώ + 23,7 εκατ. \$

Το 2007 η Σερβία σημείωσε μεγάλη άνοδο στις ΑΞΕ ύψους 2,2 δις δολαρίων. Υπήρξε μια υγιής ανάπτυξη κατά 7,5%, αλλά αυτός ο ρυθμός επιβραδύνθηκε σε 5,4% κατά το 2008, ως αποτέλεσμα της παγκόσμιας κρίσης. Την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2009, οι ΑΞΕ ήταν 1,4 δις δολ.³³

Το συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας αντανακλάται στο εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό, στα χαμηλά ημερομίσθια, στις χαμηλές λειτουργικές δαπάνες, στο ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς, στη στρατηγική της θέση στο κέντρο των

³³ Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & Η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς-Εντοπίζοντας Επενδυτικές Ευκαιρίες στο Πλαίσιο της Παγκοσμιοποίησης & Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, τόμος Α' Αριστείδης Μπιτζένης, εκδόσεις Αθ. Σταμούλης (2003)

Βαλκανίων, όπως επίσης και στη δυνατότητα επιχειρηματικής δραστηριοποίησης σε άλλες βαλκανικές χώρες μέσω της Σερβίας.

Οι ελληνικές επενδύσεις έχουν συμβάλει σημαντικά στον εκσυγχρονισμό της οικονομίας της Σερβίας, την αύξηση της απασχόλησης, την ενίσχυση του επενδυτικού κλίματος καθώς και την αύξηση των φορολογικών εσόδων.

4.4 Ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην ΑΛΒΑΝΙΑ

Η Δημοκρατία της Αλβανίας,³⁴ είναι μία Βαλκανική χώρα της Ν.Α. Ευρώπης. Συνορεύει με το Μαυροβούνιο βορειοδυτικά, τη ΠΓΔΜ ανατολικά, το Κοσσυφοπέδιο βόρεια και την Ελλάδα νότια. Βρέχεται από την Αδριατική θάλασσα δυτικά και το Ιόνιο Πέλαγος νοτιοδυτικά. Ιδρύθηκε μετά το τέλος των Βαλκανικών Πολέμων, το 1913 και πρώτος κυβερνήτης της ήταν ο Ισμαήλ Κεμάλ. Εθνικός ήρωας της Αλβανίας είναι ο Σκεντερμπέης γνωστός και ως Γεώργιος Καστριώτης.

Στην Αλβανία το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού είναι αλβανικής εθνικότητας (95%). Υπάρχει επίσης ελληνική μειονότητα στο νότιο τμήμα της χώρας (3% του πληθυσμού).

³⁴<http://el.wikipedia.org>

Η κυρίαρχη γλώσσα είναι η αλβανική, αν και η ελληνική ομιλείται επίσης από την ελληνική μειονότητα στις νότιες περιοχές της χώρας και από Αλβανούς μετανάστες στην Ελλάδα.

Ως προς το θρήσκευμα οι Αλβανοί είναι στη πλειονότητά τους Μουσουλμάνοι (45%), 40% Χριστιανοί Ορθόδοξοι και 15% είναι καθολικοί. Παρόλο το μουσουλμανικό πληθυσμό της, η Αλβανία δε μπορεί να θεωρηθεί αυθεντική μουσουλμανική χώρα, καθώς η διαφορά του μουσουλμανικού με τον ορθόδοξο πληθυσμό είναι σχετικά μικρή. Η αλβανική κυβέρνηση ανακήρυξε την Αλβανία ως τη μόνη επίσημα αθεϊστική χώρα στο κόσμο. Έτσι, έγινε γνωστό ότι το 60-65% του πληθυσμού είχαν δηλώσει άθεοι. Μετά τη πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος στην περίοδο 1989-1990, οι θρησκείες αποκαταστάθηκαν επίσημα. Ο θρησκευτικός φανατισμός φαίνεται ότι δεν έχει θέση στην αλβανική κοινωνία, καθώς υπάρχουν άνθρωποι διαφορετικών θρησκευτικών πεποιθήσεων.

Η Αλβανία είναι ένα από τα φτωχότερα κράτη της Ευρώπης με κατά κεφαλήν εισόδημα μικρότερο (μισό) από εκείνο της Βουλγαρίας και σχεδόν 1/10 από εκείνο του Ηνωμένου Βασιλείου. Το οδικό και το σιδηροδρομικό δίκτυο είναι φτωχό σε διεθνές και τοπικό επίπεδο. Το μισό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ασχολείται με τη γεωργία και το 1/5 εργάζεται στο εξωτερικό. Η ακτογραμμή της Αλβανίας στο Ιόνιο Πέλαγος, ιδιαίτερα κοντά στη Κέρκυρα είναι αξιοποιήσιμη τουριστικά εξαιτίας του σχετικά αδιατάρακτου φυσικού περιβάλλοντος και των παραλιών της. Η τουριστική βιομηχανία βρίσκεται ακόμα σε αρχικό στάδιο, αλλά παρουσιάζει αυξητικές τάσεις.

Η Αλβανία με υψηλό βαθμό διαφθοράς και εργατικό δυναμικό με χαμηλή εξειδίκευση, διαθέτει σημαντικές αναξιοποίητες πλουτοπαραγωγικές πηγές. Στα προς

προβληματισμού σημεία παραμένει η χαμηλή παραγωγικότητα, η έλλειψη αξιόπιστου θεσμικού πλαισίου και οικονομικών θεσμών, καθώς και η σχετικά ευάλωτη πολιτική σταθερότητα.

Οι συνολικές αλβανικές εισροές ΑΞΕ σε ολόκληρη τη μεταβατική περίοδο (1989-2003), είναι λιγότερες από 1 δις δολ.³⁵ Αυτή η περιορισμένη απόδοση σε ΑΞΕ οφείλεται σε μία σειρά κρίσεων που πραγματοποιήθηκαν στην Αλβανία: η προσπάθεια πραξικοπήματος το Σεπτέμβριο του 1998 και η κρίση του Κοσσόβου το 1999. Κατά τη διάρκεια των ετών 1999-2003, η Αλβανία πέτυχε υψηλά επίπεδα εισροών ΑΞΕ έναντι των προηγούμενων ετών, κυρίως λόγω των επιτυχών προγραμμάτων ιδιωτικοποίησης των δημόσιων επιχειρήσεων κυρίως στους τομείς των τηλεπικοινωνιών και των τραπεζικών εργασιών.

Η ελληνική επενδυτική παρουσία στην Αλβανία αριθμεί περίπου 250 επιχειρήσεις εκτιμώμενου επενδυμένου κεφαλαίου ύψους άνω των 500 εκατ. δολ., σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΕΥ της ελληνικής πρεσβείας στα Τίρανα. Η πλειοψηφία των ξένων επενδύσεων προέρχεται κυρίως από την Ιταλία και την Ελλάδα με ποσοστό 80% των συνολικών ΑΞΕ. Οι ελληνικές επενδύσεις κατατάσσουν τη χώρα στη 2η θέση από μέγεθος επενδυμένου κεφαλαίου με 1η την Ιταλία με 670 εκατ. δολ.

Το χαμηλό ποσοστό ξένων επενδύσεων οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η διεθνής εικόνα της Αλβανίας είναι άσχημη. Οι συνθήκες που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες επενδυτές είναι δύσκολες και λόγω του ρόλου που παίζει η κυβέρνηση όσο αφορά το επιχειρησιακό περιβάλλον στην Αλβανία. Όλες οι επιχειρησιακές ευκαιρίες

³⁵ Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & Η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς-Εντοπίζοντας Επενδυτικές Ευκαιρίες στο Πλαίσιο της Παγκοσμιοποίησης & Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, τόμος Α' Αριστείδης Μπιτζένης, εκδόσεις Αθ. Σταμούλης (2003)

που παρουσιάζονται έξω από τις υπηρεσίες και τη λιανική πώληση για να πραγματοποιούν απαιτείται να γίνουν πρώτα διαπραγματεύσεις είτε με το κράτος είτε με τον οργανισμό. Πολλά χρειάζονται ακόμη να γίνουν για να γνωρίσουν οι Έλληνες επιχειρηματίες ότι η χώρα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο. Μια αρχή θα ήταν να επιδειχθούν οι ήδη επιτυχημένοι ξένοι επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται εκεί.

4.5 Ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στη ΠΓΔΜ

Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (Π.Γ.Δ.Μ.)³⁶ έγινε ανεξάρτητο κράτος το 1991 κατόπιν του διαμελισμού της πρώην Σοσιαλιστικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας. Είναι ηπειρωτική χώρα των κεντρικών Βαλκανίων και βρίσκεται στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Βρίσκεται μεταξύ της Σερβίας, της Αλβανίας, της Ελλάδας και της Βουλγαρίας, καταλαμβάνοντας συνολική έκταση 25.333 τετραγωνικών χιλιομέτρων (ξηρά: 24.856 τετραγωνικά χιλιόμετρα, ύδατα: 477 τετραγωνικά χιλιόμετρα). Επίσης ο συνολικός της πληθυσμός είναι 2.066.000.

Ως προς το θρήσκευμά της (σύμφωνα με την απογραφή του 2002) το 64,7% του πληθυσμού είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι και το 33,3% Μουσουλμάνοι. Το 0,3%

³⁶<http://el.wikipedia.org>

ανήκει σε άλλες χριστιανικές ομολογίες, ενώ το 1,63% τοποθετείται σε άλλα δόγματα.

Η χώρα αναφέρεται συχνά ως «Μακεδονία» εκτός Ελλάδος, πράγμα που προκαλεί σύγχυση με το ελληνικό γεωγραφικό διαμέρισμα της Μακεδονίας ή την ευρύτερη περιοχή της λεγόμενης γεωγραφικής Μακεδονίας. Στην Ελλάδα αναφέρεται ανεπισήμως από συγκεκριμένους κύκλους ενίοτε ως Δημοκρατία των Σκοπίων, Σκόπια, κράτος των Σκοπίων, ΠΓΔΜ ή με την αγγλική συντομογραφία FYROM, η οποία χρησιμοποιείται και από πολλά κράτη και όλους τους διεθνείς οργανισμούς, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, το ΝΑΤΟ, το Συμβούλιο της Ευρώπης και τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Ωστόσο, πολλά κράτη της έχουν αναγνωρίσει και με το αμφισβητούμενο συνταγματικό της όνομα, όσον αφορά στις διμερείς τους σχέσεις επικοινωνίας, ενώ σε διεθνές επίπεδο συνεχίζουν να χρησιμοποιούν τη διεθνή ονομασία FYROM.

Στη τελευταία θέση βρίσκεται η ΠΓΔΜ,³⁷ γεγονός που αποδίδεται στο μικρό μέγεθος της αγοράς (2 εκατ. κάτοικοι), στις επιδράσεις της πολιτικής κρίσης του Σεπτεμβρίου 2001, αλλά και στη δυσκαμψία του τραπεζικού συστήματος χρηματοδοτήσεων. Οι ΑΞΕ ήταν σχεδόν αμελητέες πριν το 1998. Έκτοτε και με αποκορύφωμα το 2001, όπου η χώρα προσέλκυσε επενδύσεις της τάξεως των 400 εκατ. €, η πορεία είχε σκαμπανεβάσματα. Το 2002 και το 2003 οι επενδύσεις ήταν λιγότερες των 100 εκατ. €, ενώ το 2004 η τάση έγινε και πάλι ανοδική. Το 2006 υπήρξε νέο επενδυτικό κύμα, κυρίως λόγω ιδιωτικοποιήσεων στον ενεργειακό τομέα, αλλά και λόγω παραγωγικών επενδύσεων στις ελεύθερες οικονομικές ζώνες της

³⁷ Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & Η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς-Εντοπίζοντας Επενδυτικές Ευκαιρίες στο Πλαίσιο της Παγκοσμιοποίησης & Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, τόμος Α' Αριστείδης Μπιτζένης, εκδόσεις Αθ. Σταμούλης (2003)

ΠΓΔΜ. Οι συνθήκες παρουσιάζονται θετικές, καθώς υφίσταται αποκατάσταση σταθερού πολιτικού κλίματος. Οι επιδόσεις της οικονομίας και η επιτάχυνση της διαδικασίας ιδιωτικοποιήσεων θα διευκολύνουν την προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

Σήμερα, στην αγορά των Σκοπίων, οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν επενδύσει περισσότερα από 900 εκατ. € στους πλέον κρίσιμους τομείς της οικονομίας, όπως είναι το πετρέλαιο, οι τηλεπικοινωνίες, οι τράπεζες, τα τρόφιμα, η βιομηχανία τσιμέντου, τα αλουμίνια.

Μόνο οι 32 μεγαλύτερες ελληνικές επενδύσεις, που αντιπροσωπεύουν τη πλειονότητα του συνολικού επενδεδυμένου κεφαλαίου, προσφέρουν εργασία σε περίπου 16.000 πολίτες. Ο χαμηλός συντελεστής φορολογίας (μόλις 15%) και τα φθηνά ημερομίσθια, είναι δύο βασικοί λόγοι που προσελκύουν τους Έλληνες επενδυτές. Οι ελληνικές εταιρείες βρίσκονται στη 1η θέση, με επενδεδυμένο κεφάλαιο ανώτερο του επίσημης εγγεγραμμένου, που αφορά τη τελευταία δεκαετία και ανέρχεται σε 850 εκατ. €. Οι 30 μεγαλύτερες εταιρείες ελληνικών συμφερόντων σε ΠΓΔΜ διαθέτουν επενδεδυμένο κεφάλαιο της τάξεως του 762 εκατ. € και έχουν δημιουργήσει 20.000 θέσεις εργασίας σε μία χώρα όπου η επίσημη ανεργία κυμαίνεται στο 37%.

Στο πίνακα 5.6 παρατίθενται οι μεγαλύτερες ελληνικές επενδύσεις στη συγκεκριμένη χώρα κατά το έτος 2006:

Εταιρεία σε ΠΓΔΜ	Εταιρεία σε Ελλάδα	επένδυση (ευρώ)	δραστηριότητα	αριθμός υπαλλήλων
OKTA -SKORJE AD	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ	200.000.000	ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΟ	950
STORANSKA BANKA	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	178.000.000	ΤΡΑΠΕΖΑ	1.166
COSMOFON	ΟΤΕ	135.000.000	ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	300
USJE CEMENTARNICA	ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΤΙΤΑΝ	75.000.000	ΤΣΙΜΕΝΤΟ	600
PIVARA	ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΑ	60.000.000	ΤΡΟΦΙΜΑ / ΠΟΤΑ	400
MERMEREN KOMBINAT	ΜΑΡΜΑΡΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ	50.000.000	ΜΑΡΜΑΡΟ	451

VERO-VEROPOULOS	ΒΕΡΟΠΟΥΛΟΣ	40.000.000	SUPERMARKET	421
ALPHA BANK	ALPHA BANK	25.000.000	ΤΡΑΠΕΖΑ	79
ZITOLUKS	ELBISKO-ΦΙΛΙΠΠΟΥ	15.000.000	ΤΡΟΦΙΜΑ	1.200
NIKAS SKOP DOO	ΝΙΚΑΣ	7.000.000	ΤΡΟΦΙΜΑ	52
RODON HAPPENING	ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΓΚΙΝΗΣ	6.000.000	ΕΝΔΥΜΑΤΑ	608
STRUMICA TABAK	L. TOBACCO MICHAILIDIS	4.600.000	ΚΑΠΝΑ	400
PASCALIN	PASCALIN	3.969.000	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΦΕ	24
DS STEEL	DS STEEL	3.500.000	ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΑ	145
LARIN MRAMOR AD	ΜΑΡΜΑΡΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ	3.000.000	ΜΑΡΜΑΡΟ	42
KRI-KRI	KRI-KRI	2.930.000	ΓΑΛΑΚΤΟΜΙΚΑ	31
NESTLE ICE SKOPJE	DELTA DAIRY HELLAS	2.000.000	ΓΑΛΑΚΤΟΜΙΚΑ	35
ELLASKOM	HELLASCOM	2.000.000	ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΙΕΣ	20
DOJHRAN STEEL	ΣΙΔΕΝΟΡ	2.000.000	ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΑ	200
DS FOOD	DS STEEL	1.700.000	ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΑ	22
ELENA-M	Κ. ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΙΔΗΣ	1.400.000	ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ	330
KUZMAN&DAMIAN	Π. ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ	1.300.000	ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	12
ALUMIL SYSTEMS	ALUMIL HELLAS	1.000.000	ΑΛΟΥΜΙΝΙΟ	2
IRON FROZEN	ΧΡΗΣΤΟΣ ΙΡΟΥΚΗΣ	1.000.000	ΤΡΟΦΙΜΑ	200
VIMER LTD	FACON-GARMENTS	800.000	ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ	380
HELENA MOTORS	HELENA MOTORS	750.000	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ	70
EUROCONSULTANTS	EUROCONSULTANTS	750.000	ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ	3
MAKKAR-BALFINKO	MIROSLAV VRANESEVIK	707.000	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ	17
AMVROSIA	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΑΛΕΠΤΣΗΣ	700.000	ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΡΑΣΙΩΝ	12
AGROEFODIA	ΖΗΣΗΣ ΧΑΛΑΤΣΗΣ	700.000	ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	10
INTRACOM	INTRACOM HELLAS	660.000	ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	45
RETZETAKIS PLASTIKA	RETZETAKIS PLASTIKA	600.000	ΠΛΑΣΤΙΚΑ	16
KENTAVROS	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΑΛΕΠΤΣΗΣ	500.000	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	3
GERMANOS TELECOM	GERMANOS	500.000	ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	97
MICRON	Ε. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ	370.000	ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ	71
KIRKIS FARM	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΑΛΕΠΤΣΗΣ	350.000	ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	5
INTERSNACK	INTERSNACK	280.000	ΤΡΟΦΙΜΑ	40
NETFON	COSMOTELCO	160.000	ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	9
ALPHA COPY NOKIA	NOKIA HELLAS	157.000	ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	5
IRAKLIS	Χ. ΘΑΝΑΣΙΔΗΣ	120.000	ΕΙΔΗ ΓΡΑΦΕΙΟΥ	6
TOYOTA AUTO CENTAR	TOYOTA HELLAS	102.000	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ	27
ΣΥΝΟΛΟ				8.241

Σύμφωνα με την Υπηρεσία για τις ξένες επενδύσεις στη ΠΓΔΜ, η χώρα έχει να προσφέρει από τα πλέον ανταγωνιστικά εργατικά κόστη στη Ευρώπη, αλλά και εξειδικευμένο και καταρτισμένο εργατικό δυναμικό.

4.6 Ελληνικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στη ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Μία από τις πλέον φτωχές χώρες στα Βαλκάνια, η Βοσνία υπολείπεται κατά πολύ σε επιχειρηματικό ενδιαφέρον.³⁸ Στο Σεράγεβο, η ελληνική επιχειρηματικότητα είναι σχεδόν ανύπαρκτη, γεγονός που επιτείνεται από τους αργούς ρυθμούς της ανάπτυξης και το προβληματικό ακόμη θεσμικό πλαίσιο, αλλά και την πολιτική κατάσταση της χώρας.

Κεφάλαιο 5^ο: Λόγοι που οδηγούν τις επιχειρήσεις να αναλάβουν προγράμματα επενδύσεων

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθούν όλοι οι παράγοντες που επηρεάζουν τις αποφάσεις σχετικά με τις ΑΞΕ και πως οι εξωγενείς παράγοντες είναι σημαντικοί στην επιλογή της τοποθεσίας για μία ΑΞΕ. Οι κυριότεροι από αυτούς είναι:

Μέγεθος της αγοράς.

Το μέγεθος της αγοράς έχει θετική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ. Σύμφωνα με τη θεωρία του μεγέθους της αγοράς οι πολυεθνικές επιχειρήσεις τείνουν να επενδύουν σε μεγάλες χώρες ώστε να επιτυγχάνουν οικονομίες κλίμακας.

Τα Βαλκάνια προσφέρουν στην Ελλάδα μία εντελώς νέα αγορά (κυνηγοί αγοράς).

Η νέα αγορά των Βαλκανίων βρίσκεται πολύ κοντά στην Ελλάδα (γεωγραφική εγγύτητα).

Στην αγορά των Βαλκανίων υπάρχει μία έλλειψη τοπικού ανταγωνισμού (στρατηγικοί κυνηγοί αγοράς)

³⁸ Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & Η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς-Εντοπίζοντας Επενδυτικές Ευκαιρίες στο Πλαίσιο της Παγκοσμιοποίησης & Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, τόμος Α' Αριστείδης Μπιτζένης, εκδόσεις Αθ. Σταμούλης (2003)

Εργατικό κόστος

Το χαμηλό εργατικό κόστος προβάλλεται συχνά ως σημαντικός παράγοντας επίδρασης στην προσέλκυση αλλοδαπών επενδυτών. Αυτό που στην ουσία ενδιαφέρει δεν είναι καθαυτό το εργατικό κόστος, αλλά το τμήμα που το κόστος αυτό καταλαμβάνει στο συνολικό κόστος παραγωγής του προϊόντος, η σύνδεση του με τη παραγωγικότητα και τους ρυθμούς βελτίωσής της, η χρησιμοποιούμενη τεχνολογία και τεχνογνωσία, το είδος του παραγόμενου προϊόντος και βεβαίως η θέση του παραγόμενου ενδιάμεσου ή τελικού προϊόντος στο παγκόσμιο καταμερισμό της εργασίας της συγκεκριμένης Διεθνούς επιχείρησης. Είναι φανερό ότι η παραγωγή ενός προϊόντος εντάσεως εργασίας υπογραμμίζει πιο έντονα τη βαρύτητα του εργατικού κόστους, ιδιαίτερα δε, αν το προϊόν παράγεται στη πλειοψηφία του για εξαγωγή σε τρίτες αγορές οπότε υπεισέρχεται η διάσταση του παγκόσμιου ανταγωνισμού με πιο έντονο τρόπο από ότι στη περίπτωση της προστατευόμενης εγχώριας αγοράς. Η σημασία λοιπόν του εργατικού κόστους αξιολογείται σύμφωνα με το είδος της επένδυσης αλλά και με βάση μια πλειάδα άλλων μεταβλητών του οικονομικού, κοινωνικού, και πολιτικού περιβάλλοντος της χώρας υποδοχής των επενδύσεων. Η ύπαρξη και μόνο του φθηνού –ανειδίκευτου εργατικού δυναμικού αποτελεί πλεονέκτημα εγκατάστασης της αναπτυσσόμενης χώρας έως και τη στιγμή που τα άλλα κράτη θα εφαρμόσουν την ίδια πολιτική για να προσελκύσουν επενδύσεις. Έτσι προβάλλεται ως επιτακτική η ανάπτυξη των επιδεξιοτήτων και επαγγελματικών –τεχνικών γνώσεων του ανθρωπίνου δυναμικού στις αναπτυσσόμενες χώρες. Στόχος δεν είναι η δημιουργία εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού με μια εφάπαξ παρεχόμενη και χρονικά οροθετημένη

εκπαιδευτική διαδικασία αλλά η καθιέρωση οργανωμένων δικτύων συνεχούς κατάρτισης και επιμόρφωσης με ευέλικτη λειτουργία και προσαρμογή των προγραμμάτων τους στις ανάγκες της οικονομίας της κάθε αναπτυσσόμενης χώρας.

- ✚ Πολλές επιχειρήσεις στοχεύουν στη δημιουργία μιας εξαγωγικής βάσης στα Βαλκάνια η οποία προσφέρει πάλι το πλεονέκτημα του χαμηλού κόστους οφειλόμενο και στη φθηνή εργασία και στη μεταφορά. Το τελευταίο διευκολύνεται πολύ από τη γεωγραφική εγγύτητα και ειδικά από το χαμηλό κόστος των μέσων μεταφοράς στα Βαλκάνια.
- ✚ Η δυναμική της αγοράς η οποία μετριέται από την οικονομική ανάπτυξη της χώρας επηρεάζει θετικά τις εισροές ΑΞΕ. Μία οικονομία με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης παρέχει περισσότερες ευκαιρίες για κέρδη από μία οικονομία με χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης.
- ✚ Το πόσο «ανοιχτή» είναι μία οικονομία είναι σημαντικός παράγοντας για τις εισροές ΑΞΕ καθώς οι ΑΞΕ κατευθύνονται κυρίως προς τομείς που συνδέονται με το εμπόριο.
- ✚ Η παρουσία χιλιάδων σπουδαστών στα Πανεπιστήμια κυρίως της Βουλγαρίας, Ρουμανίας και της Σερβίας προσέλκυσε τους Έλληνες επιχειρηματίες για να επενδύσουν ειδικά στους κλάδους της βιομηχανίας τροφίμων, της ψυχαγωγίας και των εστιατορίων (θεωρία ακολουθώντας τους πελάτες).
- ✚ Η γραφειοκρατία, η δωροδοκία, ο υψηλός κίνδυνος, η διαφθορά που χαρακτηρίζουν την οικονομία των Βαλκανίων αποτελούν αποθαρρυντικούς παράγοντες για τους Δυτικούς επενδυτές, ενώ οι Έλληνες ένιωσαν εξοικειωμένοι με αυτή τη πραγματικότητα που την είχαν ζήσει και στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980.

✚ Τα Βαλκάνια και ιδίως η Βουλγαρία, παρέχουν μία ζωτική σύνδεση μεταξύ της Ελλάδας και των Ανατολικών χωρών.

✚ Εμπορικός προστατευτισμός.

Όσο περισσότερος προστατευτισμός υπάρχει σε μια hostcountry τόσο περισσότερο ενθαρρύνονται οι επιχειρήσεις να κάνουν ΑΞΕ στη χώρα αυτή. Αυτό συμβαίνει γιατί οι δασμοί με τους οποίους επιβαρύνονται οι εξαγωγές τους προς τη χώρα κάνουν πιο συμφέρουσα την επιλογή της ΑΞΕ ώστε να μειωθεί το κόστος διάθεσης. Επειδή η σχέση αυτή είναι καθολικά αποδεκτή λίγες είναι οι έρευνες που έχουν γίνει πάνω σε αυτή³⁹. Η έρευνα πάντως που ξεχωρίζει είναι του Blonigen το 2002 η οποία ξεκαθαρίζει πως η ανωτέρω σχέση αφορά κυρίως τις μεγάλες σε μέγεθος πολυεθνικές επιχειρήσεις καθώς οι ΑΞΕ έχουν ένα μεγάλο κόστος το οποίο οι μικρότερες εξαγωγικές επιχειρήσεις είναι δύσκολο να χρηματοδοτήσουν.

✚ Ο έντονος ανταγωνισμός στην Ελλάδα (ο οποίος οφείλεται στη παρουσία πολλών ξένων επιχειρήσεων) ώθησε πολλές επιχειρήσεις να κινηθούν προς τις ξένες αγορές των Βαλκανίων. Αυτές οι επιχειρήσεις ήταν μικρές στο μέγεθος.

✚ Θεσμοί

Η καλή λειτουργία και ποιότητα των θεσμών είναι ένας σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει τις εισροές ΑΞΕ και ειδικά για τις αναπτυσσόμενες χώρες για αρκετούς λόγους. Αρχικά, γιατί αν δεν υπάρχει ισχυρή νομική προστασία της ιδιοκτησίας αυξάνεται η πιθανότητα απαλλοτρίωσης της επένδυσης μιας εταιρείας κάτι που προφανώς θα αποθαρρύνει τις ΑΞΕ.

³⁹GrubertκαιMulli-1991, KogutκαιChang-1996, Blonigen-1997.

Επίσης η κακή λειτουργία των θεσμών καθώς επίσης και η διαφθορά αυξάνει το κόστος λειτουργίας μιας επιχείρησης που αν συνδυαστεί και με κακές δημόσιες υποδομές (π.χ. δρόμοι, λιμάνια, ενέργεια) που πιθανώς προκύπτουν από τη κακή λειτουργία των θεσμών, μειώνεται σημαντικά η αναφερόμενη κερδοφορία μιας ΑΞΕ.

- ✚ Κάποιες από τις ελληνικές επιχειρήσεις, οι οποίες ήταν μικρές και ένα βήμα πριν τη πτώχευση, «μετακόμισαν» στα Βαλκάνια με την ελπίδα ότι θα επιβιώσουν σε μία νέα αγορά κυρίως λόγω του χαμηλού κόστους της εργασίας, της ενέργειας και της έλλειψης τοπικού ανταγωνισμού. Επίσης θεωρούν και ελπίζουν ότι θα εξάγουν τα προϊόντα αυτά πίσω στην Ελλάδα. Τέτοιου είδους επενδύσεις ονομάζονται Επενδύσεις Διαφυγής.
- ✚ Οι Έλληνες εκμεταλλεύτηκαν το γεγονός ότι στα Βαλκάνια υπάρχει απουσία σημαντικού ξένου επενδυτικού ενδιαφέροντος. Αυτό οφείλεται σε διάφορους λόγους, όπως είναι :
 - i. Αστάθεια στο οικονομικό περιβάλλον
 - ii. Χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα
 - iii. Απομόνωση των Βαλκανικών χωρών από τις δυτικές αγορές κατά τη διάρκεια των κομμουνιστικών ετών και το χαμηλό επίπεδο εμπορικών σχέσεων με αυτές τις αγορές.
- ✚ Η γεωγραφική απόσταση των Βαλκανικών χωρών από τη Δύση σε σχέση με τις χώρες της κεντρικής Ευρώπης όπως η Τσεχία, η Ουγγαρία κ.α., οι οποίες είναι πιο κοντά στις δυτικές αγορές, εξηγούν το μειωμένο δυτικό επενδυτικό ενδιαφέρον και αφήνουν πρόσφορο έδαφος στους Έλληνες επιχειρηματίες.
- ✚ Ιστορικοί δεσμοί, πολιτιστική εγγύτητα και κοινή θρησκεία. Μεταξύ των ευρωπαϊκών και βαλκανικών χωρών υπάρχει πολιτιστική απόσταση, η οποία,

ενθαρρύνει τις επενδύσεις. Ωστόσο υπάρχει και μία τάση των σύγχρονων πολιτών των βαλκανικών χωρών να μιμηθούν τις δυτικές καταναλωτικές συνήθειες και έτσι η πολιτιστική απόσταση γίνεται πολιτιστική εγγύτητα και κίνητρο. Εφόσον η Ελλάδα είναι μέλος της ΕΕ, τα ελληνικά αγαθά και υπηρεσίες στα μάτια των Βαλκανίων φαίνονται «ευρωπαϊκά» και κατά συνέπεια υψηλότερης ποιότητας. Οι Βαλκάνιοι ταξιδεύουν συχνά στην Ελλάδα και αυτό έχει θετικές επιπτώσεις, αφού γίνονται πιο οικείοι με τα ελληνικά εμπορικά σήματα, προϊόντα και ονόματα.

✚ Η πώληση κρατικών επιχειρήσεων μέσω της ιδιωτικοποίησης ή της δημιουργίας κοινών επιχειρήσεων προέτρεψε μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις, η ελληνική εταιρεία εμφιάλωσης CocaCola, ο Τιτάν, η Intracom, η Δέλτα, η Goodys, η Νίκας, η χαρτοποιία Θράκης κ.ά., να εισέλθουν στην αγορά και να αποκτήσουν ένα μεγάλο μέρος αυτής. Η συμμετοχή αυτή των ελληνικών επιχειρήσεων στη βαλκανική αγορά θα δώσει ώθηση στην ισχύ τους και στη θέση τους στη παγκόσμια αγορά και θα αυξήσει το παγκόσμιο μερίδιο αγοράς.

✚ Φορολογία.

Οι ελληνικές εταιρείες στην προσπάθεια να αποφύγουν την υψηλή φορολόγηση, η οποία υπάρχει στην Ελλάδα, μπορεί να στραφούν σε μία βαλκανική χώρα όπου θα δημιουργήσουν μία εταιρεία με έδρα τη βαλκανική χώρα με αποτέλεσμα να λειτουργούν με τους κανόνες και τους νόμους της χώρας που υποδέχεται την επένδυση, διατηρώντας το δικαίωμα να επιστρέψουν, όποτε αυτές το επιθυμούν, τα καταγεγραμμένα ποσά του επενδυμένου κεφαλαίου στην Ελλάδα υπό τη μορφή κερδών (επαναπατρισμός κερδών). Επίσης, οι ελληνικές εταιρείες μπορεί να επανεπενδύσουν τα κέρδη

και έτσι να αποφύγουν ακόμη και τη φορολογία του κράτους στο οποίο επένδυσαν. Πολλές φορές εταιρείες, κυρίως εντάσεως εργασίας, προτιμούν να επενδύσουν σε περιοχές με υψηλή ανεργία, όπου θα απασχολούν πάνω από ένα συγκεκριμένο αριθμό εργαζομένων, ή να πραγματοποιήσουν μια επένδυση πάνω από ένα συγκεκριμένο ύψος με αποτέλεσμα να απαλλάσσονται από φορολόγηση ενός μεγάλου μέρους των κερδών τους⁴⁰. Επίσης, πολλές φορές και σε αρκετές βαλκανικές χώρες οι εταιρείες απαλλάσσονται από τη φορολόγηση των κερδών (εξ ολοκλήρου) για τα πρώτα χρόνια λειτουργίας τους, και κάποιο ποσοστό των κερδών για τα επόμενα χρόνια αν επενδύσουν αυτές οι εταιρείες μέσα από το κρατικό πρόγραμμα των ιδιωτικοποιήσεων με πλειοψηφικό πακέτο. Είναι, επίσης, δυνατό βάσει της νομοθεσίας οι εταιρείες, είτε να μεταφέρουν τις ζημιές στα επόμενα έτη (ισχύει για όλες τις επιχειρήσεις -έως 5 χρόνια- και για τις τράπεζες -έως 10 χρόνια-) είτε να απαλλάσσονται από την πληρωμή κάποιου ποσοστού ΦΠΑ και να έχουν πλήρη απαλλαγή ΦΠΑ όταν πρόκειται για εισαγωγή μηχανολογικού εξοπλισμού. Επιπρόσθετα, οι ξένες επιχειρήσεις στα Βαλκάνια μπορούν να εγγραφούν ως εγχώριες επιχειρήσεις (και όχι ως ξένες πολυεθνικές) με αποτέλεσμα τη χαμηλή φορολογία (για παράδειγμα στη Βουλγαρία το ποσοστό φόρου εταιρικών είναι 15% από 1/1/2005). Τέλος, είναι σύνηθες σε μία χώρα υπό μετάβαση να είναι δεδομένη η ανυπαρξία ενός ανεπτυγμένου κρατικού ελέγχου για αποφυγή φοροδιαφυγής, με αποτέλεσμα την ύπαρξη δωροδοκιών - καταστάσεων διαφθοράς, αλλά και ανυπαρξία ελεγκτικών μηχανισμών, νόμων, αυστηρών κυρώσεων κτλ.

⁴⁰<http://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=14303>

Αποτέλεσμα αυτών η δήλωση ελάχιστων κερδών από την πλευρά των επιχειρήσεων. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, δύναται κάθε επιχείρηση που επιθυμεί να επενδύσει στα Βαλκάνια να δημιουργήσει ταυτόχρονα μια παράκτια εταιρεία (offshore) (εταιρεία που απολαμβάνει προνομιακή φορολογική μεταχείριση σε περιοχές που αποκαλούνται φορολογικοί παράδεισοι) με αποτέλεσμα να εμφανίζεται αυτή η εταιρεία στους πίνακες των χωρών της Βαλκανικής ως επενδύτρια εταιρεία προερχόμενη από χώρα διαφορετική (π.χ. από Κύπρο, Λουξεμβούργο, VirginIslands κτλ.) από αυτή (homecountry) που πραγματικά ανήκουν τα συμφέροντα των επιχειρηματιών που την κατέχουν .

- 🇺🇸 Πολλές από τις ελληνικές επιχειρήσεις είχαν εμπορικές σχέσεις με τη Βουλγαρία και τις υπόλοιπες βαλκανικές χώρες. Η επιτυχία αυτών των σχέσεων και η καλή αποδοχή των ελληνικών προϊόντων στη βαλκανική αγορά ενθάρρυναν τις ελληνικές επιχειρήσεις να αναλάβουν προγράμματα ΑΞΕ. Οι βασικοί λόγοι που τα ελληνικά επενδυτικά προγράμματα αντικατέστησαν ή συμπλήρωσαν τις εμπορικές σχέσεις ήταν για να ξεπεράσουν τους εμπορικούς φραγμούς, να ελαχιστοποιηθεί του κόστους παραγωγής και να αποφευχθεί του κόστους μεταφορών.

Οι βαλκανικές χώρες έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο στην προσπάθειά τους να γίνουν μία λειτουργική οικονομία της αγοράς, αν και θα λέγαμε ότι δεν είναι ακόμα ικανές να αντιμετωπίσουν τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις αγοράς εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁴¹ Ο όγκος των επενδυμένων κεφαλαίων σε αυτές τις χώρες είναι πολύ περιορισμένος και υπάρχει έλλειψη δυτικού επενδυτικού ενδιαφέροντος. Με δεδομένη αυτή τη κατάσταση, οι Έλληνες επιχειρηματίες έχουν βρει έδαφος για να πραγματοποιήσουν αρκετά μεγάλες επενδύσεις σε σχέση με τα

⁴¹Grubertκαι Mulli-1991, Kogutκαι Chang-1996, Blonigen-1997

οικονομικά μεγέθη της Ελλάδας. Παρόλα αυτά, 25 περίπου ελληνικές πολυεθνικές έχουν επενδύσει το 80% των συνολικών ελληνικών εκροών ΑΞΕ σε ολόκληρη τη βαλκανική περιοχή. Συγχρόνως, περίπου 3000-3500 περίπου ενεργές ελληνικές επιχειρήσεις από τις 8000-10000 εγγεγραμμένες πρόσφεραν και προσφέρουν δραστηριότητες προστιθέμενης αξίας στις βαλκανικές οικονομίες, όπως νέες θέσεις εργασίας, προϊόντα καλύτερης ποιότητας, ευρύτερη ποικιλία των προϊόντων και αύξηση της παραγωγής.

Άξιο παράδειγμα αναφοράς εταιρείας που έχει δραστηριοποιηθεί στα Βαλκάνια αποτελεί ο όμιλος Lafarge- Όμιλος ΑΓΕΤ Ηρακλής.

Κεφ. 6^ο: Lafarge- Όμιλος ΑΓΕΤ Ηρακλής

Η Lafarge⁴² έχει εδραιωμένη παρουσία στην ελληνική αγορά τσιμέντου, σκυροδέματος και αδρανών υλικών. Είναι παγκόσμιος ηγέτης στα δομικά υλικά, κατέχοντας ηγετικές θέσεις σε όλους τους τομείς της δραστηριότητάς του. Εισήλθε στην ελληνική αγορά τσιμέντου το 2001 και κατέχει τη πλειοψηφία των μετοχών της ΑΓΕΤ Ηρακλής. Η ΑΓΕΤ Ηρακλής είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός τσιμέντου στην Ελλάδα με συνολική παραγωγική δυνατότητα 9,6 εκατ.τόνους ετησίως. Η εταιρεία

⁴²www.lafarge.gr

ιδρύθηκε το 1911 ως μία βιομηχανική και εμπορική εταιρεία με το όνομα «Ανώνυμος Γενική Εταιρεία Τσιμέντων», με συνεχή παρουσία στην Ελλάδα σχεδόν για έναν αιώνα.

Ο όμιλος Lafarge ξεκίνησε τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες το 1833, όταν ο AugustePavindeLafarge ίδρυσε μια εταιρεία παραγωγής ασβέστου στη Γαλλία. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1930, και μετά από πολλές εξαγορές εταιρειών ασβέστου και τσιμέντου σε όλη τη χώρα, η Lafarge εξελίχθηκε στη μεγαλύτερη τσιμεντοβιομηχανία της Γαλλίας.

Η εταιρεία επεκτάθηκε για πρώτη φορά διεθνώς το 1864, ως προμηθευτής ασβέστου για την κατασκευή της Διώρυγα του Σουέζ. Η διεθνής επέκταση συνεχίστηκε στις αρχές του 20ού αιώνα, με την έναρξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στη Βόρειο Αφρική, τη Μ. Βρετανία, τη

Εξόρυξη ασβέστου στη Γαλλία, αρχές 20ου αιώνα

Βραζιλία και τον Καναδά. Με την εξαγορά της εταιρείας GeneralPortlandInc. το 1981, η Lafarge εξελίχθηκε σε μία από τις μεγαλύτερες τσιμεντοβιομηχανίες στη Βόρειο Αμερική. Η Lafarge⁴³ συνέχισε να επεκτείνεται διεθνώς με την εξαγορά της εταιρείας BlueCircleIndustries το 2001 και με διάφορες εξαγορές στη λεκάνη της Μεσογείου, στην Ανατολική Ευρώπη, στη Μέση Ανατολή και την Ασία. Ο κλάδος αδρανών και σκυροδέματος που λειτουργεί πλέον σε 29 χώρες έκανε ένα σημαντικό άλμα το 1997, με την εξαγορά της Redlandplc, μίας από τις μεγαλύτερες εταιρείες παραγωγής αδρανών και σκυροδέματος εκείνη την εποχή. Η Lafarge εισήλθε για πρώτη φορά

⁴³ www.lafarge.gr

στην αγορά των προϊόντων γύψου το 1931 και σήμερα, είναι η τρίτη μεγαλύτερη εταιρεία κατασκευής γυψοσανίδων στον κόσμο, με παρουσία σε 28 χώρες. Το Φεβρουάριο του 2007, η εταιρεία πώλησε τον κλάδο υλικών στέγασης τον οποίο είχε αποκτήσει με την εξαγορά της εταιρείας Redlandplc.

Καταστατικό έγγραφο

6.1 Εταιρική διακυβέρνηση

Η ΑΓΕΤ Ηρακλής λειτουργεί με βάση τα υψηλότερα πρότυπα εταιρικής διακυβέρνησης. Η οργανωτική δομή⁴⁴ της περιλαμβάνει το Διοικητικό Συμβούλιο, με έξι μέλη, από τα οποία το μόνο εκτελεστικό μέλος είναι ο Διευθύνων Σύμβουλος.

Το Διοικητικό Συμβούλιο επιδιώκει την ενίσχυση της μακροχρόνιας οικονομικής αξίας της εταιρείας και την προάσπιση του γενικότερου εταιρικού συμφέροντος και είναι αρμόδιο μεταξύ άλλων για την καθιέρωση και εφαρμογή των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης. Στο Διοικητικό Συμβούλιο αναφέρεται η Επιτροπή Ελέγχου, την οποία απαρτίζουν τρία μη εκτελεστικά μέλη, δύο εκ των οποίων είναι ανεξάρτητα.

Υπεύθυνος για τη διοίκηση της ΑΓΕΤ Ηρακλής είναι ο Διευθύνων Σύμβουλος. Αυτός έχει τη συνολική ευθύνη για τη λειτουργική διαχείριση και την

⁴⁴http://www.lafarge.gr/wps/portal/gr/el/1_4_4-Corporate_governance

απόδοση της εταιρείας, μέσα στο πλαίσιο της ανάθεσης καθηκόντων από το Διοικητικό Συμβούλιο και των αρμοδιοτήτων βάσει του νόμου.

Ο Διευθύνων Σύμβουλος προΐσταται εννεαμελούς Εκτελεστικής Επιτροπής, η οποία αποτελείται από τους Γενικούς Διευθυντές της εταιρείας. Η Εκτελεστική Επιτροπή συμβάλλει στην αποτελεσματική διοίκηση και διαχείριση της λειτουργίας της ΑΓΕΤ Ηρακλής.

Η ΑΓΕΤ Ηρακλής διαθέτει 3 εργοστάσια⁴⁵ τσιμέντου στο Βόλο, τη Χαλκίδα και το Μηλάκι Ευβοίας και 6 κέντρα διανομής. Λειτουργεί 11 λατομεία κοντά στα εργοστάσια και 3 λατομεία στη Μήλο, στο Γυαλί Νισύρου και το Αλτσί Κρήτης. Δραστηριοποιείται εμπορικά σε ολόκληρη την ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα για χύδην και σακευμένο τσιμέντο. Εφαρμόζοντας μια πελατοκεντρική προσέγγιση, αναπτύσσει και προσφέρει στην αγορά διαφοροποιημένα, καινοτομικά προϊόντα, που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πελατών και του τελικού χρήστη.

6.2 Εργοστάσιο Βόλου

⁴⁵ www.lafarge.gr

Το εργοστάσιο Βόλου⁴⁶ είναι το μεγαλύτερο εργοστάσιο της εταιρείας και μία από τις πιο σημαντικές μονάδες της Lafarge, με δυναμικότητα πάνω από 4,5 εκατ. τόνους. Με ιστορία από το 1924, το εργοστάσιο βρίσκεται 4 χλμ. από τη πόλη του Βόλου. Η γειτνίασή του με τον αστικό ιστό επιβάλλει στο εργοστάσιο να επιδεικνύει ιδιαίτερη ευαισθησία στη προστασία του περιβάλλοντος και σεβασμό στη τοπική κοινωνία. Οι αυτοματοποιημένες διαδικασίες, ο αυστηρός έλεγχος και η ευελιξία της παραγωγής επιτρέπουν στο εργοστάσιο να παράγει διάφορους τύπους χύδην και σακευμένου τσιμέντου, όπως είναι τα επώνυμα προϊόντα Basis, τσιμέντουψηλής αντοχής και το Athlos, τσιμέντο τοιχοποιίας και γενικών οικοδομικών χρήσεων.

Το εργοστάσιο του Βόλου⁴⁷ εξελίσσεται και βελτιώνεται συνεχώς τα τελευταία χρόνια. Η δέσμευση του εργοστασίου και των ανθρώπων του είναι καθοριστική για την επιτυχία του ευρύτερου προγράμματος της ΑΓΕΤ Ηρακλής για τη βιώσιμη ανάπτυξη Στόχοι Αειφορίας 2012.

Οι δράσεις του εργοστασίου επικεντρώνονται κυρίως στη βελτίωση της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων και της τοπικής κοινωνίας, τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος μέσω του ελέγχου των εκπομπών και της καλής διαχείρισης των λατομείων και τη διασφάλιση λειτουργίας σύμφωνης με την αειφόρο ανάπτυξη.

⁴⁶ http://www.lafarge.gr/wps/portal/gr/el/2_5_1-VolosPlant

⁴⁷ http://www.lafarge.gr/wps/portal/gr/el/2_5_1-VolosPlant

Η συνεχής βελτίωση σε θέματα Υγείας και Ασφάλειας αποτελεί καθημερινή προτεραιότητα. Εφαρμόζονται μέτρα που αφορούν σε μέσα ατομικής προστασίας, πρότυπα και διαδικασίες για όλες τις

εκτελούμενες εργασίες και κατάλληλα προγράμματα εκπαίδευσης για τη καλλιέργεια κοινής συνείδησης και ασφαλούς συμπεριφοράς.

Υλοποιεί πρόγραμμα δράσης με προτεραιότητα το περιβάλλον και τη βελτίωση της περιβαλλοντικής του απόδοσης, το οποίο περιλαμβάνει κυρίως έργα και ενέργειες για το περιορισμό των εκπομπών σκόνης και χαμηλής ρύπανσης, τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου άνθρακα, τη διατήρηση φυσικών πόρων και την αναβάθμιση των εγκαταστάσεων του εργοστασίου.

Για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου άνθρακα και την εξοικονόμηση και σταδιακή αντικατάσταση μη ανανεώσιμων ορυκτών καυσίμων το εργοστάσιο Βόλου χρησιμοποιεί βιομάζα, από υπολείμματα αγροτικών καλλιεργειών βαμβακιού και καλαμποκιού της περιοχής Θεσσαλίας. Επίσης στο μίγμα καυσίμων του εργοστασίου έχει προστεθεί η χρήση φυσικού αερίου στη προθέρμανση των μονάδων παραγωγής τσιμέντου. Για το περιορισμό των εκπομπών σκόνης το εργοστάσιο εγκαθιστά υβριδικά φίλτρα, τα οποία υπερκαλύπτουν τις απαιτήσεις των σημερινών προδιαγραφών για τη βιομηχανία. Τα υβριδικά φίλτρα αναμένεται να ελαχιστοποιήσουν τις εκπομπές σκόνης του εργοστασίου. Η απόδοσή τους είναι ανεξάρτητη από συνθήκες θερμοκρασίας, υγρασίας και εξωγενείς παράγοντες.

Το εργοστάσιο Βόλου ικανοποιεί απόλυτα τις απαιτήσεις του προτύπου ENISO 14001:2004 του ΕΛΟΤ που αφορά στο σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης. Σύμφωνα με τη έκθεση των επιθεωρητών του 2011: «Στο νέο συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον λειτουργίας, οι προτεραιότητες του εργοστασίου έχουν αλλάξει και από τη μεγιστοποίηση της παραγωγής στοχεύουν πλέον στον έλεγχο των εκπομπών. Το εργοστάσιο παρακολουθεί συστηματικά τις εκπομπές του και τη κατανάλωση ενέργειας, τα ελέγχει αποτελεσματικά και θέτει στόχους και περιβαλλοντικά προγράμματα για τη περαιτέρω μείωσή τους».

Διαθέτει 4 λατομεία στη περιοχή του Βόλου:στο Πλάτανο για ασβεστόλιθο, στο Σέσκλο για άργιλο, στην Ανάβρα για κερατόλιθο, και στη περιοχή Σωρού για σχίστη. Με ειδικό πρόγραμμα αποκατάστασης για κάθε λατομείο σκοπός είναι να παραδοθεί στη κοινωνία ένας χώρος με περισσότερα στοιχεία βιοποικιλότητας ανάλογα με αυτά που υπήρχαν πριν την επέμβαση, καθώς και να βελτιωθεί η εικόνα του τοπίου που δημιουργήθηκε μετά την επέμβαση. Στο ιδιόκτητο φυτώριο καλλιεργούνται 20.000 δένδρα ετησίως, τα οποία χρησιμοποιούνται στην αποκατάσταση των λατομείων.

Απολίθωμα κρανίου ανηλόπης στο λατομείο Σέσκλου

Όλα τα παραγωγής⁴⁸ τεχνικές δεξιότητες επιπέδου, αυστηρή διαδικασιών και πνεύμα. Με συνεχή

στάδια της απαιτούν υψηλού τήρηση των ισχυρό ομαδικό και εντατικά

προγράμματα εκπαίδευσης διασφαλίζεται η εξέλιξη του προσωπικού και η περαιτέρω ανάπτυξη των ικανοτήτων.

Οι εγκαταστάσεις του εργοστασίου είναι πλήρως αυτοματοποιημένες και ελέγχονται κεντρικά από την αίθουσα ελέγχου. Οι εξειδικευμένοι χειριστές επιβλέπουν συνολικά τη λειτουργία του εργοστασίου, ελέγχουν τις εγκαταστάσεις και πραγματοποιούν τις απαραίτητες ρυθμίσεις στη παραγωγική διαδικασία. Γίνεται συνεχής έλεγχος της περιβαλλοντικής απόδοσης του εργοστασίου.⁴⁹ Οι εκπομπές σκόνης και αερίων καταμετρώνται και αναλύονται, ώστε να υπάρχει πλήρης έλεγχος της διαδικασίας και δυνατότητα άμεσης και έγκαιρης επέμβασης.

Το εργοστάσιο Βόλου ακολουθεί υψηλά πρότυπα ποιοτικού ελέγχου. Είναι πιστοποιημένο για το Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας κατά ISO 9001:2008 και οι τύποι τσιμέντου που παράγει είναι πιστοποιημένοι με τη σήμανση CE, σύμφωνα με το ευρωπαϊκό πρότυπο EN 197-1.

Το εργοστάσιο του εργοστασίου μετά την επιτυχία του 2008 που κατέλαβε τη πρώτη θέση μεταξύ 171 εργαστηρίων της Lafarge, το 2009 κατέλαβε τη Τρίτη θέση

⁴⁸ http://www.lafarge.gr/wps/portal/gr/el/2_2_1-Manufacturing_process

⁴⁹ www.lafarge.gr

με δείκτη LAI100% ανάμεσα σε 213 επιχειρηματικές μονάδες. Ο δείκτης απόδοσης LAI (LabAccuracyIndex) χαρακτηρίζει την ακρίβεια και την αξιοπιστία μεταξύ των εργαστηρίων.

Αναμφισβήτητα, το εργοστάσιο Βόλου με τη δραστηριότητά του συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής. Την περίοδο 2004-2008 έχει προχωρήσει σε επενδύσεις ύψους 33,4 εκατ. Ευρώ για εργασίες αναβάθμισης και έργα. Διαθέτει κατά μέσο όρο ετησίως 26 εκατ. Ευρώ σε μισθούς και αμοιβές προσωπικού. Το σύνολο των μισθών, αμοιβών προσωπικού, προμηθειών και φόρων ανέρχεται κατά μέσο όρο σε 56,5 εκατ.ευρώ.

6.3 Εργοστάσιο Μηλακίου

Εργοστάσιο Μηλακίου ΑΓΕΤ Ηρακλής

Το εργοστάσιο Μηλακίου⁵⁰ βρίσκεται κοντά στο Αλιβέρι, στη Νότια Εύβοια. Ιδρύθηκε το 1982 και είναι το πιο σύγχρονο από τα εργοστάσια της ΑΓΕΤ Ηρακλής, με παραγωγική δυνατότητα 2,2 εκατ.τόνων τσιμέντου ετησίως. Ο σχεδιασμός της γραμμής παραγωγής του και η σύγχρονη τεχνολογία που εφαρμόζεται για τον έλεγχο των διεργασιών, από την επεξεργασία των πρώτων υλών μέχρι το τελικό προϊόν, έδωσαν στο εργοστάσιο Μηλακίου τη δυνατότητα να ανταποκρίνεται σε απαιτήσεις για τσιμέντο ειδικών προδιαγραφών στη διεθνή αγορά.

⁵⁰ http://www.lafarge.gr/wps/portal/gr/el/2_5_2-MilakiPlant

Στο πλαίσιο των Στόχων Αειφορίας 2012 της ΑΓΕΤ Ηρακλής, το εργοστάσιο Μηλακίου υλοποιεί πρόγραμμα δράσης που συνδέεται με τη μακροπρόθεσμη βελτίωση και ανταπόκριση του εργοστασίου σε προκλήσεις όπως οι κλιματικές αλλαγές, η διαφύλαξη των φυσικών πόρων και η προστασία της βιοποικιλότητας. Πέρα από το σχέδιο δράσης στο πλαίσιο των Στόχων Αειφορίας 2012, το εργοστάσιο Μηλακίου εξετάζει τις ιδιαίτερες συνθήκες της γεωγραφικής του θέσης (γεινίαση με κατοικημένη περιοχή) και τη γεωμορφολογία της (άνεμοι, υψομετρική διαφορά μεταξύ του εργοστασίου και της κοινότητας του Μηλακίου), για τον έλεγχο του

Σιλό κλίνκερ

περιβαλλοντικού αποτυπώματος των λειτουργιών του.

Για τον περιορισμό των εκπομπών σκόνης, το εργοστάσιο εγκατέστησε το 2007 φίλτρο υβριδικής τεχνολογίας στη μονάδα παραγωγής, το οποίο

υπερκαλύπτει τις απαιτήσεις των προδιαγραφών για τη τσιμεντοβιομηχανία. Το υβριδικό φίλτρο ελαχιστοποιεί τις εκπομπές σκόνης από τη καμινάδα και έχει απόδοση ανεξάρτητη από συνθήκες θερμοκρασίας, υγρασίας και εξωγενείς παράγοντες. Για τη συνεχή καταγραφή των εκπομπών εγκαταστάθηκε αυτόματος αναλυτής εκπομπών συνεχούς ροής. Ο ασβεστόλιθος μεταφέρεται από το λατομείο στο εργοστάσιο με κλειστό ταινιόδρομο και αποθηκεύεται σε σιλό χωρητικότητας 50.000 τόνων. Η προ-ομογενοποίηση των πρώτων υλών γίνεται σε κλειστή αποθήκη, χωρητικότητας 30.000 τόνων, που κατασκευάστηκε το 2003. Από το κάμινο, το κλίνκερ μεταφέρεται και αποθηκεύεται σε σιλό αποθήκευσης, με σύστημα αυτόματης διακίνησης. Έργα που ολοκληρώθηκαν το 2008 στο λιμάνι του εργοστασίου μείωσαν

τη διάχυτη σκόνη κατά τη διακίνηση του τελικού προϊόντος. Έχει επίσης εκπονηθεί ειδική μελέτη για τη κατασκευή στην αποθήκη ανεμοφρακτών καυσίμων, στερεών συμβάλει έργο που στη μείωση καθοριστικά στη μείωση των εκπομπών διαχύτης σκόνης.

Παρουσίαση Μονάδας Αφαλάτωσης εργοστασίου Μηλακίου

Αξιοποιώντας τη θέση του και τη μικρή απόσταση από τη θάλασσα, το εργοστάσιο κατασκεύασε Μονάδα Αφαλάτωσης, η οποία τέθηκε σε λειτουργία το Σεπτέμβριο του 2010. Αποτελεί επένδυση ύψους 1,2 εκατ.ευρώ και είναι μία τεχνολογικά προηγμένη και αειφόρος μέθοδος για τη μείωση της κατανάλωσης πόσιμου νερού. Με τη λειτουργία της, το εργοστάσιο Μηλακίου⁵¹ αντικαθιστά φρέσκο πόσιμο νερό με αφαλατωμένο θαλασσινό και καλύπτει αυτόματα τις ανάγκες του σε νερό για άμεση χρήση στην παραγωγική. Ως αποτέλεσμα εξοικονομεί φυσικούς πόρους και ενισχύει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά του. Το πρόγραμμα Διαχείρισης Υδάτινων Πόρων καλύπτει τον πλήρη κύκλο προμήθειας και διάθεσης νερού μετά τη χρήση στο εργοστάσιο. Εκτός από τη Μονάδα Αφαλάτωσης, το εργοστάσιο έχει κατασκευάσει σύστημα συλλογής και ανακύκλωσης όμβριων και επιφανειακών υδάτων. Το νερό αυτό χρησιμοποιείται για τη διαβροχή των υπαίθριων σωρών υλικών, μέσω εκτεταμένου δικτύου κανονιών, τη διαβροχή των δρόμων του εργοστασίου για το περιορισμό της διάχυτης σκόνης και το πότισμα των φυτών. Η ποσότητα των επιφανειακών υδάτων διέρχεται μέσω συστήματος επεξεργασίας και

⁵¹http://www.lafarge.gr/wps/portal/gr/el/2_5_2-MilakiPlant

στη συνέχεια μετά το καθαρισμό συλλέγεται και επαναχρησιμοποιείται για διαβροχές και ποτίσματα.

Τα εργοστάσιο Μηλακίου με τη δραστηριότητά του συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής. Τη περίοδο 2004-8 έχουν πραγματοποιηθεί επενδύσεις ύψους 28,3 εκατ. Ευρώ για την αναβάθμιση του εργοστασίου. 14,8 εκατ. Ευρώ, ποσοστό 50% των επενδύσεων, αφορούν σε έργα ασφάλειας και περιβάλλοντος. Διαθέτει κατά μέσο όρο ετησίως 17 εκατ. Ευρώ σε μισθούς και αμοιβές προσωπικού, ενώ 22 εκατ. Ευρώ κατά μέσο όρο ετησίως αφορούν σε αμοιβές, προμήθειες, φόρους, υποστήριξη τοπικών προγραμμάτων ή χορηγίες.

6.4 Τσιμέντο, Σκυρόδεμα και Αδρανή Υλικά

6.4.1. Τσιμέντο

Το τσιμέντο⁵² είναι ένα από τα παλαιότερα δομικά υλικά στο κόσμο. Είναι ένα υδραυλικό συνδετικό υλικό και βασικό συστατικό των σκυροδεμάτων και των κονιαμάτων. Λειτουργεί σαν ένα είδος κόλλας για να συνδέει μεταξύ τους την άμμο και τα χαλίκια.

Η τσιμεντοβιομηχανία παρέχει υλικά που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή κατοικιών, κτιρίων και υποδομών. Το πιο ευρέως χρησιμοποιούμενο υλικό είναι το σκυρόδεμα (που δημιουργείται με τσιμέντο και αδρανή), το οποίο χρησιμοποιείται σε διάφορες εφαρμογές, από τα θεμέλια δρόμων μέχρι τα δομικά στοιχεία πολύ μεγάλων και πολύπλοκων κατασκευών.

⁵² www.lafarge.gr

Η ζήτηση τσιμέντου παγκοσμίως είναι άμεσα συνδεδεμένη με την αύξηση του πληθυσμού, την αστικοποίηση και την οικονομική ανάπτυξη.

Η γενικά αποδεκτή πρόβλεψη για την παγκόσμια αύξηση ζήτησης τσιμέντου μέχρι και το 2025, είναι ότι θα συνεχίσει να αυξάνεται κατά μέσο όρο 5% ετησίως φτάνοντας τα 4,7 δισεκατομμύρια τόνους. Η ζήτηση πιο περίτεχνων και πολύπλοκων κτιρίων και η επιθυμία για πιο αειφόρες κατασκευές οδήγησαν τον κλάδο στην παραγωγή πολλών διαφορετικών τύπων τσιμέντου, οι οποίοι ενδείκνυνται για διαφορετικούς σκοπούς.

Το τσιμέντο, που είχε αρχικά χρησιμοποιηθεί από τους Αιγύπτιους και τους Ρωμαίους, ανακαλύφθηκε ξανά στις αρχές του 19 αιώνα. Με την πάροδο των δεκαετιών, το τσιμέντο εξελίχθηκε και για τη Lafarge αποτελεί πλέον ένα τεχνολογικό προϊόν.

6.4.2. Στην αρχή

Στις αρχαίες κατασκευές, χρησιμοποιούσαν ένα μίγμα άσβεστου, αργίλου, άμμου και νερού. Οι **Αιγύπτιοι**⁵³ το χρησιμοποιούσαν ήδη πριν από 2.600 χρόνια. Κατά τον 1 αιώνα μ.Χ., οι **Ρωμαίοι** τελειοποίησαν αυτό το

«συνδετικό υλικό». Προσθέτοντας ηφαιστειογενές υλικό από την περιοχή **Pozzuoli**, κοντά στη Νάπολη, ανακάλυψαν ότι μπορούσαν να επιτύχουν την πήξη αυτού του μίγματος κάτω από το νερό.

Σήμερα γνωρίζουμε ότι το έδαφος της περιοχής Pozzuoli - από την οποία πήρε το όνομά της η ποζολάνη - περιέχει άργιλο σε ποσοστό 60 έως 90% και άσβεστο σε ποσοστό 10 έως 40%, ανάλογα με την πηγή. Αρχαιολογικά ευρήματα από εκείνη την εποχή, όπως τσιμεντένιοι αγωγοί έχουν ανακαλυφθεί σε πολλές ρωμαϊκές πόλεις.

1817: αναγέννηση

Το 1817, ο νεαρός μηχανικός Louis Vicat μελετούσε τις υδραυλικές ιδιότητες ενός μίγματος «άσβεστου - ηφαιστειογενούς τέφρας».⁵⁴

Ο Louis Vicat ήταν ο πρώτος που προσδιόρισε με ακριβή, ελεγχόμενο και αναπαράξιμο τρόπο τις αναλογίες ασβεστόλιθου και πυριτίου που απαιτούνταν, για να δημιουργηθεί ένα μίγμα, το οποίο, μετά από έψηση σε συγκεκριμένη

θερμοκρασία και άλεση, παρήγαγε ένα υδραυλικό συνδετικό υλικό για βιομηχανικές εφαρμογές. Ήταν το γνωστό τσιμέντο. Ωστόσο δημοσίευσε τα αποτελέσματα της έρευνάς του χωρίς να καταθέσει αίτηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας...

19 αιώνας: βιομηχανοποίηση

Ο Σκωτσέζος Joseph Aspdin επαναπροσδιόρισε τη σύνθεση του τσιμέντου που ανέπτυξε ο Louis Vicat και το 1824, κατέθεσε αίτηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας για ένα τσιμέντο

βραδύτερης πήξης.⁵⁵ Το ονόμασε Portland, επειδή έμοιαζε με ένα είδος πετρώματος της περιοχής Portland στη νότια Αγγλία. Το πρώτο εργοστάσιο τσιμέντου στη Γαλλία κατασκευάστηκε το 1846

στην πόλη Boulogne-sur-Mer. Το 1868 η Lafarge άρχισε να παράγει τσιμέντο στο εργοστάσιο Teil, στην περιοχή Ardèche. Η χρήση τσιμέντου εξαπλώθηκε με τις νέες, ταχύτερες διεργασίες παραγωγής του.

20ος αιώνας: καινοτομίες με την υπογραφή της Lafarge

Η Lafarge πραγματοποίησε δύο σημαντικές ανακαλύψεις που σηματοδότησαν τις αρχές του 20ου αιώνα:

- την παραγωγή του λευκού τσιμέντου, στο οποίο χρησιμοποιείται καολίνη αντί του αργίλου. Αυτό το τσιμέντο προσφέρει την ίδια αντοχή με ένα αντίστοιχο φαιό τσιμέντο, αλλά έχει καλύτερα αισθητικά χαρακτηριστικά,
- την ανακάλυψη του CimentFondu® που πραγματοποιήθηκε το 1908 από τον Jules Bied, διευθυντή του ερευνητικού εργαστηρίου της Lafarge. Αυτό το τσιμέντο που παρασκευάζεται από ασβεστόλιθο και βωξίτη είναι ανθεκτικό στις ακραίες περιβαλλοντικές συνθήκες και τις υψηλές θερμοκρασίες. Είναι πολύ ευπροσάρμοστο και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως συνδετικό υλικό υψηλών επιδόσεων σε ευρεία γκάμα

εφαρμογών.

Η κατασκευαστική δραστηριότητα στην Ελλάδα το 2011 ήταν 70% χαμηλότερη από ό, τι ήταν πριν από τέσσερα χρόνια. Η δραστηριότητα το 2011 (κατ 'όγκο) ήταν περισσότερο από 36% χαμηλότερη σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010. Η μείωση αυτή έχει

Μεταφορά κλίνκερ στο σιλό αποθήκευσης

επηρεάζει την τσιμεντοβιομηχανία

Στο τσιμέντο, η πτώση που σημειώθηκε στην εγχώρια αγορά υποχρέωσε την ΑΓΕΤ Ηρακλής να βασιστεί περισσότερο στις εξαγωγές τσιμέντου σε αγορές του εξωτερικού, όπως οι αγορές στη Βόρεια Αφρική. Ωστόσο, οι διεθνείς αγορές ήταν επίσης περιορισμένες και οι εξαγωγές της ήταν 27% χαμηλότερες από ό, τι το 2010. Παρολαυτά προσδοκάται ότι η Ελλάδα θα έχει μεσοπρόθεσμα μια σταθερή εγχώρια αγορά τσιμέντου και μπορεί να ευδοκιμήσει σε αυτή την αγορά με την αύξηση της παραγωγικότητας και της αποδοτικότητας, τη βελτιστοποίηση του κόστους παραγωγής, και την παραγωγή προϊόντων τσιμέντου που είναι χαμηλότερα σε εκπομπές CO₂ σε σχέση με αυτά των ανταγωνιστών της.

6.4.3. Τσιμέντο-Διαδικασία παραγωγής:

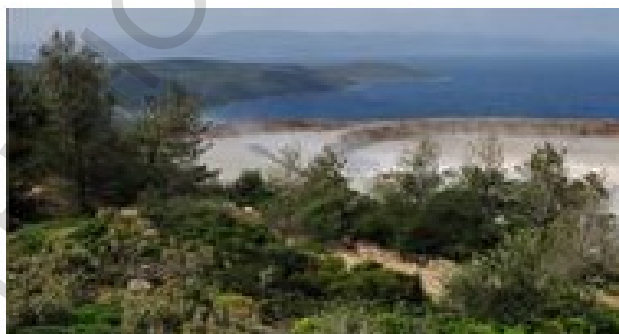
Τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας τσιμέντου από το λατομείο μέχρι το τελικό προϊόν είναι:⁵⁶

Βήμα 1: εξόρυξη και προετοιμασία πρώτων υλών.

Οι πρώτες ύλες που απαιτούνται για την παραγωγή τσιμέντου εξορύσσονται από τα λατομεία μας (ασβεστολίθου, αργίλου, σχιστόλιθου, κλπ) μετά από γεωλογικές έρευνες και χημικές αναλύσεις, σε συγκεκριμένες ποσότητες και αναλογίες. Στη συνέχεια συνθλίβονται και μεταφέρονται για αποθήκευση στο εργοστάσιο.

Βήμα 2: Άλεση πρώτων υλών και έψηση.

Τα υλικά αλέθονται σε μια πολύ πούδρα, ένα μείγμα φαρίνας αποκαλείται. Το μίγμα υλικών ομογενοποιείται, προθερμαίνεται στη συνέχεια οδηγείται στην

λεπτή
όπως
και

κάμινο, η οποία θερμαίνεται με φλόγα που μπορεί να φθάσει τους 2.000οC. Το μείγμα ψήνεται σε θερμοκρασία 1.500οC. Σε αυτή τη θερμοκρασία και μετά από χημικές αντιδράσεις προκύπτει το κλίνκερ, η βάση για την παρασκευή κάθε είδους τσιμέντου. Στη συνέχεια το κλίνκερ ψύχεται απότομα με ροή αέρα και αποθηκεύεται.

Βήμα 3: Άλεση τσιμέντου και διανομή.

Κλίνκερ μαζί με γύψο αλέθονται σε πολύ λεπτή σκόνη, το γνωστό τσιμέντο. Σε αυτό το στάδιο μπορούν να προστεθούν μαζί με γύψο διάφορα άλλα υλικά, τα οποία λέγονται πρόσθετα. Χρησιμοποιώντας τα πρόσθετα σε διάφορες αναλογίες έχουμε συγκεκριμένους τύπους τσιμέντου. Το τσιμέντο αποθηκεύεται σε σιλό μέχρι να αποσταλεί χύδην ή σακευμένο στους

πελάτες.

Η ΑΓΕΤ Ηρακλής⁵⁷ διαθέτει μία σειρά χύδην προϊόντων με ιδιότητες και χαρακτηριστικά, που ικανοποιούν τις απαιτήσεις πολλών διαφορετικών αναγκών και εφαρμογών. Τα χύδην προϊόντα είναι:

- Πόρτλαντ
- Σύνθετα Πόρτλαντ
- Ποζολανικά
- Ειδικού τύπου

Τα σακευμένα προϊόντα είναι:

- Athlos. Το σακευμένο τσιμέντο Athlos είναι κατάλληλο για όλες τις γενικές οικοδομικές

χρήσεις (κτίσιμο, σοβάτισμα, γέμισμα δαπέδων, κλπ).

- **Basis.** Το προϊόν Basis είναι ένα τσιμέντο Πόρτλαντ ιπτάμενης τέφρας - ποζολάνης ειδικά κατάλληλο για έργα πολιτικού μηχανικού, οικοδομικά έργα, έτοιμο σκυρόδεμα και προϊόντα σκυροδέματος.
- **Heracles.** Το σακευμένο τσιμέντο Heracles είναι ένα Ποζολανικό τσιμέντο ιπτάμενης τέφρας - ποζολάνης κατάλληλο για όλες τις οικοδομικές εφαρμογές (έργα πολιτικού μηχανικού, οικοδομικά έργα, έτοιμο σκυρόδεμα και προϊόντα σκυροδέματος) και ανταποκρίνεται πλήρως στις σύγχρονες απαιτήσεις των κατασκευών για αντοχή και μεγάλη διάρκεια ζωής.
- **Heracles λευκό.** Το Heracles λευκό τσιμέντο είναι κατάλληλο για εφαρμογή σοβά (2η στρώση) καθώς και για όλες τις εφαρμογές σκυροδέματος, που απαιτείται λευκό χρώμα.

6.5 Σκυρόδεμα

Η ιστορία του σκυροδέματος ⁵⁸είναι στενά συνδεδεμένη με την ιστορία του τσιμέντου, το οποίο αποτελεί ένα από τα βασικά συστατικά του. Πρόκειται για μια ιστορία που συνεχίζεται μέχρι σήμερα, καθώς το σκυρόδεμα εξελίσσεται διαρκώς, ώστε να παραμείνει ένα υλικό που προσφέρει χιλιάδες δυνατότητες και αποτελεί μια διαρκή πηγή έμπνευσης για τους αρχιτέκτονες.

Από το τσιμέντο στο σκυρόδεμα. Το τσιμέντο πρωτοχρησιμοποιήθηκε στην αρχαία Ρώμη, αλλά η ιδανική σύνθεσή του εξελίχθηκε μόλις το 19ο αιώνα. Μόλις προσδιορίστηκε, εξαπλώθηκε γρήγορα η πρακτική έγχυσης του «σκυροδέματος από τσιμέντο» σε καλούπια. Στο τσιμέντο προστέθηκαν άμμος και χαλίκια και άρχισε να καλουπώνεται, ώστε να μιμείται τη φυσική πέτρα και το λαξευτό λίθο.

Το 1845, ο Joseph-Louis Lambot, ο «επίσημος» εφευρέτης του οπλισμένου τσιμέντου, χρησιμοποίησε σύρμα και κονίαμα, για να δημιουργήσει δεξαμενές και φυτευτικά αυλάκια για πορτοκαλιές. Το 1867, ο Joseph Monier πρότεινε ένα σύστημα «κινητών κάδων ή λεκανών, κατασκευασμένων από σίδηρο και τσιμέντο, για να χρησιμοποιούνται στην κηπευτική», μια ιδέα, την οποία τελειοποίησε τα επόμενα χρόνια.

Οι τεχνικές οπλισμένου σκυροδέματος τελειοποιήθηκαν μερικά χρόνια αργότερα. Το 1892, ο Francois Hennebique κατέθεσε αίτηση για δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και ανακηρύχθηκε ο εφευρέτης του οπλισμένου σκυροδέματος. Στην Παγκόσμια Έκθεση του 1900, τον αποκάλεσαν «τον σημαντικότερο ανάδοχο δημόσιων έργων από οπλισμένο σκυρόδεμα». Η αληθινή περιπέτεια των κατασκευών από σκυρόδεμα ξεκίνησε τον επόμενο αιώνα...

Η χρήση του οπλισμένου σκυροδέματος ως δομικό υλικό εγκρίθηκε με μια εγκύκλιο του

γαλλικού κράτους με ημερομηνία 20 Οκτωβρίου 1906.

Από το 1897, το οπλισμένο σκυρόδεμα και οι τεχνικές του αρχίζουν να διδάσκονται στη

γαλλική σχολή EcoledesPontsetChaussées. Μεταξύ των επίδοξων πολιτικών μηχανικών ήταν ο EugèneFreyssinet, ο εφευρέτης του προεντεταμένου σκυροδέματος, το οποίο κατοχυρώθηκε με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας το 1929.

Μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, οι ανάγκες στέγασης ώθησαν την ανάπτυξη των προκατασκευών. Από το 1950 έως το 1965, ο αριθμός των κατοικιών που χτίζονταν κάθε χρόνο στη Γαλλία αυξήθηκε από 50.000 σε περισσότερες από 550.000 κατοικίες. Το σκυρόδεμα είχε επιτέλους καθιερωθεί!

Στα τέλη της δεκαετίας του 1980 παρουσιάστηκαν σκυροδέματα υψηλής αντοχής, όπως τα ινοπλισμένα σκυροδέματα υπερυψηλής αντοχής και τα αυτοσυμπυκνούμενα, αυτοεπιπεδούμενα σκυροδέματα.

6.5.1. Διαδικασία παραγωγής

Νερό, τσιμέντο και αδρανή.⁵⁹ Η σύνθεση φαίνεται απλή, αλλά στην πραγματικότητα, η παραγωγή σκυροδέματος είναι πιο πολύπλοκη. Η ανάπτυξη συνθέσεων σκυροδέματος απαιτεί πολύ προηγμένες επιστημονικές γνώσεις και ικανότητες. Η ποιότητα του τσιμέντου και των αδρανών, η δοσολογία και οι αναλογίες αποτελούν ορισμένες μόνο από τις μεταβλητές που επηρεάζουν τις ιδιότητες του σκυροδέματος. Το σκυρόδεμα είναι ένα μίγμα τσιμέντου, αδρανών και νερού με προσεκτικά καθορισμένες αναλογίες. Το τσιμέντο δρα ως συνδετικό υλικό και τροποποιεί τα χαρακτηριστικά και τις χρήσεις του σκυροδέματος:

- το τσιμέντο Portland χρησιμοποιείται για την παραγωγή οπλισμένου σκυροδέματος,

- το σύνθετο τσιμέντο Portland χρησιμοποιείται για τις πλάκες οικοδομών και οι υπόλοιποι τύποι τσιμέντου χρησιμοποιούνται συνήθως για εργασίες, οι οποίες δεν απαιτούν ιδιαίτερα υψηλή αντοχή στη θερμότητα.

Τα αδρανή, ένα άλλο βασικό συστατικό του σκυροδέματος, διατηρούν τις εγγενείς ιδιότητες των πετρωμάτων από τα οποία προέρχονται. Το χρώμα και τα χημικά και φυσικά χαρακτηριστικά των αδρανών επηρεάζουν άμεσα την αντοχή, την εμφάνιση και τις μηχανικές ιδιότητες του σκυροδέματος.

Μπορούν να ενσωματώνονται πρόσθετα σε μικρές ποσότητες (κάτω των 10 kg/m³), ώστε να προσδίδουν στο σκυρόδεμα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά:

- Οι ρευστοποιητές - μειωτές νερού δεν επηρεάζουν την ποιότητα του σκυροδέματος, αλλά το κάνουν πιο ρευστό. Επιπλέον, περιορίζουν την ποσότητα νερού που απαιτείται για την παραγωγή σκυροδέματος,
- Οι υπερπλαστικοποιητές, που αποκαλούνται και βελτιωτικά ροής, ενισχύουν τη ρευστότητα και χρησιμοποιούνται για την παραγωγή αυτοσυμπυκνούμενων (Agilia®) και αυτοεπιπεδούμενων σκυροδεμάτων,
- Οι υδροαπωθητικοί παράγοντες κάνουν τα σκυροδέματα στεγανά,
- Οι αερακτικοί παράγοντες επιτρέπουν στα σκυροδέματα να είναι ανθεκτικά στον παγετό και στα αποπαγωτικά προϊόντα,
- Οι πηκτικοί παράγοντες επιταχύνουν τη σκλήρυνση έτσι, ώστε να μπορούν να αφαιρούνται γρηγορότερα οι ξυλότυποι,
- Οι επιβραδυντές αυξάνουν το χρόνο επεξεργασίας του σκυροδέματος.

6.5.2. Προϊόντα σκυροδέματος

Agilia®:

Το Agilia® είναι ένα αυτοσυμπυκνούμενο, αυτοεπιπεδούμενο σκυρόδεμα και παρουσιάστηκε στην ελληνική αγορά το 2008.⁶⁰ Επειδή είναι εξαιρετικά ρευστό, το σκυρόδεμα αυτό απλώνεται με μεγάλη

ευκολία. Μπορεί να εγχυθεί γρήγορα και προσφέρει τέλειο αποτέλεσμα υψηλής καλαισθησίας.

Το Agilia® βελτιώνει σημαντικά τις συνθήκες στα εργοτάξια:

- Χάρη στη ρευστότητά του, καταργεί το επίπονο στάδιο της δόνησης. Το γεγονός αυτό βελτιώνει τις συνθήκες στο εργοτάξιο για τους εργαζομένους,
- Περιορίζει το θόρυβο στο εργοτάξιο, ο οποίος αποτελεί όχληση τόσο για τους εργαζομένους όσο και την τοπική κοινωνία.

Σήμερα, η Lafarge είναι η μοναδική εταιρεία παραγωγής στον κόσμο που είναι σε θέση να κατασκευάζει αυτοσυμπυκνούμενο σκυρόδεμα με εγγυημένη, σταθερή ποιότητα.

Αυτοσυμπυκνούμενο σκυρόδεμα Agilia χρησιμοποιήθηκε στην πεζογέφυρα επί της Λ. Κηφισίας στη Φιλοθέη. Αυτή αποτελείται από δυο πυλώνες που εσωκλείουν τα φρεάτια ασανσέρ, πλατφόρμα, κλιμακοστάσια καθώς και ράμπες για Α.Μ.Ε.Α.

Η κατασκευή των πυλώνων, λόγω του ιδιαίτερου αρχιτεκτονικού σχεδιασμού και των κατασκευαστικών δυσκολιών, δεδομένου ότι η αρχιτεκτονική μελέτη απαιτούσε σκυροδέτηση μεγάλου ύψους χωρίς κατασκευαστικό αρμό ενώ παράλληλα εμπεριείχε αρκετά πυκνό οπλισμό, απαγόρευαν τη χρήση συμβατικού σκυροδέματος που θα απαιτούσε δόνηση. Το αυτοσυμπυκνούμενο σκυρόδεμα Agilia, ειδικά σχεδιασμένο για τέτοιες εφαρμογές ήταν η ιδανική λύση που κάλυψε τις υψηλές απαιτήσεις του έργου.

Artevia®: διακοσμητικά σκυροδέματα

Το εκπαιδευτικό πάρκο smartpark, Σπάτων Αττικής και είναι ένα από εμπορικά κέντρα στην Ελλάδα. υβριδικό εκπαιδευτικό πάρκο στην πάνω από 91 στρέμματα, τριάντα εκ διαμορφωθούν σε χώρους πρασίνου.

βρίσκεται στην περιοχή τα μεγαλύτερα Είναι το πρώτο Ελλάδα και καλύπτει των οποίων θα Περίπου 11.000m² από

αυτή την επιφάνεια, καλύπτονται από διακοσμητικό δάπεδο ArteviaDesactive της Lafarge.

Η βιομηχανική αισθητική του χώρου και το πρωτοποριακό του σχεδιασμού του, ταίριαζαν απόλυτα με την αισθητική των διακοσμητικών δαπέδων Artevia από σκυρόδεμα.

Hydromedia

Σκυρόδεμα πολύ υψηλής υδατοπερατότητας. Απορροφά το νερό της βροχής και διευκολύνει τη φυσική απορροή του στο έδαφος, επιτρέποντας την ομαλή τροφοδοσία των υπόγειων υδάτων και την ταχύτερη διαχείριση των ομβρίων.

Η Lafarge με το καινοτόμο σκυρόδεμα Hydromedia προσφέρει:

- Αποτελεσματική διαχείριση του βρόχινου νερού
- Μειωμένες δαπάνες για αντιπλημμυρικές εγκαταστάσεις (λεκάνες περισυλλογής, σχάρες κλπ)
- Καλύτερη αξιοποίηση των εκτάσεων γης εξοικονομώντας επιπλέον διαθέσιμο χώρο
- Ευκολία εφαρμογής
- Αντοχή στο χρόνο
- Αισθητική που συνδυάζει χρώμα, πρακτικότητα και περιβαλλοντική συνείδηση

UltraSeries™:

Η UltraSeries™ είναι μια σειρά έτοιμων σκυροδεμάτων που δημιουργήθηκε, για να καλύπτει

ένα ευρύ φάσμα αναγκών του κατασκευαστικού κλάδου. Αυτή η οικογένεια προϊόντων έχει σχεδιαστεί, για να αυξήσει τα οφέλη των πελατών μας, χάρη στην υψηλότερη παραγωγικότητα, ενώ εξυπηρετεί εφαρμογές που εκτείνονται σε όλα τα στάδια της οικοδομής προσφέροντας ολοκληρωμένες λύσεις σε όλες τις κατασκευαστικές ανάγκες

Έρευνα κ καινοτομία**Καινοτόμα προϊόντα**

Η δημιουργία προϊόντων που είναι ανθεκτικά και εύκολα στη χρήση, ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των πελατών και προβλέπουν μελλοντικές ανάγκες. Αυτές είναι μερικές από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ομάδες Έρευνας & Ανάπτυξης της Lafarge, καθώς εργάζονται για να αναπτύξουν καινοτόμα προϊόντα με προστιθέμενη αξία για τους πελάτες της.

Τσιμέντο

Η διάθεση στην αγορά των επώνυμων σακευμένων προϊόντων Athlos και Basis αναδεικνύει το ρόλο που παίζει η Έρευνα & Ανάπτυξη στη δημιουργία καινοτόμων προϊόντων για τους πελάτες, που έρχονται να ανταποκριθούν με τον καλύτερο τρόπο στις ανάγκες της.

Σκυρόδεμα

Η Lafarge έχει αναπτύξει σκυροδέματα, τα οποία είναι εύκολα στη χρήση τους και προσφέρουν ευελιξία στο εργοτάξιο. Αυτά είναι επίσης περισσότερο ανθεκτικά, μεγαλύτερης διάρκειας και υψηλής αισθητικής.

Συνεργασία με αρχιτέκτονες

Ημέρες Καινοτομίας 2012

Ο Όμιλος Εταιρειών Ηρακλής διοργάνωσε τον Μαρτίου 2012, στο Μουσείο Μπενάκη, τις Ημέρες Καινοτομίας 2012.⁶¹ Στόχος είναι να αποτελέσουν ένα πρώτο βήμα διαλόγου με την αρχιτεκτονική κοινότητα και στελέχη του κλάδου των κατασκευών και να αναδείξουν τον ρόλο της καινοτομίας για την αντιμετώπιση των κατασκευαστικών προκλήσεων και τη δημιουργία ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης και προοπτικών για τον κατασκευαστικό κλάδο στην Ελλάδα.

Η καινοτομία βρίσκεται στο επίκεντρο της στρατηγικής της Lafarge για την ανάπτυξη προϊόντων και λύσεων προστιθέμενης αξίας.⁶² Η παγκόσμια πρόκληση που καλείται να αντιμετωπίσει μεταξύ άλλων είναι η αύξηση του πληθυσμού και των αναγκών στέγασης και υποδομών σε αστικό περιβάλλον και η εξοικονόμηση πόρων και ενέργειας, καθώς τα κτίρια ευθύνονται για το 40% της παγκόσμιας κατανάλωσης ενέργειας, 80% της οποίας αφορά τη φάση χρήσης.

Η Lafarge διαθέτει στη Λυών Γαλλίας το Ερευνητικό Κέντρο LCR, το οποίο είναι το κορυφαίο ερευνητικό κέντρο για δομικά υλικά στον κόσμο. Η έρευνα και ανάπτυξη συνεξετάζει περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές παραμέτρους, προκειμένου να διερευνήσει, να αναπτύξει και να προτείνει λύσεις που απαντούν στις προκλήσεις των σύγχρονων κατασκευών και κάνουν αειφόρο και πιο αποδοτική την κατασκευή σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής της. Κατά κύριο λόγο σχετίζεται με την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων,

τη βελτίωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των προϊόντων και των κτιρίων που κατασκευάζονται με αυτά και την ταχύτερη και λιγότερο κοστοβόρα κατασκευή κατοικιών και υποδομών. Τα αποτελέσματα της στρατηγικής αυτής επιλογής της Lafarge φαίνονται στα καινοτόμα προϊόντα σκυροδέματος που είναι διαθέσιμα στην Ελλάδα: Agilia, αυτοσυμπυκνούμενο σκυρόδεμα με μεγάλη ρευστότητα και ταχύτητα ροής, Artevia, μία λύση διακοσμητικού σκυροδέματος που έχει αναπτυχθεί για να είναι μέρος της αειφόρου κατασκευής, συνδυάζοντας οφέλη όπως η μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης, η φιλικότητα προς το περιβάλλον, η ασφάλεια της κατασκευής, η ανακυκλωσιμότητα κ.α. και Hydromedia, υδατοπερατό σκυρόδεμα νέας γενιάς, το οποίο απορροφά το νερό της βροχής και διευκολύνει τη φυσική απορροή του στο έδαφος, επιτρέποντας την ομαλή τροφοδοσία των υπόγειων υδάτων και την ταχύτερη διαχείριση των ομβρίων. Η στρατηγική αυτή καινοτομίας της Lafarge αποτελεί άξονα ανάπτυξης για όλες τις δραστηριότητες του Ομίλου Εταιρειών Ηρακλής, που εξελίσσεται συνεχώς και καινοτομεί, προσφέροντας στην ελληνική αγορά διαφοροποιημένα προϊόντα και λύσεις με χαμηλότερο ανθρακικό αποτύπωμα, συμβάλλοντας στην αειφόρο κατασκευή.

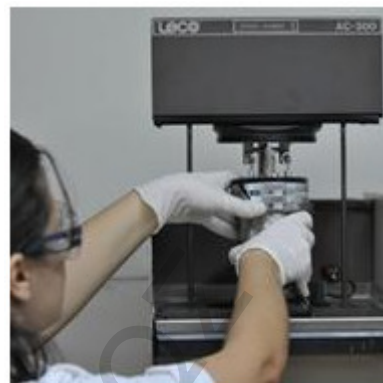
Στο πλαίσιο των Ημερών Καινοτομίας 2012⁶³ παρουσιάστηκε επίσης η χρήση της ελαφρόπετρας στη διαμόρφωση των πράσινων στεγών και την αρχιτεκτονική τοπίου. Λόγω των φυσικών της ιδιοτήτων, οι οποίες εξασφαλίζουν άριστη θερμομόνωση και ηχομόνωση, καθώς και μεγάλη ικανότητα συγκράτησης υγρασίας και εξοικονόμησης νερού η ελαφρόπετρα ΛΑΒΑ αποτελεί ιδανική λύση για την αρχιτεκτονική τοπίου ως βασικό συστατικό του υποστρώματος, αδρανές υλικό πλευρικών αποστραγγιστικών καναλιών ή διακοσμητικό υλικό επικάλυψης.

6.6 Κέντρο ανάπτυξης προϊόντων

Ο σύνδεσμος μεταξύ τηςεφαρμοσμένης έρευνας, της βιομηχανίας και των αναγκώντης

αγοράς.

Εργαστήριο Υποστήριξης Πελατών και Ανάπτυξης Προϊόντων

Το Εργαστήριο Υποστήριξης Πελατών και Ανάπτυξης Προϊόντων ιδρύθηκε στην Ελλάδα ως ερευνητικό κέντρο της ΑΓΕΤ Ηρακλής (ΕΚΕΤ).⁶⁴ Αποτελεί μέλος διεθνούς δικτύου τεχνολογικών ινστιτούτων, πανεπιστημίων και ερευνητικών οργανισμών στο πεδίο των δομικών υλικών και υποστηρίζει τη βιομηχανία στην ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών. Εστιάζει στο σχεδιασμό δομικών υλικών, καθώς και τη βελτίωση και τεχνολογική ανταγωνιστικότητα του τσιμέντου, του σκυροδέματος και του κατασκευαστικού κλάδου. Είναι προσανατολισμένο στην εφαρμοσμένη έρευνα και επιδιώκει τη συνεργασία ερευνητών και εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού από διάφορους κλάδους. Διαθέτει εργαστηριακό εξοπλισμό τελευταίας τεχνολογίας και βρίσκεται ανάμεσα στα πιο προηγμένα ευρωπαϊκά εργαστήρια για το τσιμέντο, το σκυρόδεμα, τα αδρανή στους τομείς της χημικής ανάλυσης, της μικροδομής και των φυσικομηχανικών δοκιμών. Το εργαστήριο παρέχει τις υπηρεσίες του στην ΑΓΕΤ Ηρακλής και σε περισσότερους από 600 ιδιωτικούς και δημόσιους οργανισμούς καθώς και σε όλα τα εργοστάσια της Lafarge στη Μ. Ανατολή και την Αφρική.

Καινοτομία στη Lafarge

. Το Ερευνητικό Κέντρο της Lafarge (LCR) στο L'Isled'Abeau⁶⁵ (Γαλλία) είναι το κορυφαίο ερευνητικό κέντρο για δομικά υλικά στον κόσμο. Το ερευνητικό του έργο κατά κύριο λόγο σχετίζεται με την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, τη βελτίωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και την ταχύτερη και λιγότερο κοστοβόρα κατασκευή.

Κύριες δραστηριότητες

Οι κύριες δραστηριότητες του Εργαστηρίου Υποστήριξης Πελατών⁶⁶ και Ανάπτυξης Προϊόντων περιλαμβάνουν εργαστηριακές δοκιμές και συμβουλευτικές υπηρεσίες. Έχει αναπτύξει σημαντική εμπειρία σε τομείς όπως: διαδικασία παραγωγής κλίνκερ - τσιμέντου, ελαφροβαρή και υψηλής αντοχής σκυροδέματα, μη καταστροφικές τεχνικές ελέγχου, σχεδιασμό νέων προϊόντων, αξιολόγηση εναλλακτικών πρώτων υλών και καυσίμων, αδρανοποίηση βιομηχανικών παραπροϊόντων.

Εργαστηριακές δοκιμές

Το εργαστήριο⁶⁷ πραγματοποιεί εργαστηριακές δοκιμές πρώτων υλών, κονιαμάτων, καυσίμων, τσιμέντου, αδρανών, σκυροδέματος και περιβαλλοντικές αναλύσεις. Το εργαστήριο με το έμπειρο ανθρώπινο δυναμικό του και τον εξοπλισμό τελευταίας τεχνολογίας που διαθέτει, παρέχει ένα πλήρες φάσμα δοκιμών και υπηρεσιών ανταγωνιστικό στη διεθνή αγορά.

Συμβουλευτικές υπηρεσίες

Το αντικείμενο του εργαστηρίου εκτείνεται από την έρευνα για νέα προϊόντα έως τη βελτιστοποίηση των διεργασιών παραγωγής κλίνκερ - τσιμέντου. Προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες για το σχεδιασμό προϊόντων με στόχο συγκεκριμένες ιδιότητες χρήσης, τη συγκριτική αξιολόγηση προϊόντων της αγοράς καθώς και την ανάπτυξη και συντήρηση συστημάτων διασφάλισης ποιότητας. Επιπλέον, προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες σχετικά με τη διαχείριση βιομηχανικών δικαιωμάτων ιδιοκτησίας (διπλώματα ευρεσιτεχνίας).

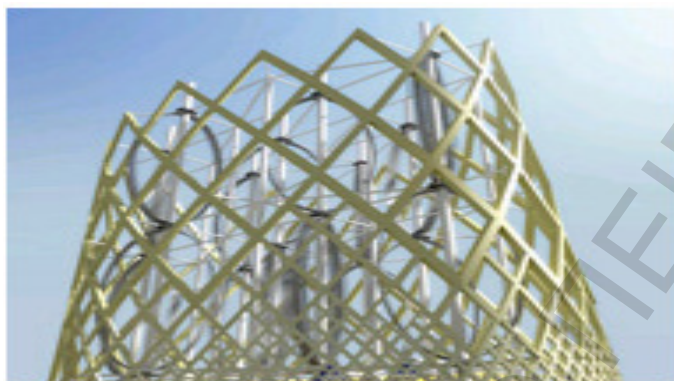
Hypergreen

Το έργο Hypergreen

Το έργο Hypergreen⁶⁸ οραματίστηκε ο αρχιτέκτονας Jacques Ferrier. Αυτός ο οικολογικός

πύργος ύψους 246 μ. πληροί τα κριτήρια της «αιιφόρου κατασκευής»:

- υλικά φιλικά προς το περιβάλλον,
- τεχνικές κατασκευής με δυνατότητα αναβάθμισης,
- καθημερινός σεβασμός του περιβάλλοντος.

Τα δομικά στοιχεία του πύργου (πλάκες, τοίχοι και κολώνες) κατασκευάζονται με Agilia®. Αυτό το αυτοεπιπεδούμενο σκυρόδεμα μειώνει τις εργασίες και το θόρυβο κατά την κατασκευή και υπερέχει από αισθητικής άποψης σε σχέση με το παραδοσιακό σκυρόδεμα.

Το «εξωτερικό κέλυφος», ένα πλέγμα που διασφαλίζει τη σταθερότητα του κτιρίου είναι κατασκευασμένο από Ductal®, ένα σκυρόδεμα υπερ-υψηλής απόδοσης της Lafarge. Έτσι μειώνονται οι απαιτούμενες πρώτες ύλες, καθώς και το συνολικό βάρος του κτιρίου.

Ένας πύργος που καλύπτει τις ανάγκες του σε ενέργεια

Ο πύργος Hypergreen χρησιμοποιεί ανανεώσιμες πηγές, προκειμένου να καλύπτει τις ανάγκες ενέργειας των ενοίκων του.

- **Ανεμογεννήτριες** στην κορυφή παράγουν ηλεκτρική ενέργεια.
- 3.000μ² **φωτοβολταϊκών κυψελών** μετατρέπουν το φως του ηλίου σε ηλεκτρική ενέργεια.

- Το **πλέγμα** μειώνει τις ανάγκες θέρμανσης και ψύξης ρυθμίζοντας τον εξαερισμό.
- Τα **όμβρια ύδατα** συλλέγονται, προκειμένου να χρησιμοποιούνται στα λουτρά και τους κήπους.

Ένας πύργος πολλαπλών χρήσεων

Ο πύργος⁶⁹ προσφέρει περισσότερα από 94.000 μ² ωφέλιμης επιφάνειας, με χώρους για καταστήματα, γραφεία, διαμερίσματα, χώρους πρασίνου, χώρους αναψυχής και στάθμευσης.

Δεοντολογία & εταιρική διακυβέρνηση. Στον Όμιλο Lafarge⁷⁰ υπάρχει εδραιωμένη παράδοση συνεργασιών για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Οι παγκόσμιες συνεργασίες με διεθνείς οργανώσεις, όπως WWF International, CARE και HabitatforHumanity, καθώς και η συμμετοχή σε πρωτοβουλίες για τη βιώσιμη ανάπτυξη όπως το CSI στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Επιχειρηματικού Συμβουλίου Βιώσιμης Ανάπτυξης αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα.

Κοινές αξίες

Αυτό που ονομάζουμε LafargeWay, είναι αρχές λειτουργίας, οι οποίες βασίζονται σε κοινές αξίες θάρρους, ακεραιότητας, δέσμευσης και ενδιαφέροντος για τους άλλους. Αυτές οι κοινές αξίες, για όλους τους εργαζομένους παγκοσμίως, αντανακλούν τις Αρχές Δράσης της Lafarge, καθώς και τη δέσμευσή της στην αειφόρο ανάπτυξη.

Οι αρχές λειτουργίας LafargeWay⁷¹ βασίζονται σε τρεις κύριους άξονες:

- Να κάνουμε τους ανθρώπους της επιτυχημένους: Η Lafarge έχει ως στόχο να βοηθήσει όλους τους ανθρώπους της να επιτύχουν,

- Εστιάζει στη βελτίωση της απόδοσης: Η Lafarge επιδιώκει διαρκώς να βελτιώνει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της,
- "Πολυ-τοπικός" οργανισμός: Οι δραστηριότητες της Lafarge είναι τοπικές αλλά και στενά συνδεδεμένες με την παγκόσμια στρατηγική.

Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας

Ο Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας προβλέπει πρότυπα συμπεριφοράς για όλους τους εργαζόμενους και τα στελέχη του Ομίλου, καθώς και για τους προμηθευτές αγαθών και υπηρεσιών.⁷² Ο κώδικας έχει σχεδιαστεί για να ενισχύσει την εμπιστοσύνη σε όλα τα επίπεδα. Αποτελεί ουσιαστικό μέρος του «LafargeWay». Σύμφωνα με αυτόν, κάθε εργαζόμενος πρέπει να ενθαρρύνεται και να έχει τη δυνατότητα να ενεργεί σύμφωνα με τον Κώδικα.

Ανθρώπινα Δικαιώματα

Υποστηρίζει την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Ο.Η.Ε. καθώς και άλλα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα (ILO, ΟΟ ΣΑ, Οικουμενικό Σύμφωνο Ηνωμένων Εθνών).

Αξιοποιώντας την επιρροή της στη βιομηχανία

Ο Όμιλος ΑΓΕΤ Ηρακλής αξιοποιεί την επιρροή του θετικά για την εδραίωση της Αειφορίας στην Ελλάδα. Η ΑΓΕΤ Ηρακλής είναι μεταξύ των ιδρυτικών μελών του Ελληνικού Δικτύου για το Οικουμενικό Σύμφωνο, το οποίο συστήθηκε το Μάιο 2008. Το δίκτυο έχει ως σκοπό την προαγωγή και τήρηση των δέκα αρχών του Οικουμενικού Συμφώνου του Ο.Η.Ε. όσον αφορά τα ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα, το περιβάλλον και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Η ΑΓΕΤ Ηρακλής, ως μέλος, έχει δεσμευτεί απέναντι στις αρχές αυτές και τη δημοσιοποίηση των στοιχείων που συνδέονται

με την εφαρμογή τους.

Η ΑΓΕΤ Ηρακλής είναι επίσης ένα από τα ιδρυτικά μέλη του Ελληνικού Επιχειρηματικού Συμβουλίου Βιώσιμης Ανάπτυξης. Ο φορέας συστήθηκε υπό την αιγίδα του ΣΕΒ, το Νοέμβριο 2008 και αποτελεί τον εκπρόσωπο στην Ελλάδα του Παγκόσμιου Επιχειρηματικού Συμβουλίου Βιώσιμης Ανάπτυξης (WorldBusinessCouncilforSustainableDevelopment, WBCSD).

Προτεραιότητες

Υγεία & Ασφάλεια: απόλυτη προτεραιότητα

Η Ασφάλεια⁷³ αποτελεί θεμελιώδη αξία για τη Lafarge και βασική προτεραιότητα σε όλες τις δραστηριότητες. Από το 2002, ο Όμιλος έχει πετύχει σημαντική μείωση τόσο της συχνότητας όσο και της σοβαρότητας των ατυχημάτων. Η πρόοδος που έχει σημειωθεί οφείλεται εν μέρει στο διοικητικό σύστημα του Ομίλου για την Υγεία και Ασφάλεια, το οποίο προσδιορίζει τα ελάχιστα επίπεδα ασφαλείας που απαιτούνται για όλες τις μονάδες της Lafarge. Για να μπορέσει η Lafarge να πετύχει το στόχο για μηδέν θανατηφόρα ατυχήματα και να διατηρήσει στο ελάχιστο τα ατυχήματα με απώλεια χρόνου εργασίας:

- Ενημερώνει τους εργαζομένους και εργολάβους της για τους κινδύνους που συνδέονται με τις δραστηριότητές τους και τους παρέχει κατάλληλη εκπαίδευση,
- Εποπτεύει τη συστηματική εφαρμογή των προτύπων ασφαλείας,
- Εφαρμόζει διαδικασίες για την αναφορά περιστατικών και διενεργεί τακτικά ελέγχους,
- Αναγνωρίζει και ενημερώνει για τις βέλτιστες πρακτικές και την υιοθέτησή τους από όλες τις μονάδες.

Καταπολέμηση κλιματικής αλλαγής

Η Lafarge αναπτύσσει και υλοποιεί ολοκληρωμένη στρατηγική για την κλιματική αλλαγή. Ο Όμιλος⁷⁴ υπερέβη τους στόχους του 2010 για το CO₂ και μάλιστα ένα χρόνο νωρίτερα. Στο πλαίσιο της συνεργασίας με την WWF, η Lafarge έθεσε 3 νέους στόχους για το 2015 και το 2020.

Μείωση των εκπομπών CO₂

Η Lafarge αναγνωρίζει την πρόκληση που θέτει η κλιματική αλλαγή για ολόκληρο τον πλανήτη. Το 2001, στο πλαίσιο μίας πρωτοποριακής συμφωνίας με τη WWF ο Όμιλος δεσμεύτηκε να εκπληρώσει ορισμένους φιλόδοξους στόχους. Η Lafarge ξεπέρασε τους στόχους που έθεσε για το 2010 ως προς τις εκπομπές CO₂. Ειδικότερα:

- 10% απόλυτες μεικτές εκπομπές* στις βιομηχανοποιημένες χώρες: μειώθηκαν κατά 36,5% στον κλάδο Τσιμέντου μεταξύ 1990 και 2010,
- 20% καθαρές εκπομπές* ανά τόνο τσιμέντου παγκοσμίως: μειώθηκαν κατά 21,7% μεταξύ 1990 και 2010.

(* Μεικτές/Καθαρές εκπομπές: οι καθαρές εκπομπές είναι οι μεικτές μείον τις εκπομπές που αντιστοιχούν στην καύση αποβλήτων)

Ο κατασκευαστικός κλάδος αντιπροσωπεύει το 40% της παγκόσμιας ζήτησης ενέργειας και το 30% των συνολικών εκπομπών αερίων θερμοκηπίου.

Το 2011, ο Όμιλος ανακοίνωσε τη 2η γενιά δεσμεύσεων, που έχει αναλάβει στο πλαίσιο της συνεργασίας του με τη WWF International. Οι 3 νέοι στόχοι της Lafarge για τα έτη 2015 και 2020 είναι σύμφωνοι με μια ολοκληρωμένη, φιλόδοξη και πρωτότυπη προσέγγιση. Ξεπερνούν τις εκπομπές CO₂ των εργοστασίων και προσεγγίζουν με πιο ολοκληρωμένο τρόπο τις κατασκευές:

- Μείωση των εκπομπών CO₂ ανά τόνο παραγόμενου τσιμέντου κατά 33% μεταξύ 1990 και 2020,
- Ανάπτυξη 10 καινοτόμων σειρών προϊόντων και συμβολή σε 500 έργα αειφόρων κατασκευών έως το 2015,
- Προώθηση των πολιτικών βελτίωσης της απόδοσης σε εκπομπές CO₂, οι οποίες εφαρμόζονται στον κλάδο της Lafarge σε διεθνείς και επαγγελματικές οργανώσεις.

Με βάσεις τη βιομηχανική οικολογία και την καινοτομία⁷⁵

Για να πετύχει τους στόχους του Όμιλος:

- μειώνει την κατανάλωση ενέργειας
- εκσυγχρονίζει τα εργοστάσιά του και βελτιώνει διαρκώς τις βιομηχανικές διαδικασίες του και
- αναπτύσσει τη βιομηχανική οικολογία μέσω εναλλακτικών καυσίμων και βιομηχανικών αποβλήτων, ιδιαίτερα σκωρίας, ιπτάμενης τέφρας και ποζολάνης για την παραγωγή τσιμέντου.

Η Lafarge επίσης επενδύει σε έρευνα σχετική με:

- δημιουργία κλίνκερ, το οποίο παράγει λιγότερο CO₂. Για παράδειγμα, τα νέα κλίνκερ Aether ενσωματώνουν λιγότερο ασβεστόλιθο και απαιτούν χαμηλότερες θερμοκρασίες για τη θέρμανσή τους, γεγονός που επιτρέπει μείωση των εκπομπών CO₂ κατά 25 έως 30%.
- αριστοποίηση διαδικασιών, που καθιστούν πιο αποδοτική και αποτελεσματική τη χρήση ενέργειας,

- βελτιστοποίηση της σύνθεσης του σκυροδέματος και τη βελτίωση της ανακύκλωσης.

Η παραγωγή τσιμέντου αποτελεί την πηγή του 5% των παγκόσμιων εκπομπών CO₂. Η διαδικασία παραγωγής οδηγεί αναγκαστικά στην έκλυση CO₂:

- 60% των εκπομπών οφείλονται στο μετασχηματισμό των πρώτων υλών σε υψηλές θερμοκρασίες (ασβεστοποίηση),
- 40% προκύπτουν από την καύση που απαιτείται για τη θέρμανση των καμίνων τσιμέντου στους 1.500 C.

*Η δέσμευση της εταιρείας σχετικά με τη μείωση CO₂ στην Ελλάδα*⁷⁶

Οι Στόχοι Αειφορίας 2012 στη μείωση του διοξειδίου στόχος είναι οι εκπομπές σε παραγωγής. Το 2011, η διοξειδίου του άνθρακα ανά που αποτελεί το έτος βάσης Εξετάζουμε πολλούς εκπομπών που σχετίζονται Η καύση ορυκτών

Περιστροφική κάμινος, εργοστάσιο Βόλου

Βιομάζα που χρησιμοποιείται στο εργοστάσιο Βόλου

θέτουν στόχους αναφορικά του άνθρακα. Ο βασικός σχέση με τον όγκο της μείωση των εκπομπών τόνο τσιμέντου από το 1990 ανήλθε σε 7.4%. τρόπους μείωσης των με την παραγωγή τσιμέντου. καυσίμων για την παραγωγή

κλίνκερ (από όπου παράγεται το τσιμέντο) εκλύει CO₂. Αυτό σημαίνει ότι πρώτον, η βελτιστοποίηση της διαδικασίας καύσης και ενεργειακής αποδοτικότητας, και δεύτερον η αντικατάσταση ορυκτών καυσίμων με ανανεώσιμα ή εναλλακτικά καύσιμα περιορίζουν τις εκπομπές. ο τρίτος τρόπος είναι οι προϊόντικές καινοτομίες: η χρήση πρόσθετων με ουδέτερο αποτύπωμα CO₂ μας επιτρέπει να αναπτύσσουμε προϊόντα με χαμηλότερο αποτύπωμα CO₂.

Εναλλακτικές πρώτες ύλες

Ήδη από το 1980,⁷⁷ χρησιμοποιούνται εναλλακτικές πρώτες ύλες, οι οποίες μπορούν να αντικαθιστούν το κλίνκερ στο τσιμέντο, καθώς αποτελεί επιλογή περισσότερο φιλική προς το περιβάλλον. Σήμερα πλέον χρησιμοποιούνται διάφορα εναλλακτικά υλικά: ιπτάμενη τέφρα, σκωρία υψικαμίνων και άλλες μορφές σκωρίας, καλαμίνα, αφυδατωμένη ερυθρά ιλύ, στείρα βωξίτη, πυριτική τέφρα και χημική γύψο.⁷⁸ Το 2011 η χρήση εναλλακτικών πρώτων υλών ανήλθε στο 14,5% (από το οποίο τα τρία τέταρτα ήταν ανακτηθέντα υλικά) σε σύγκριση με 10,2% το 2010.

Εναλλακτικά καύσιμα

Σημαντική συνεισφορά στην επιτυχή μείωση των εκπομπών CO₂ έχει προσφέρει η χρήση βιομάζας ως καύσιμο, αντικαθιστώντας συμβατικά καύσιμα⁷⁹. Η εγκατάσταση εγκαινιάστηκε στο εργοστάσιο του Βόλου και ξεκίνησε τη λειτουργία της τον Μάιο του 2008. Το 2011, η βιομάζα αντιστοιχούσε περίπου στο 2% των καυσίμων που χρησιμοποιούνται συνολικά στα εργοστάσια της εταιρείας.

Η βιομάζα, κυρίως υπολείμματα καλλιεργειών βαμβακιού και καλαμποκιού, παραδίδεται στο εργοστάσιο σε μορφή δεματιών που αποθηκεύονται σε στεγασμένο χώρο, ώστε στη συνέχεια να υποστούν κατεργασία και να τροφοδοτηθούν στην κάμινο. Η συνολική εγκατεστημένη ισχύς ανέρχεται σε περίπου 300KW και σηματοδοτεί την ολοκλήρωση ενός μακροχρόνιου έργου που είχε ξεκινήσει το 2005. Η χρήση τοπικά παραγόμενης βιομάζας ενισχύει την οικονομική ευημερία της περιοχής.

Από πλευράς στρατηγικής, υπάρχουν δυνατότητες στη χρήση καυσίμων από υπολείμματα ανακύκλωσης αστικών αποβλήτων, γνωστά ως SSW.⁸⁰

Αειφόρες κατασκευές

Η κύρια παγκόσμια πρόκληση για τη βιομηχανία τσιμέντου είναι να διευκολύνει την οικονομική ανάπτυξη με ταυτόχρονη μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος εντός του δομημένου περιβάλλοντος. Αυτό σημαίνει μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στις διεργασίες, καινοτομία στα προϊόντα (με πλήρη περιβαλλοντική αξιολόγηση των προϊόντων σε όλο τον κύκλο ζωής τους στο επίκεντρο αυτής της διαδικασίας) αλλά και η διασφάλιση των προϊόντων που χρησιμοποιούνται με τρόπο που να βελτιώνει την ενεργειακή απόδοση του κτιρίου σε ολόκληρη τη ζωή του. Αυτή η δραστηριότητα είναι αυτό που συνήθως ονομάζεται αειφόρος κατασκευή. Αναγνωρίζοντας τη ζωτική σημασία του, είναι ένας τομέας στον οποίο η Lafarge αναπτύσσει ηγετικές πρωτοβουλίες.

Προώθηση των αειφόρων κατασκευών

Η Lafarge έχει θέσει ως στόχο να δημιουργήσει ένα κοινό όραμα για την κλιματική αλλαγή και την απόδοση σε CO₂ σε συνεργασία με άλλους κλάδους, εταιρείες του κλάδου τσιμέντου και με κοινωνικούς εταίρους, όπως η WWF.⁸¹

Ο Όμιλος απευθύνεται σε όλους τους συμμετέχοντες στην αλυσίδα αξίας και συμμετέχει σε συνεργασίες και συλλογικές δράσεις:

- Παγκόσμιο Επιχειρηματικό Συμβούλιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (WorldBusinessCouncilforSustainableDevelopment, WBCSD).
- Πρόγραμμα EEB (Energy Efficiency in Building),
- Cement Sustainable Initiative (CSI) του WBCSD, στο οποίο συμπεριέλαβε Bruno Lafont το 2010,
- Building Energy Foundation,
- Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Environment Program,

UNEP),

•Συνεργασία με πελάτες, αρχιτέκτονες, τεχνικές και κατασκευαστικές εταιρείες σε αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες.

Προστασία βιοποικιλότητας

Σύστημα διαχείρισης βιοποικιλότητας ⁸²

Η Lafarge έχει διαμορφώσει ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης βιοποικιλότητας σε συνεργασία με το WWF. Αυτό περιλαμβάνει:

- συγκεκριμένη μεθοδολογία,
- εργαλεία για την αξιολόγηση των προκλήσεων του λατομείου,
- προγράμματα για τη διατήρηση και την ενίσχυση της βιοποικιλότητας.

Ο στόχος της Lafarge είναι να συνεργάζεται με τοπικούς εμπειρογνώμονες και περιβαλλοντικές οργανώσεις για τη δημιουργία προγραμμάτων βιοποικιλότητας για όλες τις εγκαταστάσεις, που βρίσκονται σε ευαίσθητες περιοχές ή που παρουσιάζουν πραγματικές δυνατότητες ανάπτυξης για την άγρια χλωρίδα και πανίδα.⁸³ Εδώ και πολλές δεκαετίες εφαρμόζονται από τον όμιλο τεχνικές που διασφαλίζουν ότι τα λατομεία επιλέγονται, σχεδιάζονται και αποκαθίστανται βάσει των πιο αυστηρών προτύπων. Μερικά από τα λατομεία αυτά είναι σήμερα οικολογικά πάρκα, αγροκτήματα ή δάση χάρη στις δεξιότητες και στην εμπειρία των ανθρώπων της Lafarge. Το πλάνο αποκατάστασης των λατομείων σε κάθε μονάδα θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις εξής παραμέτρους: περιβαλλοντικές ιδιομορφίες όπως βιοποικιλότητα, νερό, έδαφος, τοπογραφία, υπάρχουσα νομοθεσία όπως εφαρμόζεται σε κάθε χώρα, απόψεις των κοινωνικών εταίρων (ιδιοκτητών ακινήτου, γειτόνων, τοπικών αρχών και περιβαλλοντικών οργανώσεων).

Σε συνεργασία με τη WWF, η Lafarge έχει επίσης αναπτύξει ένα δείκτη βιοποικιλότητας για να παρακολουθεί και καταγράφει οικολογικές μεταβολές σε λατομεία και εγκαταστάσεις του Ομίλου.

Τα κριτήρια περιλαμβάνουν:

- τη σπανιότητα των ειδών που εντοπίστηκαν,
- την επιφάνεια εδάφους του φυσικού περιβάλλοντος.

Ανάλογα με τη βαθμολογία καθορίζονται προγράμματα δράσης.

Το 2010:

- 94% των λατομείων ελέγχονται σύμφωνα με αυτά τα κριτήρια WWF
- 84,5% των λατομείων έχει σχέδιο αποκατάστασης
- 47% των λατομείων που βρίσκονται σε ευαίσθητες περιοχές έχουν ένα πρόγραμμα βιοποικιλότητα

Η Lafarge και η WWF International

Η Lafarge και η WWF International⁸⁴ έχουν γίνει παγκόσμιοι συνεργάτες από το 2000, σε μια προσπάθεια να διατηρήσουν τη βιοποικιλότητα και να αποκαταστήσουν το δασικό τοπίο.

Μέσω αυτής της συνεργασίας η Lafarge υποστηρίζει το Πρόγραμμα της WWF για την Αποκατάσταση των Δασικών Τοπίων, το οποίο είναι μέρος του Προγράμματος Ζωής για τα Δάση. Στο πλαίσιο της συνεργασίας εκπονήθηκε το Strategic Quarry Rehabilitation Project - Στρατηγικό Πρόγραμμα Αποκατάστασης Λατομείων, που αναπτύσσει τις αρχές για την αποκατάσταση λατομείων και οι οποίες έχουν υιοθετηθεί από τις λειτουργίες της Lafarge.

Λατομεία και βιοποικιλότητα στην Ελλάδα

Η ΑΓΕΤ Ηρακλής διαθέτει ένδεκα ενεργά λατομεία από ένα σύνολο δεκατριών, για την εξόρυξη πρώτων υλών για τα εργοστάσιά της.⁸⁵ Η θυγατρική εταιρεία ΛΑΒΑ διαχειρίζεται τρία λατομεία ελαφρόπετρας, γύψου και ποζολάνης. Αρχή της εταιρείας είναι ότι οφείλει να λειτουργεί υπεύθυνα τα λατομεία με μακροπρόθεσμο σχεδιασμό. Το 2009 συστηματοποιήθηκε η δέσμευσή της με δύο από τους Στόχους Αειφορίας.

Σχέδιο αποκατάστασης

Ο πρώτος στόχος, ο οποίος έχει επιτευχθεί, σχετίζεται με την αποκατάσταση των λατομείων μετά τη χρήση: μέχρι το 2010, το 100% των λατομείων να έχει σχέδιο αποκατάστασης σύμφωνα με τα αυστηρά πρότυπα του Ομίλου Lafarge. Πέρα από το σχέδιο αποκατάστασης λατομείου που κατατίθεται στο πλαίσιο της διαδικασίας αδειοδότησης, η ΑΓΕΤ Ηρακλής εφαρμόζει τη μεθοδολογία που έχει αναπτύξει η Lafarge για την αποκατάσταση της περιοχής λατομείου. Το 2011 η εταιρεία συνέχισε την υλοποίηση των σχεδίων αποκατάστασης που εκπονήθηκαν τις δύο προηγούμενες χρονιές.

Δράση ως προς τη βιοποικιλότητα

Ο δεύτερος στόχος αφορά στη βιοποικιλότητα και είναι διττός: να έχει πραγματοποιηθεί έλεγχος όλων των λατομείων μέχρι το 2010 (επιτεύχθηκε), ως προς τα κριτήρια που έχουν εγκριθεί από τη WWF International. Σε όσα λατομεία υπάρχουν οι σχετικές δυνατότητες, θα αναπτυχθεί ένα πρόγραμμα βιοποικιλότητας μέχρι το 2012 (σε εξέλιξη).

Οι γνώσεις, η αξιολόγηση και η διαχείριση αποτελούν τους τρεις πυλώνες της στρατηγικής της εταιρείας για τη βιοποικιλότητα. Ειδικότερα στους Στόχους Αειφορίας 2012 περιλαμβάνονται: έλεγχος όλων των ενεργών λατομείων, ώστε να αξιολογηθεί η σημασία

τους ως προς τη διατήρηση ειδών, ανάπτυξη προγραμμάτων βιοποικιλότητας ανά εγκατάσταση για όλες τις περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές και διασφάλιση ότι τα αποτελέσματα των δύο αυτών βημάτων ενσωματώνονται στα υπάρχοντα σχέδια αποκατάστασης για κάθε λατομείο. Το 2009 η εταιρεία ολοκλήρωσε τον έλεγχο και διαθέτοντας πλήρη αξιολόγηση της βιοποικιλότητας στα λατομεία της, προχωρά με την κατάρτιση προγράμματος που θα της επιτρέψει να επιτύχει το δεύτερο μέρος του Στόχου της. Ειδικότερα, η μελέτη για την ενίσχυση της βιοποικιλότητας στα λατομεία της Αγριάς και της Ανάβρας στο Βόλο θα έχει ολοκληρωθεί πριν από το τέλος του 2012 και στη συνέχεια θα ακολουθήσουν τα σχέδια δράσης.

Κεφ. 7^ο: Χρηματιστηριακά-Οικονομικά στοιχεία Lafarge

Τα Οικονομικά στοιχεία της ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ⁸⁶ για τα έτη 2004-2009 είναι τα ακόλουθα:

Ποσά σε χιλιάδες ευρώ	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Καθαρές πωλήσεις	588.001	609.081	693.660	687.141	708.142	530.234
Κόστος πωλήσεων	444.749	471.749	516.713	508.866	560.147	413.960
Μεικτά κέρδη	143.252	137.332	176.947	178.275	147.995	116.274
Έξοδα διοικητικής λειτουργίας και λειτουργίας διαθέσεως	46.236	44.781	53.424	59.495	62.285	70.865
Αποσβέσεις ασώματων περιουσιακών στοιχείων	706	540	528	449	583	895
Κέρδη προ τόκων και φόρων (EBIT)	96.310	92.011	122.995	118.331	85.127	44.514
Συντελεστής φορολογίας	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,24
Αποσβέσεις	46.752	47.160	47.251	46.399	47.101	46.720
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	18.355	34.132	24.051	35.659	33.015	24.871
Μείωση / (αύξηση) αποθεμάτων	-6.115	-14.139	9.704	3.319	-20.046	20.040
Μείωση / (αύξηση)						

Μείωση / (αύξηση) απαιτήσεων από πελάτες	2.115	-14.612	-9.645	13.359	-2.490	6.008
Αύξηση / (μείωση) τρεχουσών υποχρεώσεων (πλην δανειακών)	6.067	15.346	-715	7.860	19.037	1.591
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα καταβεβλημένα	2.086	1.723	1.947	2.816	5.450	4.602
Πληρωμές φόρων	55.651	43.701	57.732	38.006	24.181	9.047
Μεταβολές κεφαλαίου κίνησης	-55.670	-58.829	-60.335	-16.284	-33.130	13.990
Υπολειμματική ταμιακή ροή προς επιχείρηση (FCFFi)	156.299,5	140.865	175.781	115.772,3	111.061	41.689,6

Παρατηρείται μία ανοδική πορεία των καθαρών πωλήσεων μέχρι το 2008 ενώ από το 2009 αρχίζει να φαίνεται η μείωση καθώς η ύφεση της εγχώριας ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας η οποία εκδηλώθηκε κατά τη διάρκεια του 2009, συνεχίστηκε και κατά τη διάρκεια του 2010, με συνέπεια τη περαιτέρω πτώση του όγκου πωλήσεων τσιμέντου σε σχέση με το 2009.

Όπως αναλυτικότερα προκύπτει από τις Οικονομικές καταστάσεις:⁸⁷

- a) Ο κύκλος εργασιών της Εταιρείας μειώθηκε το 2010 κατά 25,2% και ανήλθε σε 350.807 χιλιάδες Ευρώ έναντι 469.098 χιλιάδων Ευρώ το 2009 ενώ ο κύκλος εργασιών του Ομίλου μειώθηκε το 2010 κατά 24,3% και ανήλθε σε 401.415 χιλιάδες Ευρώ έναντι 530.234 χιλιάδων Ευρώ το 2009.
- b) Τα κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων της Εταιρείας μειώθηκαν το 2010

κατά 75,8% και ανήλθαν σε 22.563 χιλιάδες ευρώ έναντι 93.191 χιλιάδων Ευρώ το 2009 ενώ του ομίλου μειώθηκαν το 2010 κατά 84,4% και ανήλθαν σε 14.315 χιλιάδες ευρώ το 2010 έναντι 91.584 χιλιάδων ευρώ το 2009.

- ε) Τα καθαρά αποτελέσματα χρήσεως μετά από φόρους της Εταιρείας ανήλθαν σε ζημιές 26.439 χιλιάδες ευρώ έναντι κερδών 32.202 χιλιάδων ευρώ το 2009 ενώ του ομίλου ανήλθαν σε ζημιές 45.861 χιλιάδες ευρώ έναντι κερδών 15.364 χιλιάδων ευρώ το 2009.

Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ	ΣΗΜ.	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΙΑ	
		1/1-31/12/2010	1/1-31/12/2009	1/1-31/12/2010	1/1-31/12/2009
Αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως					
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)	5,6	401.415	530.234	350.807	469.098
Κόστος πωληθέντων		(355.356)	(413.960)	(315.917)	(370.268)
Μικτά αποτελέσματα		46.059	116.274	34.890	98.830
Έξοδα διοικητικής λειτουργίας & διάθεσης		(56.058)	(55.876)	(33.854)	(36.427)
Λοιπά λειτουργικά έσοδα/(έξοδα)	7	(22.911)	(15.639)	(21.912)	(11.493)
Απομείωση συμμετοχών σε θυγατρικές εταιρίες		0	0	0	(315)
Μερίδιο στα αποτελέσματα των συνδεδεμένων εταιριών		0	105	0	0
Κέρδη/(ζημιές) εκμεταλλεύσεως	8	(32.910)	44.864	(20.876)	50.595
Χρηματοοικονομικά έσοδα / (έξοδα)	6,9	(5.091)	(4.871)	960	4.949
Κέρδη/(ζημιές) χρήσεως προ φόρων		(38.001)	39.993	(19.916)	55.544
Φόρος εισοδήματος	10	(7.860)	(24.629)	(6.523)	(23.342)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) χρήσεως	6	(45.861)	15.364	(26.439)	32.202

Οι πωλήσεις της εταιρείας μειώθηκαν κατά 7,01% και ανήλθαν σε 62.679 χιλιάδες Ευρώ το 2010 από 67.406 χιλιάδες ευρώ το 2009. Οι ζημιές μετά φόρων διαμορφώθηκαν σε 16.143 χιλιάδες ευρώ από 9.173 χιλιάδες ευρώ το 2009, κυρίως λόγω της αύξησης των διοικητικών εξόδων, της πρόβλεψης επισφάλειας πελατών και του φόρου εισοδήματος καθώς και της μείωσης των εσόδων από επενδύσεις.⁸⁸

Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ

	ΣΗΜ.	1/1- 31/12/2010	1/1- 31/12/2009
Αποτελέσματα Εκμεταλλεύσεως			
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)	5	62.679	67.406
Κόστος πωληθέντων		(53.756)	(59.518)
Μικτά αποτελέσματα		8.923	7.888
Έξοδα διοικητικής λειτουργίας & διάθεσης		(18.334)	(14.787)
Λοιπά λειτουργικά έσοδα/(έξοδα)	7	(2.161)	416
Λειτουργικά Αποτελέσματα		(11.572)	(6.483)
Έσοδα από επενδύσεις	9	0	1.350
Χρηματοοικονομικά έσοδα/(έξοδα)	9	(3.600)	(3.298)
Κέρδη (ζημίες) προ φόρων		(15.172)	(8.431)
Φόρος εισοδήματος	10	(971)	(741)
Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) χρήσης μετά από φόρους		(16.143)	(9.173)

Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ

	ΕΤΑΙΡΙΑ	
	1/1 - 31/12/2010	1/1 - 31/12/2009
Έσοδα από πώληση ετοιμών και ημιετοιμών προϊόντων	55.992	61.685
Έσοδα από παροχή υπηρεσιών	6.687	5.721
	62.679	67.406

Ο κύκλος εργασιών της εταιρείας μειώθηκε το 2011 κατά 31,8% και ανήλθε σε 239.402 χιλιάδες ευρώ έναντι 350.807 χιλιάδων ευρώ το 2010 ενώ ο κύκλος εργασιών του ομίλου μειώθηκε το 2011 κατά 31% και ανήλθε σε 277.515 χιλιάδες ευρώ έναντι 401.996 χιλιάδων ευρώ το 2010. Τα αποτελέσματα προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων της εταιρείας το 2011 ανήλθαν σε ζημίες 3.109 χιλιάδες ευρώ έναντι κερδών 22.563 χιλιάδων ευρώ το 2010 ενώ του ομίλου ανήλθαν σε ζημίες 5.426 χιλιάδες ευρώ έναντι κερδών 14.315 χιλιάδων ευρώ το 2010. Τα καθαρά αποτελέσματα χρήσεως μετά από φόρους της εταιρείας το 2011 ανήλθαν σε ζημίες 46286 χιλιάδες ευρώ έναντι κερδών 26439 χιλιάδων ευρώ το 2010 ενώ του ομίλου ανήλθαν σε ζημίες 55.864 χιλιάδες ευρώ έναντι ζημιών 45.861 χιλιάδων ευρώ το 2010.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΤΗΝ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2011

Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ

	ΣΗΜ.	1/1- 31/12/2011		1/1- 31/12/2010	
Αποτελέσματα Εκμεταλλεύσεως					
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)	5,6	49.956		63.260	
Κόστος πωληθέντων		(45.667)		(53.724)	
Μικτά αποτελέσματα		4.289		9.536	
Έξοδα διοικητικής λειτουργίας & διάθεσης		(14.753)		(18.334)	
Λοιπά λειτουργικά έσοδα/(έξοδα)	7	(7.460)		(2.774)	
Κέρδη / (ζημίες) εκμεταλλεύσεως	8	(17.924)		(11.572)	
Χρηματοοικονομικά έσοδα/(έξοδα)	6,9	(2.138)		(3.600)	
Κέρδη / (ζημίες) προ φόρων		(20.062)		(15.172)	
Φόρος εισοδήματος	10	(27)		(971)	
Καθαρά κέρδη/ (ζημίες) χρήσης μετά από φόρους	6	(20.089)		(16.143)	

Η βαθειά ύφεση ⁸⁹της εγχώριας οικοδομικής δραστηριότητας η οποία εκδηλώθηκε κατά τη διάρκεια των ετών 2009-2011 συνεχίζεται και εντείνεται το 2012 με συνέπεια τη περαιτέρω πτώση του όγκου πωλήσεων τσιμέντου στην εσωτερική αγορά σε σχέση με τις προηγούμενες χρήσεις. Αναλυτικότερα:

- Ο κύκλος εργασιών της εταιρείας μειώθηκε το Α εξάμηνο του 2012 κατά 27,5% και ανήλθε σε 92.841 χιλιάδες ευρώ έναντι 128.054 χιλιάδων ευρώ της αντίστοιχης περιόδου του 2011 ενώ ο κύκλος εργασιών του ομίλου μειώθηκε την ίδια περίοδο κατά 26,4% και ανήλθε σε 108.528 χιλιάδες ευρώ έναντι 147.453 χιλιάδων ευρώ της αντίστοιχης περιόδου του 2011.
- Τα αποτελέσματα των φόρων, τόκων και αποσβέσεων της εταιρείας το Α εξάμηνο του 2012 ανήλθαν σε ζημιές 61.867 χιλιάδες ευρώ έναντι ζημιών 18.982 χιλιάδων ευρώ της αντίστοιχη περιόδου του 2011 ενώ του ομίλου ανήλθαν σε ζημιές 52.017 χιλιάδες ευρώ έναντι ζημιών 24.018 χιλιάδων ευρώ της αντίστοιχη περιόδου του 2011.
- Τα καθαρά αποτελέσματα χρήσεως μετά από φόρους της εταιρείας το Α εξάμηνο του 2012 ανήλθαν σε ζημιές 69.895 χιλιάδες ευρώ έναντι ζημιών 34.178 χιλιάδων ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2011 ενώ του ομίλου ανήλθαν σε ζημιές 63.457 χιλιάδες ευρώ έναντι ζημιών

42.761 χιλιάδων ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2011.

Κεφ. 8: ΑΞΕ ΤΗΣ LAFARGE ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

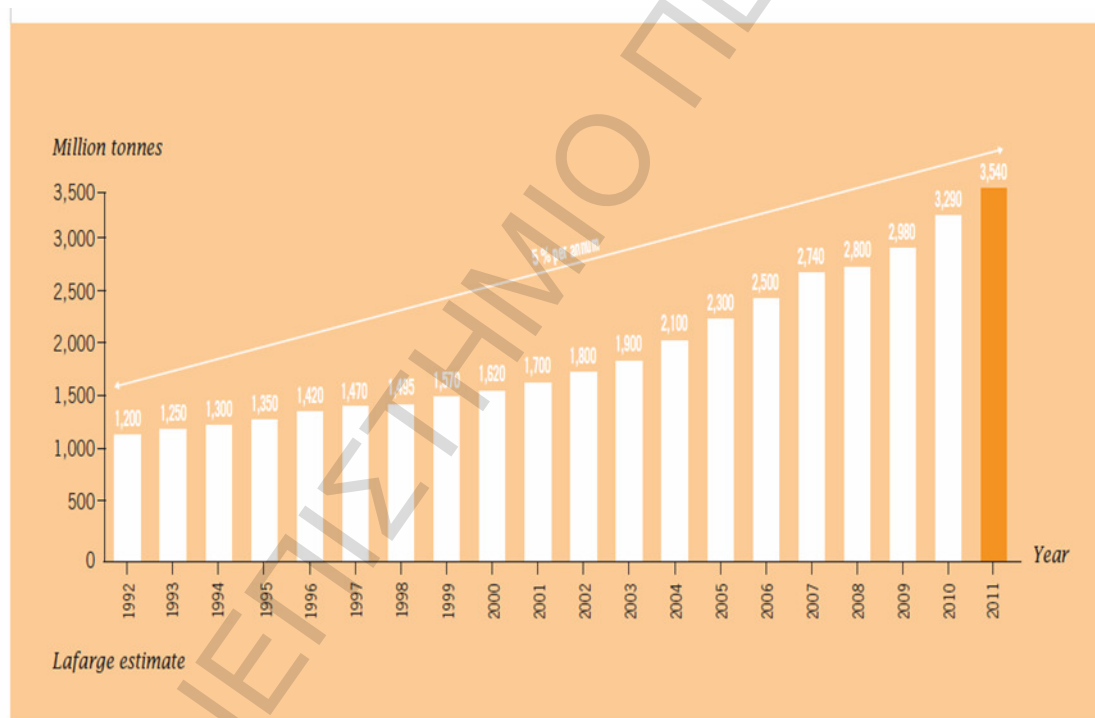
8.1 Η Lafarge στη Σερβία

Με τη πρόσφατη ανεξαρτητοποίηση του Μαυροβουνίου, η Σερβία έχασε την ακτή στην Αδριατική θάλασσα και έμεινε μια περικλειστή χώρα. Η συνολική έκταση της συρρικνωμένης πλέον Σερβίας είναι 77.474 χμ² και ο πληθυσμός της με βάση τις εκτιμήσεις για το έτος 2009 ανέρχεται στους 7.379.339 κατοίκους.⁹⁰

Η οικονομική διάρθρωση έχει ως εξής: 16,6% για το πρωτογενή τομέα, 25,5% για το δευτερογενή, και στη κυρίαρχη θέση βρίσκεται ο τριτογενής τομέας που παράγει το 57,9% του ΑΕΠ της Σερβίας. Οι φυσικοί πόροι της είναι το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο, ο άνθρακας, το μέταλλευμα σιδήρου, ο χαλκός, ο μόλυβδος, ο χρυσός, το ασήμι, το μαγνήσιο, ο ασβεστόλιθος. Δε θα πρέπει να αγνοούμε τα εύφορα εδάφη που συμβάλλουν στην ανάπτυξη του αγροτικού τομέα. Οι βιομηχανίες παράγουν γεωργικά μηχανήματα, ηλεκτρικό εξοπλισμό και εξοπλισμό επικοινωνίας, χαρτί και πολτό, μόλυβδο, και εξοπλισμό μεταφορών.

Η κακή διαχείριση της οικονομίας της εποχή του Μιλόσεβιτς, η εκτεταμένη περίοδος των οικονομικών κυρώσεων, και η ζημία στην υποδομή και τη βιομηχανία της Γιουγκοσλαβίας, άφησαν την οικονομία σε μισό μέγεθος σε σχέση με το 1990. Από το 2000, η κυβέρνηση της Σερβίας, εφάρμοσε μέτρα σταθεροποίησης και άρχισε ένα πρόγραμμα μεταρρύθμισης της αγοράς.⁹¹ Παρόλο που η Σερβία είναι μέλος του ΠΟΕ και έχει σημειώσει σταθερή πρόοδο με σκοπό την ένταξη της χώρας στη ΕΕ, η ανεργία παραμένει από τα βασικά πολιτικά και οικονομικά προβλήματα.

Το 2002 η Lafarge εισήλθε στην αγορά της Σερβίας.⁹² Θεωρείται το παλαιότερο εργοστάσιο στα Βαλκάνια καθώς ιδρύθηκε πριν το 1839. Με ετήσια παραγωγή πάνω από ένα εκατομμύριο τόνους τσιμέντου, κατέχει σταθερά την ηγετική θέση στη παραγωγή τα δολάρια για την ανοικοδόμηση και τον εκσυγχρονισμό των υλικών στη Σερβία. Τα τελευταία δεκα χρόνια έχει επενδύσει πάνω από 100 εκατομμύρια δολάρια για την ανοικοδόμηση και τον εκσυγχρονισμό του εργοστασίου.⁹³ Οι μεγαλύτερες τεχνικές επενδύσεις είχαν σχέση με την προετοιμασία των πρώτων υλών, καθώς και τη μεγαλύτερη ενεργειακή απόδοση της παραγωγής.

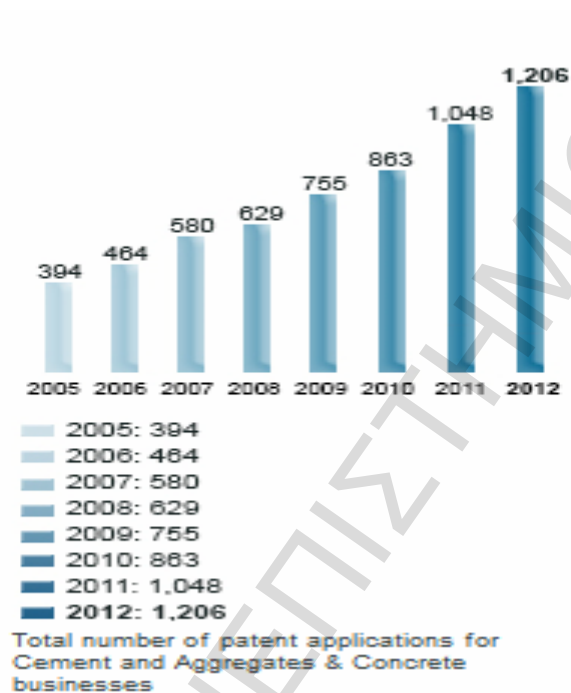
Περισσότεροι από 1.300 εργαζόμενοι⁹⁴ στελεχώνουν τα κέντρα έρευνας και ανάπτυξης σε όλο τον κόσμο, με ομάδες επιστημόνων, μηχανικών και τεχνικών οι οποίοι είναι ειδικοί στους τομείς τους. Υπάρχει ένα κέντρο έρευνας υψηλής τεχνολογίας με εγκαταστάσεις ανανεωμένες, με προϋπολογισμό 25 εκατομμύρια ευρώ και 10250 επαγγελματίες που ασχολούνται με έρευνα.

Παρακάτω παρατίθενται συνοπτικά οικονομικά στοιχεία για τα έτη 2009⁹⁵

	Issued capital (note 14.1)	Legal reserve (note 14.2)	Retained earnings	Total
	€000	€000	€000	€000
At 1 January 2008	28,602	1,645	31,375	61,622
Total comprehensive income for the year	-	-	45,758	45,758
Distribution of dividends (note 20)	-	-	(31,254)	(31,254)
At 31 December 2008	28,602	1,645	45,879	76,126
At 1 January 2009	28,602	1,645	45,879	76,126
Total comprehensive income for the year	-	-	10,344	10,344
Distribution of dividends (note 20)	-	-	(20,234)	(20,234)
At 31 December 2009	28,602	1,645	35,989	66,236

	Issued capital (note 17.1)	Legal reserve (note 17.2)	Retained earnings	Total
	€000	€000	€000	€000
At 1 January 2009	28,602	1,645	45,879	76,126
Total comprehensive income for the year	-	-	10,344	10,344
Distribution of dividends (note 24)	-	-	(20,234)	(20,234)
At 31 December 2009	28,602	1,645	35,989	66,236
At 1 January 2010	28,602	1,645	35,989	66,236
Total comprehensive income for the year	-	-	5,682	5,682
At 31 December 2010	28,602	1,645	41,671	71,918

	Issued capital (Note 11.1)	Legal reserves (Note 11.2)	Retained earnings	Total
	€000	€000	€000	€000
At 1 January 2009	69	7	5,228	5,304
Total comprehensive income for the year	-	-	657	657
At 31 December 2009	69	7	5,885	5,961
At 1 January 2010	69	7	5,885	5,961
Total comprehensive income for the year	-	-	192	192
At 31 December 2010	69	7	6,077	6,153

96

8.2 Η Lafarge στη Ρουμανία

Η Ρουμανία βρίσκεται βόρεια της Βαλκανικής χερσονήσου και έχει τη μεγαλύτερη έκταση ανάμεσα των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης - 237.500 χμ²- όπως και ουσιαστικά μεγαλύτερο πληθυσμό, που φθάνει τους 22.215.421 κατοίκους.⁹⁷

Η LafargecementRomania⁹⁸ ιδρύθηκε το 1997 καθώς εξαγοράστηκε από το παγκόσμιο γιγάντη στα δομικά

υλικά την Lafarge. Η εταιρεία πρότεινε και πραγματοποίησε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα εκσυγχρονισμού και ανακαίνισης που έχει ως κύριο στόχο να αυξήσει τις επιδόσεις και την απόδοση σε βιομηχανική ασφάλεια, την υγεία και το περιβάλλον. Σήμερα η εταιρεία διαθέτει δύο εργοστάσια τσιμέντου (Medgidia και Hoghiz) και λείανση σταθμού (Targu Jiu).

Επιπλέον, στην υλοποίηση επένδυσης οικονομικού ύψους 1,6 εκατ. ευρώ, προχώρησε η τσιμεντοβιομηχανία Lafarge, για την κατασκευή και λειτουργία αποθήκης αδρανών υλικών, στην περιοχή Ολτένιτα, στα νοτιοδυτικά του Βουκουρεστίου. Η αποθήκη έχει εμβαδόν 2 εκταρίων, με ετήσια αποθηκευτική ικανότητα όγκου 450.000 τόνων ετησίως, ενώ θα εξυπηρετεί τις ανάγκες για διακίνηση αδρανών υλικών, στην ευρύτερη περιοχή της ρουμανικής πρωτεύουσας. Παρά τις συνέπειες της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στον κατασκευαστικό τομέα της ρουμανικής οικονομίας, η Lafarge Romania είχε τζίρο 14,62 εκατ. λεί, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2009, σημειώνοντας αύξηση 42% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2008. Σημείωση: 1 ευρώ = 4,21 λεί.

2004 *	2005	2006	2007	2008		
Ετήσιος κύκλος εργασιών		734.309.009	79.294.401	96.360.489	110.386.175	113.620.804
Τα συνολικά έσοδα		775.054.593	80.952.579	101.426.972	113.118.510	114.923.544
Σύνολο εξόδων		689.108.485	69.305.895	84.721.668	96.345.251	103.660.342
Κέρδη πριν τη φορολογία		85.946.108	11.646.684	16.705.304	16.773.259	11.263.202
Καθαρά κέρδη		63.471.559	9.585.237	13.701.862	14.103.716	9.567.401
Δεν εργαζομένων		230	261	271	281	283

* Οι τιμές εκφράζονται σε χιλιάδες Lei.

Το πρώτο τρίμηνο του 2010, οι πωλήσεις μειώθηκαν σημαντικά.⁹⁹ Υπήρξε καθαρή απώλεια 306.622 RON επί του συνολικού κύκλου εργασιών των 10.761.996 RON έναντι του συνολικού κύκλου εργασιών των 21.134.816 RON της ίδια περιόδου ένα έτος πριν. Η ζήτηση παρέμεινε χαμηλή και κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2010. Υπήρξε καθαρή απώλεια 761.900 RON επί του συνολικού κύκλου

εργασιών των 29.986.714 RON.

8.3Η Lafarge στη Σλοβενία

Η Σλοβενία,¹⁰⁰ επίσημα Δημοκρατία της Σλοβενίας, είναι χώρα στην Κεντρική Ευρώπη σε σταυροδρόμι βασικών Ευρωπαϊκών πολιτιστικών και εμπορικών δρόμων. Συνορεύει με την Αυστρία στα βόρεια, την Ιταλία στα δυτικά, την Ουγγαρία στα βορειοανατολικά, και την Κροατία στα νότια και τα νοτιοανατολικά. Στα δυτικά έχει μια μικρού μήκους ακτογραμμή στην Αδριατική θάλασσα. Έχει συνολική έκταση 20.273 τετρ. χλμ. και πληθυσμό 2.058.027 κατοίκους. Είναι κοινοβουλευτική δημοκρατία και μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΝΑΤΟ. Ως προς τη γεωγραφία, την ιστορία, την οικονομία, τον πολιτισμό και τη γλώσσα της είναι χώρα με μεγάλη ποικιλία, διακρινόμενη από ένα μεταβατικό χαρακτήρα. Χαρακτηρίζεται από υψηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο. Πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη της είναι η Λιουμπλιάνα.

Εργοστάσιο τσιμέντου λειτουργεί στο Trbnjje 137 χρόνια. Το 2002, έγινε μέλος του Ομίλου Lafarge. Από τότε, η Lafarge έχει επενδύσει περισσότερα από 32 εκατ. ευρώ για τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής, με την πλειοψηφία των επενδύσεων που αποσκοπούν στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του τσιμέντου.¹⁰¹ Με τη χρήση των εναλλακτικών υλικών στην κατασκευή των ανακυκλώσιμων απορριμμάτων από άλλες βιομηχανίες, κατάφερε να μειώσει την ποσότητα των

αποβλήτων στο περιβάλλον και τον περιορισμό της εκπομπής αερίων θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα.

Η εταιρεία τα τελευταία πέντε χρόνια, επένδυσε € 32 εκατομμύρια για τον εκσυγχρονισμό του εργοστασίου.¹⁰²

Τομεακή Διάρθρωση της Παραγωγής και της Απασχόλησης στα Βαλκανικά Κράτη

	Οικονομική διάρθρωση ανά τομέα παραγωγής			Απασχόληση ανά τομέα παραγωγής		
	πρωτογενή	δευτερογενή	τριογενή	πρωτογενή	δευτερογενή	τριογενή
Ελλάδα	5.1%	20.6%	74.4%	12%	20%	68%
Σλοβενία	2.3%	34.1%	63.6%	4.8%	39.1%	56.1%
Βουλγαρία	13.6%	32.1%	54.3%	8.5%	33.6%	57.9%
Ρουμανία	10.1%	34.7%	55.2%	31.6%	30.7%	37.7%
Κροατία	6.8%	30.9%	62.3%	2.7%	32.8%	64.5%
Σερβία	16.6%	25.5%	57.9%	30%	46%	24%
Μαυροβούνιο	NA	NA	NA	2%	30%	68%
Βοσνία-Ερζεγοβίνη	14.2%	30.8%	55%	NA	NA	NA
ΠΓΔΜ	9%	29%	62%	21.7%	32.6%	45.7%
Αλβανία	23.3%	18.8%	57.9%	58%	15%	27%

Πηγή: CIA, World Fact book

78% των επενδεδυμένων περιουσιακών στοιχείων είχε ως στόχο την προστασία του περιβάλλοντος. Για να στοχεύσει σε επενδύσεις στην οικολογία, αποφάσισε να βελτιώσει τις περιβαλλοντικές παραμέτρους, κυρίως όσον αφορά την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα στο τοπικό περιβάλλον. Το 2012 η αξία των πωλήσεων ανήλθε στα 67,7 εκ. € παραμένοντας στα ίδια επίπεδα με το προηγούμενο έτος. Το EBITDA διαμορφώθηκε στα 6,6 εκ. € και τα κέρδη προ φόρων στα 2,3 εκ. €. Ο δείκτης ρευστότητας βελτιώθηκε φθάνοντας στο 1,73 ενώ ο Συνολικός Τραπεζικός Δανεισμός της Εταιρίας μειώθηκε σημαντικά και διαμορφώθηκε στα 8,2 εκ. €. Ο ενοποιημένος κύκλος εργασιών του ομίλου διαμορφώθηκε στα 73,3 εκ € για το 2012 με τα καθαρά ενοποιημένα κέρδη στα 2,9 εκ €.

Οικονομικό έτος	
	2012
	Εκατ. Euro
Ίδια Κεφάλαια	30,7
Καθαρές Πωλήσεις	67,7
Καθαρές Πωλήσεις Ενοποιημένου Ισολογισμού	73,3
Κέρδη προ Τόκων, Αποσβέσεων και Φόρων (EBITDA)	6,6
Κέρδη προ Φόρων	2,3
Επενδύσεις	1,6
Σχέση Ιδίων / Ξένα Κεφάλαια	1,5
Δείκτης Ρευστότητας	1,73

8.4 Συμπεράσματα

Ο χαρακτηρισμός ότι είναι «μύθος» οι επενδύσεις των δυτικοευρωπαϊκών πολυεθνικών στην ευρύτερη περιοχή της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, που χρησιμοποιείται από αναλυτές, ίσως να ξενίζει, πάντως αιτιολογείται από το γεγονός ότι οι ξένες άμεσες επενδύσεις στην περιοχή είναι περιορισμένες, όπως περιορισμένο είναι και το επενδυτικό ενδιαφέρον από όλες ανεξαιρέτως τις ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες και ειδικότερα στα Βαλκάνια (Bitzenis, 2003). Αυτό συγχρόνως αποτελεί και μια ευκαιρία, ένα κίνητρο για τις ελληνικές επιχειρήσεις, να προβούν σε περαιτέρω ανάληψη επενδυτικών σχεδίων στη Βαλκανική. Ευκαιρίες υπάρχουν, είτε μέσα από την πραγματοποίηση έργων υποδομής είτε μέσα από την ευρύτερη ικανοποίηση των ανεκπλήρωτων καταναλωτικών αναγκών ενός πληθυσμού που είναι πολλαπλάσιος από αυτόν της Ελλάδας.

Ο Έλληνας επιχειρηματίας πρέπει να λάβει υπόψη τα ακόλουθα:

- ✚ Να μελετήσει προσεκτικά τα κίνητρα και αντικίνητρα μιας επένδυσης σε μια χώρα της Βαλκανικής.
- ✚ Να μελετήσει το οικονομικό, επιχειρησιακό, νομοθετικοπολιτικό-κοινωνικό

περιβάλλον της χώρας-στόχου της επένδυσης.

- ✚ Να μελετήσει τις αρχικές οικονομικές συνθήκες, τα εξωτερικά γεγονότα και τα μακροοικονομικά μεγέθη κάθε χώρας κατά τη χρονιά που ξεκίνησε η μετάβαση στην οικονομία της αγοράς. Έτσι γίνεται εφικτό να διαπιστωθεί η πορεία εξέλιξής της και οι πιθανότητες-προοπτικές για οικονομική ανάπτυξη.

Μελετώντας τα παραπάνω είναι επίσης εφικτό να συσχετιστεί η ανάληψη του δεδομένου ρίσκου που έχουν οι συγκεκριμένες επενδύσεις με την πρόβλεψη της μελλοντικής πορείας της οικονομίας της συγκεκριμένης χώρας, έτσι ώστε να διαπιστωθούν επενδυτικές ευκαιρίες. Επίσης, το ρίσκο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη αλλά και να θεωρείται από τον επενδυτή ότι ενσωματώνεται μέσα στο χαμηλό τίμημα αγοράς μιας ιδιωτικοποιημένης κρατικής επιχείρησης, αλλά και να εκτιμάται η προσδοκία υψηλών κερδών. Αναγκαία είναι και η αναζήτηση ασφάλειας των επενδύσεων όπως και η αναζήτηση χρηματοδοτήσεων χαμηλού κόστους και επιδοτήσεων. Να μελετήσει πίνακες με στατιστικά δεδομένα για άλλες παραμέτρους εκτός από τα μακροοικονομικά μεγέθη, όπως διαφθορά, παραοικονομία, διαφάνεια, εγκληματικότητα, ανταγωνιστικότητα, ανθρώπινα δικαιώματα κτλ. είναι απαραίτητα. Με δεδομένο, λοιπόν, ότι οι εταιρείες από τις ανεπτυγμένες δυτικές χώρες έχουν αναπτύξει υψηλό επενδυτικό ενδιαφέρον για τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, οι ελληνικές επιχειρήσεις πρέπει να στραφούν στις βαλκανικές χώρες, αφού αναλύσουν με προσοχή όλα τα παραπάνω και να λάβουν υπόψη κυρίως τη γεωγραφική εγγύτητα, την πολιτισμική εγγύτητα και τη γνώση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος των Βαλκανίων.(Bitzenis).¹⁰³

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Παπαγεωργίου, Πέτρος Π., και Διονύσιος Χιόνης, Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Οργανισμοί, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2003.
- Χαζάκης, Κωνσταντίνος, Ι., Εγχειρίδιο Ξένων Επενδύσεων στις Βαλκανικές Χώρες, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη 2000.
- Μπιτζένης, Αριστείδης, Π., Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & Η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Τόμος Α' Αθήνα 2003.
- Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, Δημήτρης Κυρκιλής, εκδόσεις Κριτική(2002)
- Εγχειρίδιο Ξένων Επενδύσεων στις Βαλκανικές Χώρες-οι περιπτώσεις της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, Κωνσταντίνος Ι. Χαζάκης, εκδόσεις Ζήτη (Θεσσαλονίκη 2000)
- Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & Η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς-Εντοπίζοντας Επενδυτικές Ευκαιρίες στο Πλαίσιο της Παγκοσμιοποίησης & Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, τόμος Α' Αριστείδης Μπιτζένης, εκδόσεις Αθ. Σταμούλης (2003)
- International Business, Ricky W. Griffin, Michael W. Pustay, Pearson International Edition
- Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς-Εντοπίζοντας Επενδυτικές Ευκαιρίες στο Πλαίσιο της Παγκοσμιοποίησης & Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης τόμος Β', Δρ Αριστείδης Π. Μπιτζένης.
- Λιαρκοβάς Παναγιώτης 2007, «Ξένες Άμεσες Επενδύσεις και ανταγωνιστικότητα»,

εκδόσεις Παπαζήση

- Μπιτζένης, Αριστείδης Π., «Παγκοσμιοποίηση Πολυεθνικές Επενδύσεις & Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση στο Νέο Παγκόσμιο Οικονομικό Σύστημα», Εκδόσεις Σταμούλης, 2009
- Ναυτεμπορική, Ειδικό Ένθετο, «Οι ελληνικές επιχειρήσεις στα Βαλκάνια», Σεπτέμβριος 2007
- Dicken 2003 και Παπαναστασίου Μ. 2004- Οικονομικές Θεωρίες Άμεσων Ξένων Επενδύσεων
- Hymer S.(1993). 'On Multinational Corporations and Foreign Direct Investment in J.H.Dynning (ed), The theory of transnational corporations. London: Routledge
- Hymer S.(1960). The International Operation of National Firms:A Study of Direct Investment, PhD Thesis. MIT, 1960.
- Dicken P.(1998). Global Shift: Transforming the World Economy. 3rd edition, London: Paul Chapman Publishing
- Vernon R. (1979). 'The Product Cycle Hypothesis in a New International Environment' Oxford Bulletin of Economics and Statistics
- Coase R.H. (1937). 'The Nature of the Firm'
- Dunning J.H.(1981). International production and the multinational enterprise. London : Allen & Unwin
- Μελάς Κ. Πολλάλης Γ., Παγκοσμιοποίηση & Πολυεθνικές επιχειρήσεις, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2005
- Kindleberger C.P.(1973).The World in Depression, 1929-1939 Berkley: University of

California Press

- Grubert και Mulli-1991, Kogut και Chang-1996, Blonigen-1997

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- www.lafarge.gr
- <http://www.voria.gr/details.php?id=9605>
- <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=46&ct=3&artid=189516&dt=07/07/2007>
- <http://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=14303>
- <http://el.wikipedia.org>
- www.sofokleousin.gr
- <http://www.agora.mfa.gr>
- <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&artid=118792&ct=3&dt=30/01/2000#ixzz0ySksR0rK>
- www/finance.in.gr/
- <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&artid=118792&ct=3&dt=30/01/2000#ixzz0zKheUe4s>
- <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&artid=118792&ct=3&dt=30/01/2000>
- http://newworldorder-wakeup.blogspot.com/2009/08/blog-post_6393.html
- www.fipa.gov.ba
- www.apf.gov.ba
- <http://www.hrima.gr/article.asp?view=717&ref=698>

- <http://www.statistics.gr/>
- <http://www.government.bg/>
- <http://www.romaniatourism.com/economy.html>
- http://www.lafarge.com/wps/portal/Lafarge_Websites_List
- http://www.lafarge.gr/wps/portal/gr/el/0_4-Rss
- <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=108386>
- http://www.lafarge.ro/wps/portal/ro/1_1-Lafarge_in_Romania
- <http://digilib.lib.unipi.gr/dspace/bitstream/unipi/4557/1/Liosis.pdf>

Παράρτημα:

ΑΞΕ= άμεσες ξένες επενδύσεις

Χ.Α.= χρηματιστήριο Αθηνών

ΕΚΛ= Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας

ΑΠΘ= Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΕΜΠ= Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο